Biblioteca Bucureștilor

9
Septembrie
2006

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GABRIEL ȘTREMPEL

– 80 de ani –

„… Nimeni, după Ion Bianu, n-a putut rosti cu atâta îndreptățire precum Gabriel Ştrempel, privindu-şi lucrarea şi opera de o viață, vestitele cuvinte ale poetului latin: **Exegi monumentum aere perennius.** *Şi într-o zi (pe care, dată fiind condiția impusă acestui act, o dorim totuşi cât mai îndepărtată!) în incinta Bibliotecii Academiei Române, sau în impresionanta ei grădină, bustul lui Gabriel Ştrempel va fi, cum este al lui Bianu de peste trei sferturi de veac, un memento pentru toți cei ce vor păşi în «Sfânta Sfintelor» a cărții româneşti. El le va aminti că această minune a ființei spirituale a neamului, această chezăşie a nerisipirii ei sub uraganele vremurilor s-a săvârşit totuşi prin oameni şi că între ei, mai presus de toți, au stat aceştia doi…“*

Dan Zamfirescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

„Povestea unei coroane de oțel"

N. IORGA – Statul Unit al României. Domnitorul Cuza şi Regele Carol I 2

Bucureștii de altădată

Georgeta FILITTI – Arhive bucureştene
– Cartea franceză în epoca regulamentară (1831 – 1858) 7

Ana Maria ORĂŞANU – Bucureştii lui Carol I
– Şcoala – un program prioritar al epocii 10

Florin PREDA – Circulația cărții bucureștene în secolele XVI – XVIII 12

Patrimoniu 15

Istoria cărții

D. PRODAN – *Răscoala lui Horea* 16

Autografe contemporane

Marius TUPAN – Particule divine 18

Meridian biblioteconomic

Biblioteca Metropolitană Bucureşti
– Redeschiderea Sediului Central *Mihail Sadoveanu* 21
– Biblioteca Virtuală 22

EBLIDA – Accesul liber la cunoaştere 23

Gabriela TOMA – Euroreferențial I&D 25

Dumitru BĂLĂEȚ – Cartea în flux şi cartea în stoc –
două principii complementare de biblioteconomie 26

Liviu BUTUC – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VI)
Presa scrisă între anii 1859 – 2000. Presa scrisă comunistă 27

Răsfoiri

Paul MORAND – Bucureşti 31

Agenda culturală

Ion CONSTANTIN – Ziua limbii române la Chişinău 34

Alexandru DUMITRIU – „Potecaşul de bronz" de la Slătioara s-a alăturat
tezaurului românesc din Rusia 35

Catalog 36

Repere

Nina VASILE – Centenar „Viața Românească" – Viitorul literaturii române? 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Povestea unei coroane de oțel"

Statul Unit al României. Domnitorul Cuza și Regele Carol I

N. IORGA

Vidinul se apără vitejește, dar la începutul noului an 1878 marele duce generalisim, care trecuse Balcanii și nu mai găsi în fața lui nici o armată, intră în tratative cu turcii, și la 19/31 ianuarie se realiză tratatul de la San Stefano, un tratat de nevoie, pe baza căruia se formă o Bulgarie tributară pînă la Marea Egee și se hotărî neatîrnarea tuturor statelor balcanice – Serbia și Muntenegru se făcură și ele cunoscute după căderea Plevnei prin norocoase demonstrațiuni militare –, mărirea principatelor slave, autonomia Bosniei și Herțegovinei și reforme generale pentru celelalte provincii. România ceruse păstrarea cetăților dunărene ocupate, stăpînirea Deltei și o despăgubire de 100 de milioane de franci, dar împuterniciții ei fură cu totul nebăgați în seamă. În convenția stabilită înainte de încheierea tratatului i se făgăduise României numai „o regulare a granițelor". Cu puțină vreme înainte de încheierea ciudatului act de la San Stefano se făcu agentului român de la Petersburg propunerea de a retroceda Basarabia fără împotrivire, căci recîștigarea provinciei ar fi un gînd hotărît al țarului, o chestie de onoare și „o necesitate politică". Rusia mai avea încă o dorință, pe care dealtfel o declară abia mai tîrziu, anume să i se permită libera trecere a armatei sale din Bulgaria fără stabilirea unui anumit soroc. Mai mult nu se putea în nici un caz cere de la un „aliat", de la un frate de arme și nici să-l jignești mai adînc; era doar vorba de toată cinstea și de întreg viitorul nostru.

Urmă ceea ce trebuia să urmeze: România nu putea să consimtă la pretențiile rusești să schimbe pămînt român-național, vechi istoric, să trateze asupra acestui fapt într-un mod cu totul liniștit, aceasta ar fi fost o veșnică rușine. Se protestă împotriva cererii unei cedări de teritoriu, și, cînd nerușinata diplomație rusească, în simțul mîndru al superiorității ei materiale, uitînd orice datorie morală, amenință cu ocupația Principatului, din partea românilor se aduse această amenințare la cunoștința conducătorilor statelor europene. La amenințarea cu dezarmarea armatei române, principele Carol însuși răspunse prin declarația că soldații săi victorioși puteau fi nimiciți, dar nu dezarmați. Ministeriul și întreaga țară erau hotărîți împotriva oricărui schimb de teritoriu, pe care diplomația rusească voia să-l prezinte în fața proiectatului congres general european ca un fapt împlinit.

Rusia își retrase amenințările pripite, dar aceasta, bineînțeles, nu-i schimbă hotărîrea. În străinătatea către care se îndrepta Brătianu căutînd ajutor, el află, ce-i drept, laudă și recunoaștere, dar nu căpătă nici o făgăduială hotărîtă. Anglia primise asigurarea unei despăgubiri, Austro-Ungaria se afla mai de mult în stăpînirea unei atare, Germania era de acord cu războiul și urmările lui, și în genere cu toții vedeau în România, după convenția de trecere și cooperare militară cu Rusia, numai o unealtă a rușilor, care trebuia acum să-și ispășească pe drept neprevederea ei.

Supt aceste auspicii se întruni Congresul de la Berlin, la care Brătianu și Kogălniceanu trebuiau să iea parte numai ca informatori; puteau să prezinte dorințile și plîngerile țării lor numai într-o singură ședință și apoi trebuiau să părăsească sala.

Ei văzură de îndată că aceea ce puteau face slujea numai la atît: să liniștească opinia publică românească. De fapt, congresul, care împărți marea Bulgarie de la San Stefano într-un principat pînă la Balcani și o provincie a Rumeliei răsăritene cu două guverne autonome, hotărî că România va ceda județele basarabene în schimbul Dobrogii pînă la o linie care se va stabili pe urmă mai precis, de la răsărit de Silistra și pînă la sud de Mangalia. De altă parte, pînă în trei luni rușii trebuiau să-și retragă trupele din România.

Acum guvernul trebui să se împace cu inevitabilul, cu „dureroasa necesitate"; dar cel puțin cinstea era scăpată. Consulul general rus ceru retrocedarea Basarabiei în aceleași forme solemne care fuseseră executate în 1857. Această înjosire fu ocolită prin aceea că guvernul își retrase pur și simplu funcționarii și garnizoanele fără să fi iscălit vreo convenție. Camera, convocată, luă următoarea rezoluție: „Camera deputaților a luat cunoștință de dispozițiile pe care le-a luat Congresul de la Berlin relativ la România. Silită la aceasta de hotărîrea marilor puteri și pentru a nu forma nici o piedecă la stabilirea păcii, Camera împuternicește guvernul a se supune voinții generale a Europei, și de aceea își recheamă funcționarii civili și militari din Basarabia și iea în stăpînire Dobrogea, Delta Dunării și insula Șerpilor". În ce privește cedarea Dobrogii, rușii nu se arătau prea dispuși; chiar după ce domnul apăru în persoană pe malul drept al Dunării și împlîntă steagul național, ei cerură ceea ce formase scopul propriu al purtării lor, trecerea liberă a trupelor din Bulgaria – și desigur la ocazie și îndărăt. Slaba Românie se văzu însă deodată expusă și la amenințări europene, dușmane Rusiei, căci, dacă mai ales s-ar fi încheiat o convenție militară cu Rusia în acest sc[illegible] atunci România cea lipsită de orice ajutor a[illegible] fost trasă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la răspundere de această parte și s-ar fi pus în joc chiar existența sa.

După ce această afacere se sfîrși cu bine și România luă supt administrația ei Dobrogea, locuită, ce-i dreptul, de conaționali, pe atunci însă și de numeroși bulgari, turci, tatari și lipoveni, urmară noi greutăți la stabilirea graniței. Comisia europeană rezervase românilor însemnatul punct militar de la Arab Tabia, din apropierea Silistrei, care oraș după tratat trebuia să revină bulgarilor, și trupe românești luară în stăpînire platoul, înainte chiar ca România să fi fost înștiințată pe cale diplomatică asupra delimitării. Atunci Rusia amenință cu război, și generalul rus comandant al Silistrei dăduse acum oamenilor poruncă să înceapă lupta, cînd sosi de la București ordinul, din întîmplare întîrziat, de a evacua Arab Tabia. Mai tîrziu puterile aduseră o regulare neînsemnată a spinoasei afaceri, și încă într-un al doilea punct România pierdu din pricina comisiunii de graniță puținul ce-i acordase tratatul. În loc să se recunoască drept graniță bulgărească malul drept al Dunării, se însemna ca atare mijlocul cursului, și numai cu greutate guvernul român putu să smulgă pentru țară măcar insulele alipite la Muntenia în 1829.

Congresul de la Berlin recunoscuse, ce-i drept, independența românilor, dar pusese în legătură această recunoaștere cu cedarea Basarabiei, și nu numai cu această jertfă. De cînd fusese introdus în Constituția din 1866 fatalul articol 7, condiția de „supuși" (*Unterthanen*) nu li mai apăru evreilor localnici fireşte de dorit, căci se înlăturase jurisdicția consulară, și tot așa scutirea de impozite a „unterthanilor", iar, de cînd se întemeiase acea „Alliance israélite", care exercită o mare influență asupra statelor Apusului, în nevoie de capitaluri, plîngerile împotriva românilor intoleranți și denunțarea persecuțiilor evreilor și a legilor antisemite din această țară nu mai conteniră. De fapt nu se urmărea decît împiedecarea așezării în sate a evreilor, cari pe lîngă celelalte plăgi mai aduceau țăranului rachiul și camăta; încolo, administrația nepregătită nu se îngrijea cumva mai rău de evrei decît de adevărații fii ai țării. Numai rareori se ajungea la bătăi între evrei și plebea de jos, și atunci evreii dădeau cele mai de multe ori prilej, fiindcă, de pildă, într-un oraș moldovenesc ei provocară tulburări de stradă numai pentru că o femeie, o preoteasă, privise la înmormîntarea unui rabin făcător de minuni. Privite din depărtare, aceste lucruri apăreau altfel, și acolo se crezu că se aduce un mare serviciu evreilor, românilor înșiși, ba chiar și omenirii, cînd se ceru să fie recunoscuți drept cetățeni cu drepturi egale toți „evreii români", cari vorbeau o limbă străină și aveau sentimente străine, se împotriveau oricăror măsuri sanitare și culturale și, pe deasupra, erau și foarte săraci. În acest sens, după insistențe mai ales ale Franciei, Congresul din Berlin puse ca o a doua condiție a recunoașterii neatîrnării pretenția ca pe viitor toți „fiii țării" fără deosebire de religie să aibă drepturi egale. [...]

În străinătate lumea era de părere că România n-are într-însa putere de viață, că ea nu-i decît un stat trecător la Dunărea de Jos, care nu avea ființă decît pînă la dezlegarea definitivă a chestiei Orientului. În tot cazul, nu se sinchiseau cîtuși de puțin de un stat care, cu tot lungul și plinul de biruințe trecut strălucitor, era privit ca o formațiune nouă de valoare dubioasă, ca o pomană a Europei în genere și a Rusiei în special. Ba, la un moment dat, Bismarck lucră chiar să asigure întîi Serbiei neatîrnarea, pentru că această țară se supusese mai deplin și mai răpede tratatului din Berlin; dealtfel acolo trăiau incomparabil mai puțini evrei, și mai înainte de toate nu se aflau printre ei de acei vagabonzi galițieni cari alcătuiau masa principală a populației evreiești din România. Înainte ca să arunce în sfîrșit statului românesc, ajuns acum foarte susceptibil, recunoașterea așa de mult amînată, Bismarck voi să reguleze definitiv și chestia drumurilor de fier. Prin convenția din octombrie 1880, România își luă îndatorirea de a garanta acționarilor dobînda capitalului lor din venitul drumurilor de fier ale lui Strousberg; se ceru numai ca sediul societății să fie strămutat la București; aceasta se obținu însă abia în mai 1882 printr-o hotărîre a Înaltei Curți de Casație germane. Mai tîrziu se cîștigă prin cumpărare toată rețeaua de căi ferate, pe care ingineri români o continuaseră pînă la Vîrciorova și o îmbogățiseră cu multe linii laterale, cu Buzău – Mărășești sau linia Prutului, Dorohoi – Iași; supt numele de *Căile Ferate Române*, ea căpătă o administrație proprie și ajunse a forma cea mai însemnată cale de comunicație din întregul Orient. Ideea de a construi un pod în apropiere de Silistra pentru a lega vechiul ținut românesc cu provincia de peste Dunăre fu lăsată în părăsire din cauza încurcăturilor care stau în legătură cu ocuparea Arab-Tabiei, și abia în anul 1890 se începu pe cheltuiala statului construirea podului de peste Dunăre, astfel stabilindu-se o legătură între căile ferate de dincoace și între linia începută încă pe vremea turcilor și construită de englezi, Cernavodă – Constanța, care ducea pînă la Marea Neagră. Minunata construcție fu pusă în circulație în anul 1895 prin desfășurarea unei strălucitoare serbătoriri oficiale. De acum înainte se păși și mai departe spre construirea unui port modern în Constanța, de unde drumul ducea spre Răsăritul european și extra-european. Chiar înainte de isprăvirea acestui port, administrația Navigației Fluviale Române, care se dezvoltase din cîteva puține ambarcații ce slujeau la transportul de sare în Serbia, deschise și o linie maritimă, care după primul ei plan trebuia să-și întindă cursele sale poate cam prea departe (pînă în Egipt).

Chiar pe baza Tratatului de la Paris se instituise o comisiune care trebuia să conducă lucrările pregătitoare necesare pentru ca să ajute navigația la gurile Dunării. Acestei comisiuni europene comerțul în genere și nu mai puțin al statelor riverane avu foarte mult de mulțumit. În anul 1866 reprezintanții convocați ai puterilor se ocupară și cu această afacere. Cînd Rusia făcuse cunoscut că ea nu poate și nu mai vrea să recunoască hotărîrile Tratatului de la Paris relativ la Marea Neagră, se ajunse în 1871 la Londra la o nouă înțelegere între puteri, prin care se hotăra ca după doisprezece ani să se alcătuiască o Comisie Dunăreană, iar prin tratatul de la Berlin aceasta fu însărcinată cu pregătirea unui regulament special, care să stabilească principiile navigației pe Dunăre pînă la Galați. De aici în sus, conform aceluiași tratat, statele mărginașe trebuiau să aibă suveranitatea asupra rîului. Cînd momentul înfăptuirii sosi, Austria se găsi oarecum nu tocmai în cele mai perfecte relații cu România.

Înainte însă de a se mai putea întîmpla ceva, în 1881 avu loc un fapt mult plănuit. Încă din 1877, la declararea neatîrnării se întrebuințase oficial într-un apel entuziast titlul de rege. Încoronarea operei de curînd îndeplinite întîrzie totuși, deoarece recunoașterea neatîrnării fu tărăgănită și ea multă vreme, și trebuia deci să se aștepte un moment mai potrivit. Era de temut poate și o opoziție din partea Rusiei, care se purta într-adevăr politicos, dar totuși foarte rece, cu micul frate de arme – această recentă frăție de arme însă cei de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Regele Carol I la masa de lucru

dincolo de Prut căutau tot mai mult să o uite, ca o înjosire. În martie 1881, deputatul Titu Maiorescu ținu în Cameră un discurs energic în care acuză partidul liberal, la putere, că de el e legată pata neștearsă a sentimentelor antidinastice. Guvernul luă ca pretext acest discurs pentru ca să declare România de regat, iar opoziția se declară în unanimitate pentru adoptarea acestui nou titlu (14/26 martie). Regele Carol primi coroana, dar, în amintirea faptelor săvîrșite pe cîmpul de luptă, nu voi decît una de oțel, care a fost turnată din tunurile cucerite și păstrate în arsenalul armatei. În ziua serbătorii naționale de 10 mai, care contopea amintirile naționale cu acelea ale dinastiei, avură loc mari solemnități.

După întîmplările din 1877/78, se putea ușor naște în cercurile conducătoare din Austria ideea că regatul s-ar lăsa adus la concesii vecinilor cari binevoiseră să-și dea consimțimîntul; căci contele Andrassy, care știa să prețuiască prietenia românilor, se retrăsese de la conducerea politicei austro-ungare.

Chiar în luna în care se ținură în România solemnitățile încoronării, o sută cincizeci și trei de reprezintanți ai populației românești care trăia supt coroana regelui Ștefan se adunară în Ardeal într-o primă adunare generală; aceasta luă o nouă hotărîre împărțită în nouă paragrafe. În primul rînd se înțeleseră asupra faptului că singura purtare politică cu putință, pasivitatea, trebuia să fie păstrată neclintit. Apoi se aduse la cunoștința publicului european în scrieri polemice plîngerile ridicate de români împotriva ocîrmuirii ungurești și a intențiilor ei de deznaționalizare. Acesta era un fapt însemnat, pentru că națiunea românească din lăuntrul statului unguresc nu se înfățișase încă niciodată ca atare, afară de cazul cînd veneau în discuție chestii de organizare bisericească; acum însă ea lucra în înțelegere cu clerul ei de sentimente naționale. Această mișcare nu era însă nici în cea mai mică măsură influențată de interesul vreunuia din partidele stăpînitoare din regatul unguresc. Acum exista din potrivă un partid român național propriu, cu un program de care fiecine trebuia să se țină, și aceasta s-a și realizat în totul, cu foarte puține excepții.

Pe guvernul austro-ungar nu-l atinse desigur prea plăcut acest fapt. Opinia publică din România, după ultimele evenimente, ajunsese și mai temătoare ca mai înainte, și opoziția căuta o „chestie" pe care să o exploateze în chip egoist. Acest fapt sili slabul ministeriu al bătrînului Dimitrie Brătianu – era fratele fostului și viitorului prim-ministru –, adus numai pentru solemnitățile de încoronare, să iea o atitudine energică în chestia Dunării. Se vorbea de intenția Austriei de a obținea pentru dînsa rolul conducător în propusa Comisiune Dunăreană, ceea ce ar fi în armonie cu însărcinarea ce i se încredințase, în 1878, de a curăți de stînci Porțile de Fer.

Împotriva acestora primul-ministru, dealtfel personal un om foarte blajin, declară cu o mare energie că la nevoie va ști să apere interesele României ca „o tigroaică puii săi". Îndată luă Ion Brătianu prezidența guvernului, dar și colegul său de la Externe făcu greșeala de a vorbi nechibzuit în discuția la mesaj nu numai de temerile de care erau cuprinși cu privire la Dunăre, ci și de „pretextul" primejdiei epizootiei, de care se slujea guvernul monarhiei vecine ca să împiedece exportul românesc. Aceasta duse la o rupere, dealtfel foarte scurtă, a legăturilor diplomatice cu Austria, dar care desigur a fost nefolositoare pentru chestia dunăreană. Austro-Ungaria merse mai departe liniștită pe calea apucată, iar comisia internațională adunată la Galați pentru ca să se consfătuiască asupra navigației la gurile Dunării primi propunerea delegatului francez Barère. Conform acesteia se primi în noua comisie ce era să se formeze pentru linia Orșova – Galați, afară de reprezintanții statelor riverane, România, Serbia, Bulgaria, și un reprezintant al primei comisiuni precum și Austria, care nu putea intra în considerație ca stat mărginaș, și ei i se dete prezidența. Conferința puterilor convocată la Londra și în care România nu putea participa cu drept de vot, fiindcă nu făcea parte dintre marile puteri, aprobă aceste hotărîri, liberă totodată și brațul rusesc al Dunării, Chilia, de orice control și întinse pînă la Brăila teritoriul asupra căruia trebuia să hotărască vechea comisiune europeană a gurilor Dunării.

Din punctul de vedere al românilor, aceasta era tot una cu „pierderea Dunării", deoarece de acum înainte era să existe o jurisdicție străină în propriile ei ape și care nu era măcar una generală europeană. România protestă și declară că nu se va supune hotărîrilor Conferinței. Acesta ar fi putut fi un pas fatal, dacă legături nouă, stabilite chiar cu dușmanul de pînă atunci, n-ar fi schimbat starea lucrurilor și n-ar fi făcut de la început iluzorii măsurile amenințătoare.

Apropierea Rusiei de Franța, care se săvîrși după războiul turcesc, fu în curînd un fapt cunoscut de toți. Față de posibilitatea unei alianțe între acești doi prieteni noi, puterile pînă acum rivale trebuiră să se înțeleagă, și încă de mult sfa-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

turile germane nu erau numai prețuite la Roma, ci chiar urmate. În februar 1883 ministrul de Externe italian dete pe față că puterile Europei Centrale au încheiat un tratat de alianță pentru menținerea păcii. Încă din 1881 însă conducătorul noului curent pe terenul culturii românești, Titu Maiorescu, fost odată ministru înainte de 1876, expuse, într-un articol apărut în „Deutsche Revue", că poziția izolată a României acum, cînd visurile de neutralitate dispăruseră cu totul, cînd alianța cu tovarășul de credință rus își arătase pe față foloasele, înseamnă o mare primejdie, protivnică oricărui succes și că în mod necesar și fără să se țină seamă de sentimentalitate în horărîrea ei, România trebuie să se sprijine pe acel stat care nu are nici un interes real ca să-i împiedece dezvoltarea. Aceste idei fură aprobate atunci numai de puținii partizani politici ai lui Maiorescu, pe cînd vechii conservatori se ținură foarte rezervați, iar liberalii arătară din nou cu degetul pe aceștia ca „trădători de țară", cari puteau fi ruși sau austrieci, dar niciodată români. Certurile pentru Dunăre nu erau potrivite ca să cîștige partizani pentru o apropiere de Austria, dar aceasta era adevărat numai pentru cercurile care judecau superficial, pe cînd celelalte vedeau tocmai în aceasta un motiv mai mult către un asemenea pas; căci această apropiere era singura dezlegare posibilă a chestiunii. Junimistul Carp primise funcția de ministru la Viena în timpul și tocmai din cauza conflictului. În vara anului 1883 Austria nu răspunse prin nici un fel de măsuri la opunerea României. Regele se duse la Berlin cu prilejul botezului celui de-al doilea fiu al principelui Wilhelm și vizită la întoarcere pe cancelarul austriac Kalnoky și apoi chiar pe Bismarck, și înțelegerea României cu Austria – nu însă o alianță – fu un fapt îndeplinit spre binele păcii și al culturii. După ce aceasta se îndeplini, atunci văzură și toți miniștrii următori ai regatului că, date fiind împrejurările și oricare ni-ar fi sentimentele, aceasta e singura politică folositoare și au urmat-o cu statornicie.

Aceste procedeuri cuminți erau lipsite de orice romantism; nu era vorba de o înfrățire a popoarelor. România nu-și renega nici pe compatrioții săi din Ungaria; ba, mai degrabă, după ce se restabilise unitatea limbii literare, relațiile cu dînșii deveniseră mai strînse ca înainte și Ardealul dete acum românilor pe cel mai mare dintre poeții lor mai noi: George Coșbuc. Națiunea nu pierdu totuși din vedere depărtatul ideal greu de atins; nu-l pierdu pentru că un popor nu trebuie să trăiască numai pentru clipa prezentă. Chiar dacă diplomația austro-ungară nu putu împiedeca sau măcar îmblînzi lupta guvernului unguresc împotriva naționalităților, chiar dacă plănuita înțelegere maghiaro-română se zădărnici, căci i se împotriveau interese reale de viață, totuși politica României rămase mereu corectă, chiar atunci cînd, ca în anul 1886, izbucni un război vamal în urma dezvoltării economice a României, căci aceasta nu voia numai să aibă o industrie proprie, ci să o și protejeze.

În anul 1884 părechea princiară moștenitoare a Austro-Ungariei veni la Sinaia. Cu această ocazie se vorbi de „legături de prietenie, care ar putea fi înnodate spre binele ambelor state". În același an apăru însă la Sibiu revista românească luptătoare „Tribuna", iar în 1885 se desființa de către guvernul maghiar vechea Curte cu jurați pentru procesele de presă din acest oraș săsesc, pentru că achitase pe gazetarii români.

În anul 1892 cînd condițiile naționale de viață ajunseră de neîndurat, membrii partidului național se întruniră pentru a compune un memorandum, care trebuia prezintat monarhului

în reședința lui împărătească din Viena. Deputația nu fu primită, iar la întoarcere se intentă proces de trădare de țară conducătorilor. Printre aceștia se afla și bătrînul și energicul avocat Ioan Rațiu și foarte popularul preot unit V. Lucaci, cari fură condamnați la mai mulți ani de închisoare politică la Seghedin și Vacz, și aceasta făcu în România o uriașă impresie (1894). Se formă o „Ligă pentru unitatea tuturor românilor", cu sediul în București; studenții de aici străbătură stradele cu steaguri și cu strigăte patriotice; opoziția liberală ceru o intervenție a statului în favoarea fraților prigoniți, dar bineînțeles nu putu obținea nimic. Cînd însă liberalii ajunseră iarăși la putere (1895), ei se recunoscură partizani credincioși ai alianței încheiate de Brătianu cu Austro-Ungaria, și acum conservatorii fură acei cari, supt conducerea advocatului Take Ionescu, doritor de influență politică, agitară pentru așa-numita „chestie națională". La urmă chiar și românii ardeleni se împărțiră în partizani ai lui Sturdza și ai lui Take Ionescu; prin aceasta conducătorii se despărțiră iarăși, ceea ce aduse multe urmări neplăcute. Guvernul unguresc însă, care supt fiecare regim își urmărea scopurile sale cu aceeași lipsă de considerație, dizolvă comitetul național. Interesele naționale românești cele din Ardeal ca și cele din regat, se îndreptară atunci în spre o nouă dezvoltare, care încetul cu încetul își tăie drum, avînd să-și dea la capăt mult doritele roade.

* * *

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Noul vecin, Bulgaria, se purtă foarte prietenos față de România atîta timp cît domni primul ei principe, cavalerescul Alexandru de Battemberg. Ambii domnitori ai statelor de la Dunăre se vizitau des și trăiau în cea mai bună înțelegere. Nu țînu însă mult, și principele Alexandru, care fu constrîns la lovituri de stat și la chemare de guverne rusofile, văzu singur, ca și alții de altminteri, că situația sa e zguduită. Faptul de neînlăturat, căderea sa, el căută să o împiedice numai prin aceea că săvîrși unirea, cu aprindere dorită de poporul bulgăresc, cu Rumelia orientală, printr-un nou fapt împlinit, așa de obișnuit în Balcani că nu mai putea surprinde pe nimeni. Atunci însă Serbia ceru o compensație în schimbul măririi vecinei sale puțin iubite și din această pricină recurse chiar la arme. Principele Alexandru întîmpină însă pe sîrbi la Slivnița, aproape de Sofia și-i învinse, și numai intervenția Austriei opri la Pirot avangarda bulgarilor. Pacea de la București (1886) hotărî totuși, pe baza înțelegerii celor trei împărați (septembre 1884) numai *status quo* dinaintea micului război. Curînd după aceea învingătorul bulgar se văzu constrîns la abdicare de o revoltă militară, se întoarse, ce-i drept cu ajutorul României în țară, dar nu se putu menține. O telegramă a țarului Alexandru al III-lea îi dete sfatul să părăsească Bulgaria. Era tulburărilor bulgărești începuse.

O parte dintre politicianii bulgari oferiseră regelui român în anul 1887 coroana acestei țări. Se susține că această propunere ar fi fost primită cu bunăvoință la București, dar că intervenirea Rusiei și chiar a Austriei ar fi zădărnicit planul. Ar fi fost totuși o mare greșeală și totodată o mare nenorocire dacă s-ar fi primit oferta bulgărească; căci România este un stat național cu ideale naționale; și este prea conștientă de datoria sa și prea slabă pentru ca să facă politică de aventuri. Singura măsură bună pentru România era, din potrivă, să sprijine pe noul principe bulgar Ferdinand de Coburg și pe Stambulov, capabilul său ministru, cînd acesta încercă să se libere[ze] pe cît cu putință de influența rusească precumpănitoare. Cînd Stambulov se retrase și apoi căzu jertfă asasinilor, din motive de oportunitate, porni un nou curent rusofil în statul vecin. Prin aceasta bunele relații cu România slăbiră, și veni chiar momentul – anume după descoperirea agitației bulgărești din România, care duse la asasinarea unui profesor și ziarist macedonean (în vara anului 1900) – în care se schimbară note violente. Și, pentru că vechiul cal de bătaie al opoziției bulgărești, recucerirea Dobrogii, apăruse iar, plană un moment chiar amenințarea unei încurcături războinice. Dar, din fericire, un război fără rost, ridicul, fu evitat, și în anul 1902 regele Carol se duse în Bulgaria, fu primit acolo solemn și cu recunoștință, și, după trecere de douăzeci și cinci de ani, îngenunche la mormîntul soldaților săi căzuți în 1877, însuflețit fiind de sentimente frățești față de stăpînii de acum ai statului vecin. Nou-răsărita chestie macedoneană, cu toate că în mult discutata provincie revoltată trăiesc mulți aromâni și sînt sprijiniți de statul român în păstrarea culturii lor naționale – poate ar fi fost mai bine să vorbim de o cultură susținută în dialectul aromânesc, căci aceasta ar fi mai folositor –, nu atinge interese vitale ale României, și de aceea se putea privi liniștit dezvoltarea lucrurilor. România era să fie mulțumită cu recunoașterea (mai 1905) a naționalității aromâne din partea turcilor.

Text preluat, fără note, din vol.
Istoria poporului românesc,
ediție îngrijită de Georgeta PENELEA,
Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985

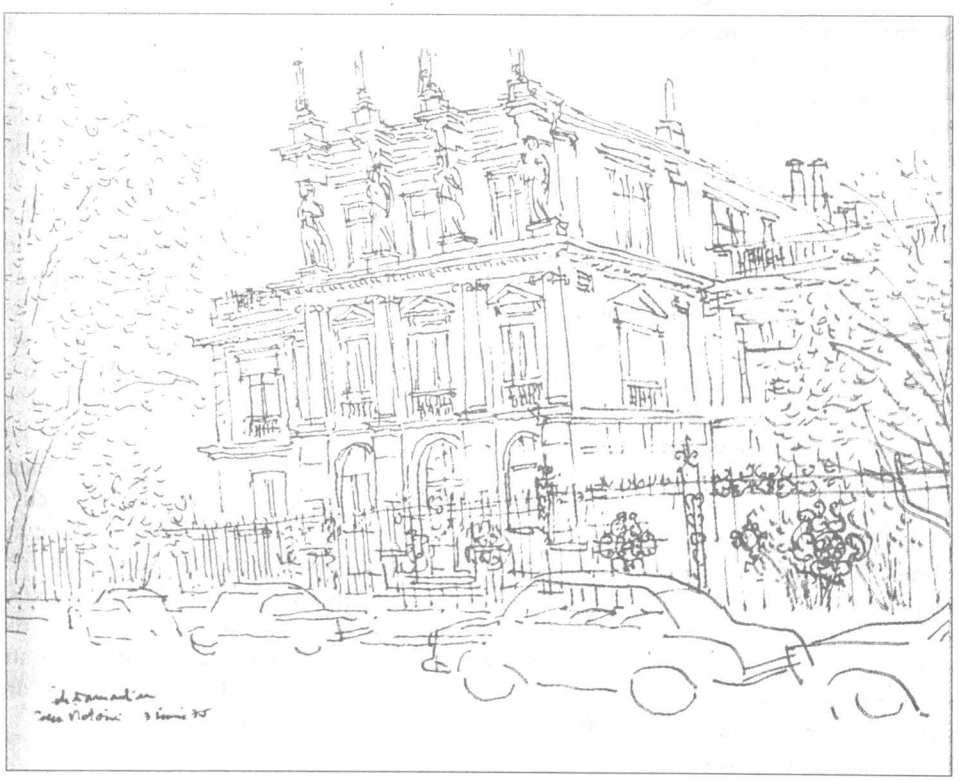

Calea Victoriei

Cik DAMADIAN
Imagini bucureștene
în paginile
9, 24, 25, 33

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Cartea franceză în epoca regulamentară (1831 – 1858)

Georgeta FILITTI

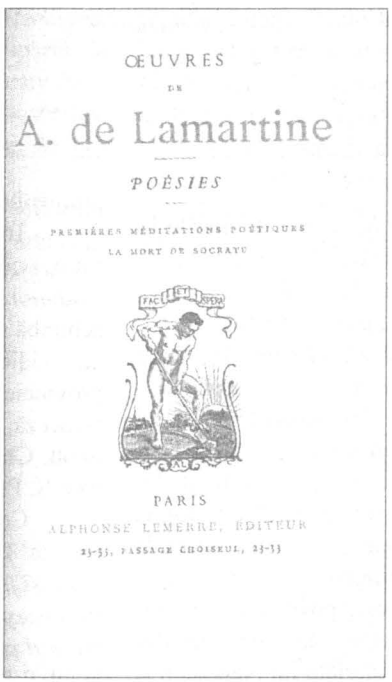

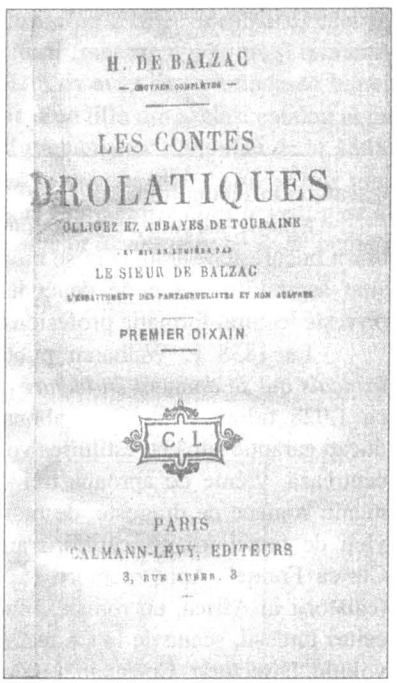

Latinitatea românilor a făcut ca legăturile cu Occidentul să se exprime, încă din Evul Mediu, în primul rând prin contacte multiple cu Franța și Italia. Domnii fanarioți, cosmopoliți și legați mai toți de Franța, de ideile promovate de enciclopediști, n-au făcut decât să accentueze prezența franceză în cele două Principate. Preceptori, negustori, secretari, medici, bucătari ori călători francezi întâmplători ajung în Principate și majoritatea rămân aici, încântați de dulceața traiului, de toleranța moravurilor, frumusețea femeilor, de felul veșnic binevoitor al pământenilor de a-i privi pe străini. Revoluția din 1789, cu imensul exod al nobilimii franceze de toate treptele n-a făcut decât să îngroașe rândurile celor care vor găsi la Dunărea de Jos o a doua patrie. E adevărat că noii veniți nu aduceau doar farmec personal, știința predării cutărei discipline ori o limbă muzicală îndrăgită repede de români. În spatele lor se afla o cultură solidă, plină de expresivitate, un mod de viață de invidiat și o întreagă literatură, de la romane la manuale școlare și de la enciclopedii la relatări de călătorie care nu așteaptă decât să fie însușite de tânăra națiune română. Un fenomen care, prin ricoșeu, a contribuit o dată în plus la sporirea influenței franceze în țările române a fost repetata ocupație militară operată de armatele ruse încă de la mijlocul secolului al XVIII-lea. Ei înșiși tributari Franței sub raportul culturii, al moravurilor, modei, bucătăriei, arhitecturii și decorației interioare, rușii dialoghează cu elita locală precumpănitor în limba franceză. Pentru că fenomenul nu trebuie exagerat. Percepția valorilor franceze, la noi ca și la ruși, s-a făcut de către un segment limitat al societății. E vorba de boierime. Cea mare, bogată, trufașă a căutat să imite ori să-și însușească tot ce e străin. Cea mică, formată din slujbași de tot felul, vede în însușirea valorilor franceze, fie ele și maimuțărite, o posibilitate de ascensiune socială. Dintre acești Ștefan, Popa, Tănase, deveniți Ștefănescu, Popescu, Tănăsescu după 1830, se recrutează consumatorii de literatură franceză, ba chiar adesea și traducătorii ei. Ultimul război ruso-turc, încheiat cu pacea de la Adrianopol din 1829, aduce și o ocupație militară rusă a Principatelor de cinci ani. Dincolo de vexațiunile și brutalitățile caracteristice unei asemenea situații, administrația începe să funcționeze, să se modernizeze grație acelui spirit liberal căruia românii i-au rămas recunoscători, generalul P. D. Kiseleff. Ca președinte al divanurilor celor două țări, el impune folosirea limbii franceze în administrație, ca și o formă incipientă de Constituție – am numit Regulamentele Organice, aplicate din 1832 – și, chiar dacă nemărturisit, susține strategiile matrimoniale ale subordonaților săi exprimate în puzderia de căsătorii cu pământence încheiate în anii următori. Blaremberg, Iakovenko, Garbații, Laptev, Trubețkoi, Engel sunt doar câteva din familiile rusești insinuate în societatea românească.

Lumea regulamentară, într-o proporție incontestabil mai mare decât până atunci, e deschisă spre cultură, educație, informare, imitare. Și sursa cea mai la îndemână rămâne Franța. Tinerii români pornesc la învățătură în Orașul Lumină, chiar dacă prea puțini termină vreo școală superioară (ca dr. Nicolae Kretzulescu, de pildă); unii ajung pe prima pagină a ziarelor pariziene cu excentricitățile lor, dar tot mai numeroși sunt cei care se îmbibă de spiritul galic, gândesc cartesian, acționează ca iacobini și se formează ca oameni politici de prestigiu ai țării lor. I. C. Brătianu, N. Bălcescu, I. Ghica, I. Bălăceanu, C. A. Rosetti sunt doar câțiva din cei care-și datorează formația spirituală Franței. Acasă, aplecarea spre Franța, spre tot ce vine de acolo, are dimensiuni nebănuite. Pensionate, cursuri la Colegiul Sf. Sava, librării specializate, periodice, saloane, cabinete de lectură, modă – toate

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

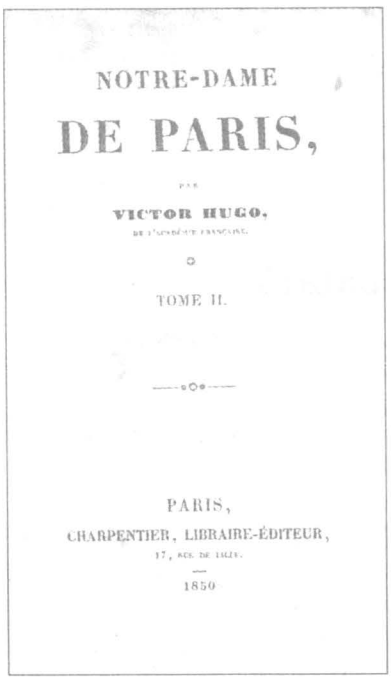
NOTRE-DAME
DE PARIS,
PAR
VICTOR HUGO,
TOME II.
PARIS,
CHARPENTIER, LIBRAIRE-ÉDITEUR,
1850

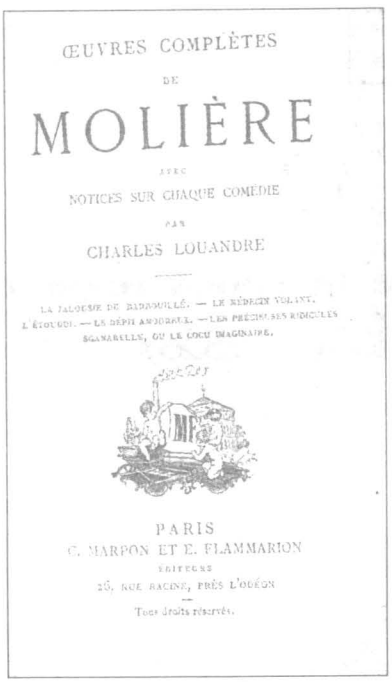
ŒUVRES COMPLÈTES
DE
MOLIÈRE
AVEC
NOTICES SUR CHAQUE COMÉDIE
PAR
CHARLES LOUANDRE
PARIS
C. MARPON ET E. FLAMMARION
ÉDITEURS
26, RUE RACINE, PRÈS L'ODÉON
Tous droits réservés.

înseamnă influenţa franceză.

Simpla parcurgere a cataloagelor scoase de marile librării bucureştene arată cum se modelează o societate, care îi sunt aspiraţiile, cât e de dependentă de modă în ceea ce priveşte lectura, formaţia profesională, gustul artistic.

La 1838 F. Walbaum publică *Catalogue des livres français qui se donnent en lecture à la librairie de la Cour* – cu 1.028 titluri. Cititorii se abonau (10 piaştri/lună şi doi ducaţi garanţie până la restituirea volumelor). Interesul se concentrează, vreme de aproape trei decenii, spre aceleaşi domenii: romane de dragoste, de moravuri, cu adultere, crime, vieţi de femei irosite, căsătorii aranjate, preziceri, viaţa la Curtea Franţei. Apoi memorii (62 titluri) şi istorii exotice (călătorii în Africa, un roman chinezesc, poveşti arabe, obiceiuri turceşti, scene de la Curtea sultanului), Franţa sub Revoluţie, Directorat, Consulat şi pe urmă viaţa lui Napoleon şi a familiei sale, călătorii în jurul lumii, aventuri marinăreşti, istorii cu piraţi, campanii militare.

Titlurile sunt lungi, complicate şi amuzante (F. Soulié, *Un malheur complet suivi de Louise Cerneille*; E. Sue, *La Coucaratcha suivie de la mouche causeuse*; *La primadonna et le garçon boucher*). Mulţi autori rămân anonimi: un popă, un tânăr cavaler, un spaniol, o contemporană în Egipt.

Dintre sutele de autori se desprind însă, şi din numărul crescut de volume aduse în anii următori se vede şi maturitatea publicului românesc cititor, nume de referinţă ale literaturii franceze: Balzac, Chateaubriand, B. Constant, Al. Dumas, V. Hugo, Molière, A. de Musset, J. J. Rousseau, G. Sand, M-me de Staël ş.a.

Librarii bucureşteni se înmulţesc. Alături de F. Walbaum îşi etalează marfa C. A. Rosetti şi E. Winterhalder cu un cabinet de lectură foarte vizitat, alături de tipografie, legătorie, magazin de muzică, papetărie şi stampe. Gheorghe Ioanid, cu a sa *Librărie românească*, are şi o colecţie, Biblioteca literară, mai ales cu cărţi franţuzeşti. Apoi librarii Socec, I. Călinescu, A. Danielopol, E. Grant, Cristu Ioanin şi Iosif Romanov, Ruso şi Petrin, A. Ulrich, Thiery şi Scarlat, „bibliopolul" Mihale din Lipscani, Guerin, „moştenitorul lui Lebel", Martin Bogdan (cu „Casinul comerţului", unde funcţiona şi un cabinet de lectură cu abonamente de 4 galbeni pe an), Dim. Aspre Veceru (cu „stabiliment mobil de casină şi otel" unde vindea presă franţuzească) etc. etc.

Şi totuşi setea de lectură e mai mare decât pot importa librarii iar pe de altă parte nu toţi românii sunt versaţi în tainele limbii lui Balzac.

Aşa că apare o nouă îndeletnicire, plăcută, căutată şi care contribuie la rafinarea limbii române: cea de traducător din franceză. Iată o listă, incompletă, de câteva nume, bărbaţi şi femei, din Ţara românească: I. Gh. Valentineanu, Alecu Vasiliu, I. Nacu, C. Lerescu, S. Mihalescu, S. Marcovici, A. Manoli, P. Teulescu, P. M. Georgescu, Gh. Românescu, Dim. Zăgănescu, G. A. Baronzi, Dim. Andoniu, A. Pelimon, N. Racoviţă, I. Gorjan, V. Pleşoianu, I. D. Negulici, Eliade Rădulescu, I. H. Zot, G. Lehliu, Gr. Alexandrescu, cpt. Şt. Stoica, C. Strat, Ath. Pâcleanu, St. Andronic, I. P. Brezoianu, Nicola Buznea, Gr. Negrea, Stanciu Căpăţâneanu, N. Heruvim, S. Geanoglu. Dintre femei, Ecaterina Sâmboteanu, Ecaterina Faca, d-şoara Magheru, dar şi „o tânără damă" care se ruşinează încă să-şi dea numele. La fel, o lucrare „rumânită de o damă...".

Toată această producţie neaşteptată, inegală, contradictorie, unde mai mult ca niciodată convingerea italienilor că *traduttore traditore* se adevereşte, căci multe romane îşi schimbă sfârşitul – în general într-unul fericit –, este receptată cu aviditate de societatea bucureşteană, ca şi de cea din provincie. Mai mult, tot prin intermediul traducerilor din franceză, românii parcurg opera lui Byron, F. Cooper, W. Scott, Ch. Dickens, Goethe, E. T. A. Hoffmann, Cook, Bulwer, S. Pellico, Golovkin.

Concomitent însă lumea se grăbeşte să înveţe franţuzeşte. Gr. Pleşoianu scoate încă din 1829 *Abeţedar românesţe şi franţuzeşte* şi o *Caligrafie* iar peste un an, *Dialoguri franţuzeşti şi româneşti*. J. A. Vaillant publică, la 1839, *Vocabularul purtăreţ franţozesc-românesc* şi *românesc-franţozesc*; la fel, P. Poenaru şi Fl. Aaron, peste un an, tipăresc la Colegiul Sf. Sava un dicţionar român-francez. Gr. Pleşoianu traduce *Gramatica limbii franceze* a lui Fournier şi o vinde „la D. Gheorghe [Ioanid], vânzătorul de cărţi peste drum la Bărăţie". V. Cuţarida publică un *Tratat de verbe neregulate ale limbii franceze* (1843).

Semnificativă rămâne şi deschiderea Bibliotecii Naţionale din Bucureşti în 1838 cu secţia de cărţi în limba franceză, mai târziu urmând să se deschidă şi cea română. Când o bibliotecă particulară ajunge în atenţia publicului, se vede că ea cuprinde mai cu seamă producţie de carte franceză: la 1829 se vinde „o bibliotecă franceză portabilă"; în 1840 cărţile maiorului Gr. Caribolu sunt scoase la mezat (autori francezi, germani, greci). În 1852 se întâmplă acelaşi lucru cu biblioteca lui Panait Kiriţopol iar cele 2.174 volume ale lui Ioasaf Snagoveanul, care împărtăşesc aceeaşi soartă, sunt în majoritate franţuzeşti.

În această mişcare de cerere şi ofertă librarii sunt mereu inventivi: loterii, cabinete de lectură atrăgătoare (o jumătate de oră de citit în locul jocului de cărţi din fondul franţuzesc de 3.000 volume oferă C. A. Rosetti în sala Bossel), lecturi publice (organizate la biblioteca Colegiului Sf. Sava de bibliotecarii Andrei Pretorianu şi apoi de Costache Aristia) aruncă în derizoriu strigăte ca cel din „Foaia literară" din 1838

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

despre „lectura cea mai primejdioasă: romanele, dăunătoare atât pentru memorie cât și pentru nervi".

Librarul cel mai prestigios, ajuns la un moment dat starostele negustorilor bucureșteni, e fără îndoială C. A. Rosetti. Catalogul publicat de el în 1847, ciudat ca structură, reflectă cel mai bine așteptările publicului capitalei în materie de lectură. La *Ouvrages valaques* (capitol cules cu caractere chirilice!) e vorba de fapt mai ales de traduceri (G. Sand, Molière ș.a.) ca și de modele de scrisori comerciale și de familie. În continuare, cele 1.398 titluri oferite rămân mai ales din patrimoniul de carte francez: *Théologie, livres de prières* (cu dicționarul de teologie al abatelui Bergier, Paris, 1841, 8 vol.), *Jurisprudence* (pe primul loc aflându-se Codul lui Napoleon), *Politique et diplomatie* (unde figurează și contele de Gramont, francez-rus împământenit în Țara românească cu *De l'administration provisoire russe en Valachie et ses résultats,* apărută la Boukareste (sic!). *Sciences médicales. Médecine. Chirurgie. Anatomie. Chimie* (tratate, majoritatea tipărite la Bruxelles). *Philosophie. Littérature* e un capitol exclusiv franțuzesc: 54 vol. literatură franceză, opere complete Descartes, Fénelon, S. M. Girardin, La Harpe, J. de Maistre, Mallebranche, E. Quinet ș.a.

La *Encyclopédies* librarul pune la dispoziția viitorilor meșteri români mici tratate pentru chimia vopsitului, arta construcției de sobe (*Le fumiste*), zugrăveli, țevărie, fabricarea săpunului, lăcătușerie, construirea de fântâni, terase, pavaje etc.

Colecția manualelor *Roret*, celebră în epocă, era destinată formării profesionale în branșele: armurieri, șepcari, cizmari, berari, pălărieri, profesori de dans, „destructeurs des animaux nuisibles", oțetari și preparatori de mușstar.

Tot franțuzești sunt formularele epistolare și uriașa producție de scrisori din arhivele noastre dovedește că românii și-au însușit admirabil ortografia și eleganța exprimării în limba franceză, măcar în ceea ce privește anii 1859 – 1918.

Apoi lucrări de istorie, biografii, belle-arte ca și cele explicite a fi din Hexagon: *Thèâtre de premier ordre*, *Théâtre de second ordre*, *France dramatique*.

Ne-am propus o rapidă privire asupra circulației de carte franceză la București, originală și în traducere, în epoca regulamentară. Poate lucrurile nu trebuie idealizate, căci pe lângă valori perene ale culturii franceze a pătruns și remarcabil de multă maculatură. Din ea avea să se hrănească lumea apilpisită a lui Caragiale. Iată un titlu din același catalog al lui C. A. Rosetti, scos în anul premergător revoluției de la 1848: *Histoire de Mr. Cryptogame et comme quoi ce ne fut pas sans bien de vicissitudes qu'après s'être marié dans le ventre de la baleine il se garda de bigamie et devint père de huits enfants d'un premier lit...*

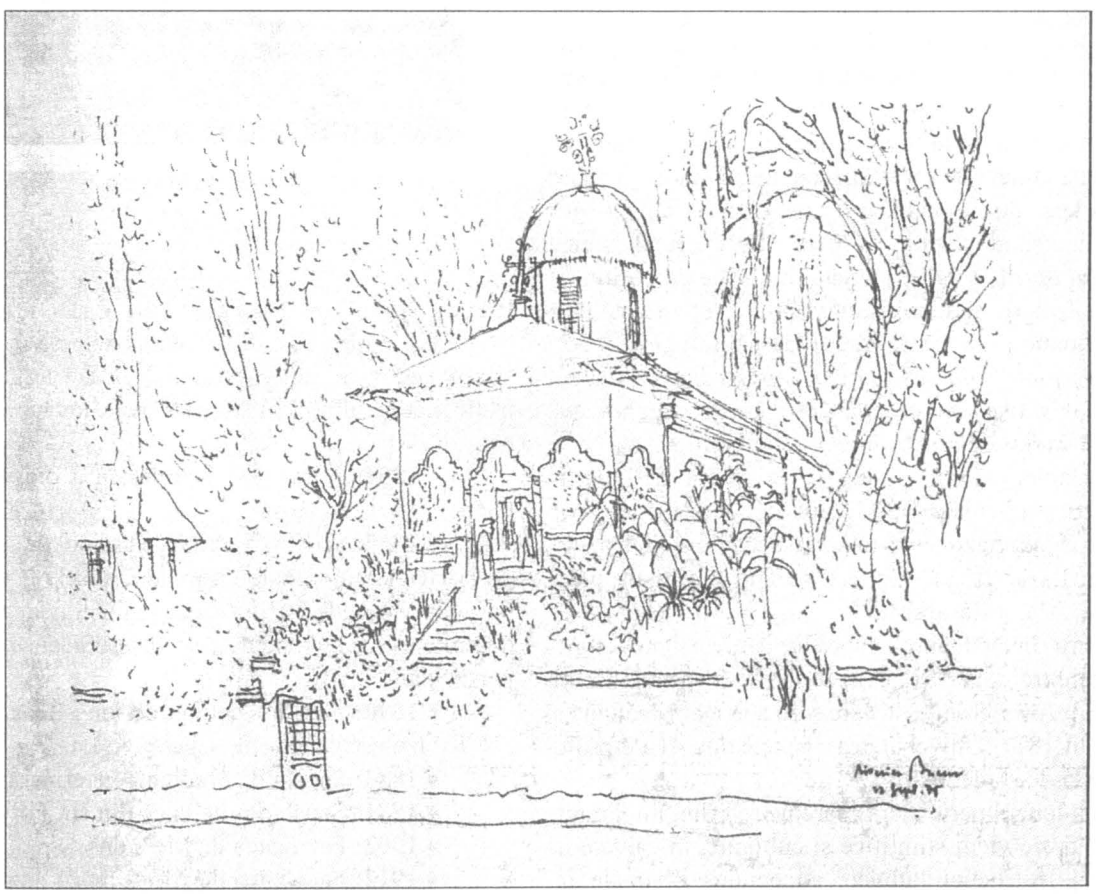

Biserica Bucur

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii lui Carol I

Școala – un program prioritar al epocii

Ana Maria ORĂȘANU

Având caracter social, creația arhitecturală reflectă complex epoca în care a fost zidită. Fiecare edificiu, ca obiect de arhitectură, dar și grupurile de clădiri constituite în ansambluri arhitectural-urbanistice transmit un mesaj social semnificativ, cu o paletă largă de informații privind cerințele, opțiunile și prioritățile societății, posibilitățile și gustul vremii.

Învățământul, ca domeniu de activitate, împreună cu școala, respectiv edificiul ce-i corespunde prin program, au înregistrat în perioada la care ne referim, 1866 – 1914, o dezvoltare spectaculoasă, astfel continuându-se strădania înaintașilor. Activitatea unor dascăli luminați de la Colegiul Sf. Sava, mai ales Gheorghe Lazăr și I.H. Rădulescu, precum și cadrul legislativ creat în 1864 au fost premise pentru demersurile ulterioare.

Un rol important l-a avut *Societatea pentru învățătura poporului român*, constituită la 8 noiembrie 1866, sub conducerea lui Scarlat Rosetti, C. Esarcu, G. Sion și V.A. Urechea.

De asemenea, o contribuție de excepție în modernizarea învățământului românesc îi revine lui Spiru Haret, ministru cu repetate portofolii în perioada 1897 – 1910. În concepția sa, primordială era adaptarea învățământului de toate gradele la nevoile societății românești, dar și în acord cu standardele educaționale europene. În acest sens, Legea propusă de el și adoptată la 23 martie 1898 a fundamentat *Reforma lui Spiru Haret*, cumulând măsurile de ordin teoretic, organizatoric și administrativ. Și-a însoțit aceste propuneri cu un mesaj de suflet adresat dascălilor: *„Pun astăzi pe al doilea plan grija catalogului, a programelor și a recompenselor și chem pe dascăli la o lucrare mare, demnă de un corp numeros și instruit cum este al lor"*.

În Capitală existau, după o statistică datând din 1875, pentru o populație de 175.000 de locuitori: 35 școli primare, trei gimnazii cu patru clase („Mihai Viteazul", „Gheorghe Lazăr" și „Dimitrie Cantemir") și două licee, Sf. Sava și „Matei Basarab".

Pentru învățământul superior, Universitatea funcționa cu cele trei facultăți deschise din 1864 pentru Drept, Litere și Filozofie, Științe, la care s-au adăugat Medicina și Teologia. În 1877, Universitatea dispunea de 41 de profesori la 3.985 de studenți.

De-a lungul perioadei la care ne referim, importante personalități ale vieții științifice și culturale, în calitate de miniștrii ai Instrucției Publice, au condus destinele învățământului românesc: C.A. Rosetti (1866), D. Gusti, Gh. Costa-Foru, Alex. Orăscu (1876), N. Kretzulescu, V.A. Urechea, Titu Maiorescu (1888), Th. Rosetti, Take Ionescu, P. Poni, Spiru Haret (1897 – 1910), C. Dissescu.

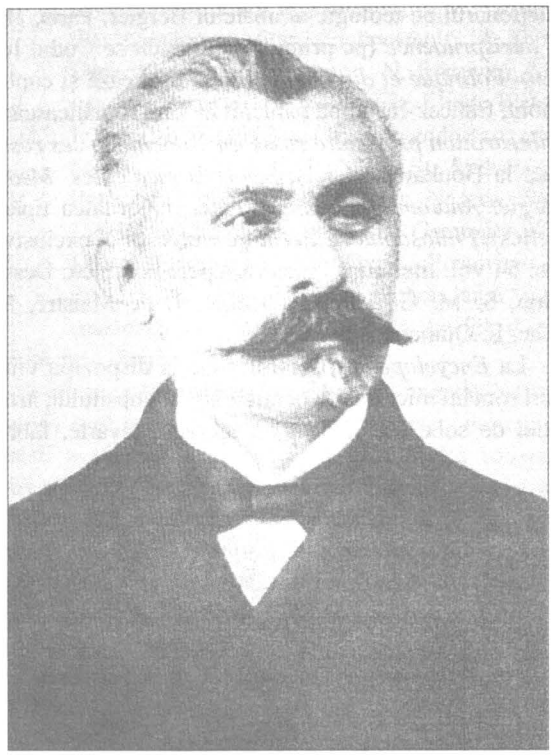

Spiru Haret

Prezentăm într-o cronologie selectivă, ce urmărește și asociază aspectul instituțional cu cel arhitectural-urbanistic, câteva din edificiile destinate învățământului, ridicate atunci:

- **1864:** prima Școală primară a orașului, str. Clemenței (azi, C.A. Rosetti);
- **1867:** Școala Centrală de agricultură și silvicultură de la Herăstrău; Școala de poduri, șosele și mine; Școala normală Carol I, institut pedagogic fondat din inițiativa domnitorului, cu fonduri ce-i fuseseră puse la dispoziția personală;
- **1890:** Școala Centrală de fete; Școala comercială „N. Kretzulescu"; Liceul „Gheorghe Lazăr";
- **1883:** Școala de Medicină veterinară;
- **1881:** Școala Politehnică din str. Polizu;
- **1902:** Facultatea de Medicină;
- **1912:** Facultatea de Arhitectură;
- **1913:** Institutul electronic; Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale.

Sediile unor instituții de învățământ răspund prin

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

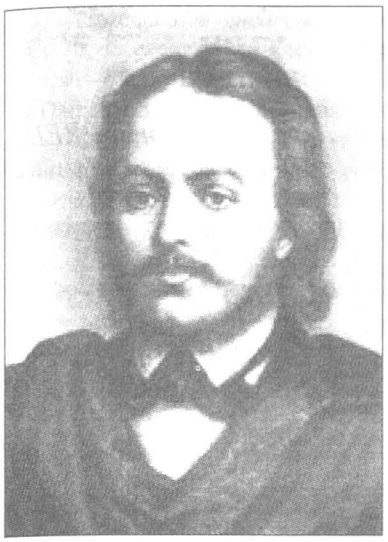

Gheorghe Lazăr

arhitectură, în primul rând, cerințelor de program și funcționalitate. Ele se remarcă prin volumetrie, căci instituțiile publice au fost primele construcții cu mai multe nivele ale orașului. Preocupările estetice au în vedere decorarea atât a fațadelor cu modenatură, de regulă, neoclasică, cât și a principalelor spații interioare: holul intrării cu scara de onoare și sala de festivități, unde, folosind diverse ma-teriale și tehnici de finisaj, se realiza un ambient elegant, de o monumentalitate și sobrietate adecvate cerințelor.

Creația de vârf a timpului este Școala Centrală de fete, realizată de arh. I. Mincu. El aduce o nouă gândire a distribuției spațiilor, a relației dintre spațiul ambiental și construcție, precum și o excepțională tratare plastică, cu elemente de arhitectură tradițională românească.

Instituțiile destinate învățământului superior au devenit prezențe importante ale orașului, arhitectura lor slujind la exprimarea funcției pe care o îndeplineau. S-a adoptat stilul clasic și neoclasic, sugestie a tradițiilor universale ale școlii (Facultatea de Medicină), dar și formele de sugestie națională, când curentul neoromânesc s-a impus (Facultatea de Arhitectură).

Ca instituție deschisă, primordial, instruirii, școala capătă în această perioadă și evidente valențe educaționale. Puterea exemplului, dialogul cu personalitățile vremii, abordarea unor forme de educație neconvenționale erau modalități de a insufla copiilor un statut moral elevat, cultivându-le preocupări dintre cele mai alese.

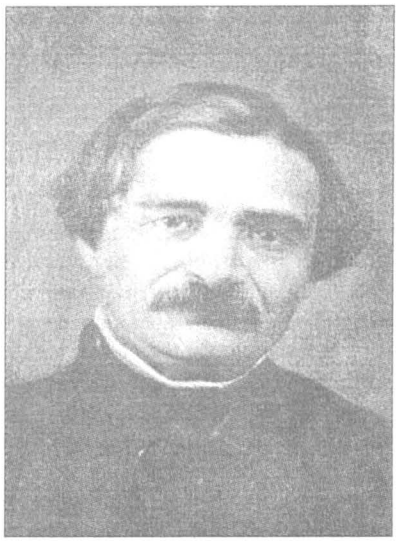

I.H. Rădulescu

Carol I s-a implicat personal în acest delicat domeniu. Participa la premierile anuale, organizate de regulă la Teatrul Național, dialoga cu copiii și le oferea exemplul personal de modestie, seriozitate și devotament față de țară. În 1869 a primit la Cotroceni 1.800 de elevi bucureșteni, care au plecat de acolo cu daruri și sfaturi.

Din acele vremuri datează o inițiativă meritorie a lui Spiru Haret, rămasă amintirilor de suflet în memoria lui George Enescu. În 1899, 90.000 de elevi români au donat câte 10 bani pentru a i se cumpăra tânărului muzician vioara Stradivarius...

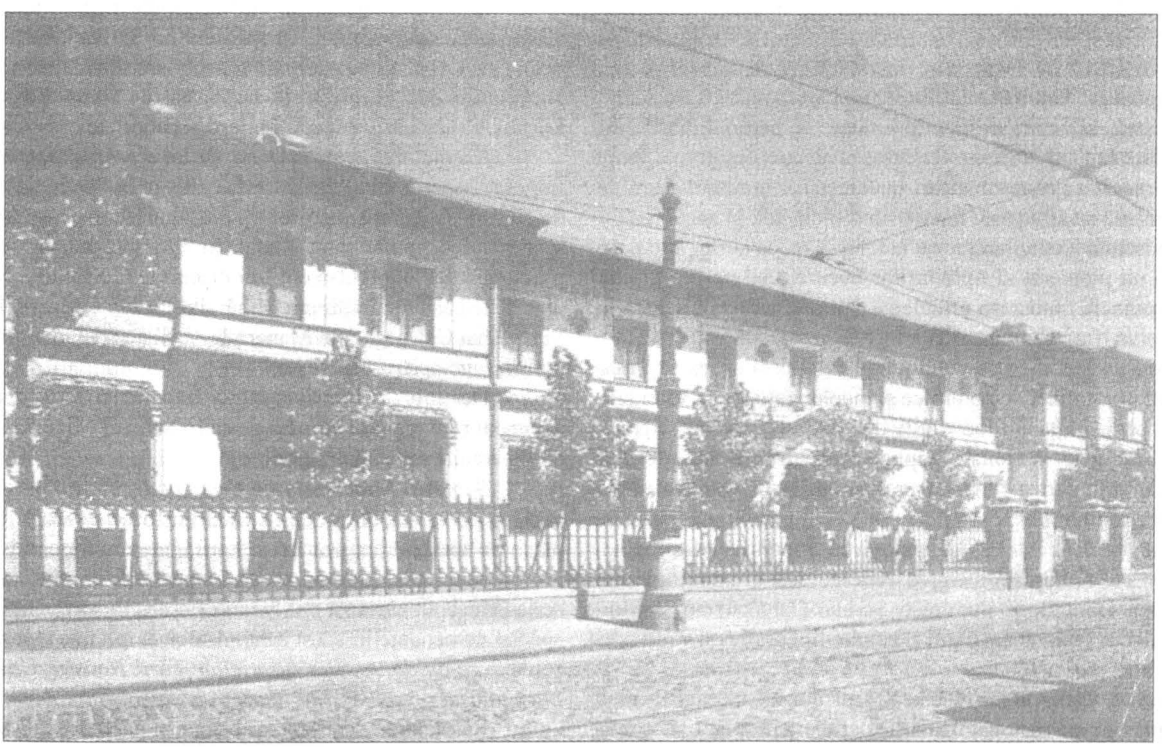

Școala Centrală de fete

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Circulaţia cărţii bucureştene în secolele XVI – XVIII

Florin PREDA

Cartea scrisă în tipografiile din Bucureşti a reprezentat, de la prima tipăritură, un far al culturii, al spiritului şi al identităţii naţionale pentru românii din zonele vremelnic ocupate sau un model de urmat recomandat de cărturarii vremii.

Larga răspândire căreia îi era destinat acest dar minunat al spiritului este prefigurată de *Predosloviile* lucrărilor, multe fiind special tipărite pentru a fi dăruite şi pentru a duce mai departe flacăra cunoaşterii de carte şi de limbă.

Toţi învăţaţii care şi-au adus contribuţia la apariţia cărţilor credeau ca rost final al tipăriturilor: unitatea culturală şi politică a românilor. *Cazania lui Varlaam* era destinată „*către întreaga seminţie românească*", *Biblia din Bucureşti* era „*dăruită neamului românesc*", iar *Cheia înţelesului* era adresată „*tuturor pravoslovnicilor creştini, cari erau născuţi întru limba noastră românească*".

Aşa cum se subliniază într-o recentă lucrare intitulată *Circulaţia cărţii vechi bucureştene în Transilvania*, rodul slovei scrise de la sudul munţilor a fost citit în Transilvania, Maramureş, dar şi în Moldova şi Dobrogea.

Alături de cărţile scoase la Snagov, Buzău, Târgovişte, Râmnic, cele obţinute ca rod al tiparului bucureştean s-au menţinut în cifre demne de luat în seamă. Într-o cercetare efectuată în sud-estul Transilvaniei s-au găsit, în 112 biserici, 172 cărţi şi manuscrise, dintre care 53 erau scoase la Bucureşti.

Desigur, cifrele de astăzi sunt cu mult scăzute faţă de realităţile secolelor XVII – XVIII, când se cunosc condiţiile grele prin care a trecut biserica ardeleană, pe când zelosul general imperial Bukow a distrus cu tunul şi a dărâmat zeci de lăcaşe româneşti în 1761.

Primordialitatea Bucureştilor în activitatea tipografică a ţării se oglindeşte în frecvenţa produsului său în aşezările transilvane.

Începutul este făcut prin opera lui Lavrentie, cu al său *Tetraevangheliar*. Un exemplar îi este vândut fostului staroste din Putna Brostog, aşa cum atestă o însemnare de pe unul din exemplarele aflate la Cluj-Napoca. Dar este evidentă o mult mai mare difuzare a acestei prime tipărituri bucureştene, numărul mare de exemplare care se afla peste hotare fiind o dovadă în acest sens.

Existenţa exemplarelor de la Cluj-Napoca şi din alte părţi reprezintă un pionierat al tipăriturilor bucureştene peste Carpaţi, această provincie fiind zona predilectă pentru tipăriturile scoase în Moldova şi în Ţara Românească.

Este un fenomen pe deplin explicabil prin aceea că Transilvania a fost bântuită de puternice şi îndelungate confruntări cultice, ortodocşii români fiind doriţi de catolici, calvini, luterani. Păstrarea fiinţei lor naţionale impunea legături cu fraţii de dincolo de Carpaţi, cartea fiind un preţios emisar. După cea dintâi fază, legată de Plumbuita, cea de-a doua va fi inaugurată de cartea bucureşteană *Cheia înţelesului*. Scoasă la tipografia Mitropoliei, după cum s-a remarcat, lucrarea redeschidea drumul tiparului bucureştean. Domnitorii iluminişti Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu au dat cărţii şi actului tipografic un vădit sens politic.

Şerban Cantacuzino vedea tiparul într-un mecanism mult mai complex de politică naţională. De aceea, el a plătit enorm tiparul şi a sprijinit circulaţia cărţii bucureştene, care înlesnea comunicarea de idei şi formarea de sentimente naţionale prin intermediul cărţii bisericeşti scoase în limba română.

***Apostolul*, 1682 – 1683**

Chiar dacă începută sub Gheorghe Duca Vodă, lucrarea *Cheia înţelesului* a apărut cu sprijinul lui Şerban Vodă, în timpul căruia şi începe marea operă de consolidare spirituală românească. Nu întâmplător, exemplarele s-au găsit la Turnu Roşu – Sibiu, Râşnov, Frumoasa – Mureş, Popeşti – Bihor etc.

Exemplarul ajuns la Darja – Cluj era cumpărat de Grigorie Logofăt Popescu din Argeş. Cartea ajunge la Sandu, la popa Toader, de unde o cumpără popa Lup din Agârbiciu, care o împrumută spre citire în multe sate. Astfel, în 1751, se adăuga celor care mulţumesc că au putut-o citi Ion diacul de la Sălcud – Mureş, iar în 1752 îşi aşterne iscălitura Mihai din Laslău – Mureş. La rândul său, Mihai Colceariu din Manarode – Alba scrie „*mult m-am procopsit dintr-această carte*".

De utilitate transilvană s-a bucurat şi *Liturghier*, 1680, semnalat prin menţionarea lui de către Samuel Micu Klein printre cărţile venite din sudul munţilor.

Sfânta şi Dumnezeiasca Evanghelie, cu frumoasele ei gravuri, şi *Apostolul* din 1682 şi 1683 au fost cărţi care au pătruns masiv în spaţiul transilvănean datorită mai multor condiţii.

Mai întâi, ele erau scoase pentru a fi dăruite, aşa cum se scria la început „*în daru pre la toate besericile ţării noastre*", fiind special comandate în acest sens. Astfel, în prefaţa *Apostolului* se spune: „*se-au datu... dar bisericilor Ţării Noastre Ungrovlahiei întru folosul preoţilor şi al tuturor credincioşilor...*"

Răspândirea lor în Transilvania îşi găseşte explicaţia în utilizarea acestor texte româneşti de către preoţii care nu mai cunoşteau limba slavonă, dar şi în acurateţea textului. Calitatea şi utilitatea lor decurgeau în mod clar din faptul că erau tipărite în limba română.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Prezența *Evangheliei* este puternic evidențiată prin cele circa 70 de exemplare aflate la Arad, Avrig – Sibiu, Brașov, Brănești – Timiș, Beloțint – Arad, Copăceni – Bihor, Ocna Sibiului, Oarba de Sus – Alba, Rășinari – Sibiu, Vestem – Sibiu etc.

Este efectul actului de danie domnească privind tipăriturile bucureștene. Este cunoscut un exemplar dăruit de către *„Măria sa Io Șerban Voevod, tocmai la sfânta besearecă ot Orbe den Sus"*, care ajunge după aceea în satul Dileu – Mureș.

O altă danie a *Evangheliei* a fost exemplarul provenit de la Vestem și care se afla la Biblioteca Mitropoliei Sibiu: *„Cu blagoslovenia arhiereilor. Din mila preluminatului și milostiv Domnului nostru Șerban Cantacuzino trimis-am această sfântă și dumnezească Evanghelie la sfânta biserică din scaunul Sibiului, în sat la Vestem"*.

Localitatea Vestem era cunoscută la București, fiind locul de naștere, după părerea unor istorici, *„a întâi stătătorului Teodosie. Dedicația făcută de Șerban Cantacuzino pe unul din exemplarele* Evangheliei *din 1682 este bogată în textul respectiv și recomandă preotului care o va folosi să rostească numele voievodului comanditor și pe cel al mitropolitului ardelean Sava. Ca atare, și oamenii care nu o puteau atinge sau citi puteau să afle numele lui Șerban Cantacuzino. De altfel, însemnarea arată că «s-au dat pomană la biserica Vestemului pentru ca să pomenească numele acelui domn Io Șerban Voevod»"*.

Cartea a cunoscut o îndelungată folosință, preotul Vasile scriind în 1741 că a legat-o *„a doua oară"*.

Evanghelia, cartea sfântă a bisericii, era astfel trimisă spre o colectivitate ortodoxă transilvăneană, ceea ce demonstrează grija domniei față de românii de peste munți.

O altă danie domnească o întâlnim la Tilișca, alături de ea fiind și mărturii ale diacilor, referitoare la mișcarea lui Visarion Sarai, răscoala lui Horea, surparea muntelui Scărișoara, precum și o notă de la 1893 privind legarea cărții prin grija lui Gheorghe Grigorie Cantacuzino, președinte al Senatului.

O situație identică se reflectă și în cazul *Apostolului* din 1683. În Transilvania se cunosc acum peste 60 de exemplare, în rândul cărora sunt și cele de la Alamor – Sibiu, Blaj, Brașov, Sibiu, Cristian, Cașolt – Sibiu, Deva etc.

Exemplarele de la Daia, Recea, Comana de Jos, Brașov și Prejmer reprezintă danii cantacuzine, iar cel de la Deva a fost cumpărat din banii dăruiți de către Gheorghe Cantacuzino, fiul lui Șerban Vodă.

Danii domnești s-au îndreptat și spre biserica din Boișoara – Vâlcea, mănăstirea Garcina, județul Neamț, dar și spre unul din multele sate cu numele Crețești, exemplar aflat acum în inventarul Muzeului de Istorie București.

Biblia lui Șerban

Biblia de la București este un monument în istoria tiparului românesc prin multiplele semnificații cultice, literare, tehnice pe care le degajă. După unii cercetători, *Biblia* reprezintă actul de naștere a limbii române literare. În cadrul acestei afirmații se poate înțelege și vastitatea teritorială în care cartea respectivă a circulat și a dăinuit, mai ales în Transilvania.

Din *Predosloviile* atașate rezultă crezul domnitorilor Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu că *Biblia* este de folos *„la un întreg norod"*, *„spre limba cea de moșie a locului"*.

Cartea a apărut într-un climat de efervescență spirituală a societății românești. La Iași, Bălgrad și, respectiv, la București fuseseră scoase tipărituri de largă folosință cultică. Se înmulțea lotul meșterilor tipografi formați în capitala Țării Românești și în celelalte centre tipografice. Arhimitropolitul Ghenadie de Alba Iulia, care s-a îngrijit de *Evanghelia cu învățătură* din 1641, spunea că un *„popa Dobre au venit din Țara Românească de au făcut tipare aice în Ardeal"*. Alți meșteri luaseră drumul Siriei, pe cel al Iviriei. Ca atare, exista o mână de lucru bine calificată tehnic și artistic. Partea cea mai importantă era însă traducerea *Cărții sfinte* în limba română. Încercări de acest fel se făcuseră în 1582, prin *Palia de la Orăștie*, apoi prin erudiția spătarului poliglot Nicolae Milescu. Corolarul demersului tipografic, dar și intelectual, trebuia să fie o

Biblia, 1688

carte la care erau chemați să contribuie cei mai pregătiți învățați de la București. În fruntea tuturor se găsea vel stolnicul Constantin Cantacuzino, despre care banul Mihai Cantacuzino spunea că ilustrul lui înaintaș *„viața și vremea și le petrecea cu dascălii, cu spudeii și cu bărbații procopsiți"*. Pentru *Biblie* au colaborat frații Radu și Șerban Greceanu, mitropolitul Teodosie, dascăli ai Academiei Domnești de la Sfântul Sava. Comanditorul a grăbit procesul tipografic obținând primele exemplare în răstimpul 5 noiembrie 1687 – septembrie 1688.

La acel stadiu vel logofătul Constantin Brâncoveanu fusese ispravnic. Cea de-a doua serie îl așează în fruntea truditorilor cărții.

Biblia lui Șerban a avut o largă răspândire în spațiul românesc și dincolo de hotare. Ea completa tezaurul de carte al universităților din Bologna, cea dintâi universitate italiană, Padova, Vatican, Athos, al centrelor culturale imperiale. Totodată, a fost difuzată prin danii trimise marilor mănăstiri și multor biserici ctitorite de voevod sau de membrii familiei sale, inclusiv Cantacuzini.

Prin vastitate, noutate și artă tipografică, *Biblia* nu putea fi o carte accesibilă ca preț. Ea a fost o lucrare extrem de scumpă, care a ajuns în sate prin danii și, mai târziu, cumpărată prin contribuții colective. Astfel o găsim, după circa trei veacuri de la apariție, în numeroase localități printre care Abrud, Ampăița – Alba, Arad, Avrig, Beiuș, Brașov, Bungard – Sibiu, Deva, După Piatră – Hunedoara, Oradea, Sâmbăta de Sus – Brașov.

Exemplarul din Șcheii Brașovului este o danie a lui Constantin Vodă Brâncoveanu, ca și cea de la Sâmbăta de Sus, care

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

păstrează următoarea însemnare întărită cu pecete în ceară roșie: *„această Biblie s-au dat besearicii de la Sâmbăta de Sus din Țara Ungurească"*.

O altă danie este consemnată prin exemplarul de la Timișoara ce poartă însemnarea autografă a domnitorului Șerban Cantacuzino. Această însemnare este importantă deoarece exemplarul face parte din primul tiraj, scos înainte de stingerea lui Șerban și întronarea nepotului său de soră, Vodă Brâncoveanu, cel care va continua procesul tipografic în urma căruia au apărut exemplarele în care comanditar este noul domn.

Rolul precumpănitor al *Bibliei* este cel cultural: de formare a unei limbi românești unitare. Prezența ei în Transilvania era de fapt un eficient mesaj politic și un semn al faptului că Domnia de la București nu îi uitase pe românii transilvăneni.

De altfel, daniile se făceau *„pentru folosul de obște al neamului rumânesc"* și se adresau *„la unu norod întreg,... celor den casa ai bisericii norode: Românilor, Moldovenilor și Ugrovlahilor"*.

Și din aceste redări se relevă ideea de unitate națională a locuitorilor celor trei Țări Române, idee care, odată înfăptuită, chiar vremelnic, supt *„Io Mihail Voevod"*, nu a mai dispărut niciodată din gândirea politică românească. Semnificative pentru dorința românilor ardeleni de a avea carte românească, în general, și pe aceasta, în special, sunt și următoarele date: 1705, Abrud, preț de cumpărare 80 florini/42 zloți; 1720, Agârbici, 24 oi cu miei; 1721, Agârbici, 30 florini; 1723, Potoc, 50 florini și un cal; 1726, Abrud, 10 zloți/2 husoși; 1734, Râul Alb (Hunedoara), 39 florini.

Aceste exemplare sunt edificatoare în privința a două elemente din istoria tiparului: scumpetea relativă a cărților, precum și dorința acerbă a transilvănenilor de carte românească, ei fiind dispuși a plăti în bani și în natură.

Acest punct de vedere este important de consemnat, privit prin prisma statutului social al românilor de peste munți și a faptului că vitele reprezentau pentru ei o bogăție și o sursă de venit.

Biblia tipărită în 1688 la București deschide lunga și fructuoasa epocă a tipăriturilor brâncovenești care au circulat cu mare succes în Transivania, dar și în Moldova și Dobrogea. Este, de fapt, măsura conștientizării, de către ilustrul Basarab, a rolului deosebit al tiparului. Edificator pentru întreaga optică a politicii editoriale este următorul pasaj din *Predoslovia către Domn*:

„Ce lucru mai bun și mai dumnezeescu suptu soare iaste, Pre luminate și înălțate Doamne, decât binele și folosul de obște? Ce lucru mai slăvit și mai lăudat iaste decât den neștiut a face știut și a câștiga pre cei ce n-au cu ce le lipsește".

Faptul că această politică editorială era o inițiativă domnească, cu numeroase implicații posttipărire, îl găsim abil inclus în *Predoslovie*: *„Nu den noi-ne, adevărul mărturisim, mișcat, ce den porunca Pre înălțatului și pre luminatului Domnului nostru Ioan Constantin Basaraba Voevod, împinși suntem"*.

Biblia nu a fost singura tipăritură valahă cu o largă circulație. De bun interes s-a bucurat și *Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur*, carte care se dăruia spre *„învățătură, înțelegere și știința întregului norod rumânesc"*. Mai multe exemplare s-au găsit în Transilvania, la Brașov, două cărți, Burjuc – Hunedoara, Comloșu Mare – Timiș, Predeal, Săcean, Potoc – Timiș.

Cartea a fost trasă în tipografia Buzăului în 1691, dar ea a completat fericit lotul celor din capitala Țării Românești.

Mărgăritarele... a fost folosită și în procesul de instrucție. Exemplarul păstrat în satul Cărpiniș, intrat în istoria noastră prin momentele începutului ridicării lui Horea, fiind satul lui Ioan Oarca Cloșca, are însemnarea, în josul filei, că era folosită *„pentru a feciorilor creștere"*. Și nu a fost singurul exemplar folosit de dascălii sătești, în efortul lor de a-i învăța pe copii să vorbească și să scrie românește.

O altă lucrare bucureșteană care a beneficiat de o largă difuzare în Transilvania a fost *Evanghelia greco-romană*, tipăritură scoasă în 1697, ca operă a lui Antim Ivireanul, ea reproducând textul *Evangheliei* din 1682.

A fost o ediție oferită în dar de editor atât în Țara Românească cât și în Ardeal, unde a avut o bună difuzare, exemplare semnalându-se și în Maramureș, Bihor, la Hărțăgani – Hunedoara, Ghioroc – Arad, Pestiș, Brașov.

Prin precizările așternute de contemporani capătă un interes aparte exemplarul dăruit de *„Antim Ivireanul, tipograful"* mănăstirii Turbați. În 1719 cartea a fost cumparată *„în vreme de foame"* de un preot, Dragomir din Buzău, cu prețul de 5 galbeni și jumătate. Caligraful ține să sublinieze *„de cându foamete"*, făcând referință la marea secetă din vremea lui Ioan Vodă Cantacuzino.

Producția tipografică bucureșteană difuzată în țară se completează și cu alte titluri. Este cazul *Noului Testament*, scos la București în 1703, care este precizat în trecerea prin Brașov, Rodlov, Sulumberg, primind însemnări de familie.

Rămâne în istorie lucrarea *Ciaslov*, tipărită în capitala Țării Românești în 1709, cu gravura lui Ursu. Pe unul din exemplarele care au circulat în Transilvania, pe coperta I se poate citi însemnarea: *„scris-am eu popa Toma de la Zogan fiind în temnița Turii, împreună cu popa Dumitru de la Arcuș, fiind cu fiarele în picioare, pentru credința noastră. 1747, luna 8. În 3 zile"*. Erau preoți ortodocși căzuți în disgrația autorității imperiale și întemnițați în pușcăria Turia.

Printre multele bunuri care s-au vehiculat între Țările Române, cartea a rămas cea mai de preț dovadă. Tipăriturile scoase în cele cinci tipografii din timpul șederii pe tron a lui Constantin Basarab Brâncoveanu au circulat fără granițe, oferind românilor posibilitatea instruirii lor, a menținerii conștiinței de unitate în sorginte, în trăire și în viitor.

Bibliografie

1. I. Bârlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului. Studii și documente*, XVII, București, 1906.

2. Ioan Bianu, Nerva Hodoș, Dan Simonescu, *Bibliografia Românească Veche 1508 – 1830*, I, Stabilimentul grafic I. V. Socecu, București, 1903.

3. Mihai Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor*, publicată și adnotată de N. Iorga, Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva", București, 1902.

4. G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediție și prefață de Al. Piru, ed. a 2-a revăzută și adăugită, Editura Minerva, București, 1982.

5. Ioana Cristache-Panait, „Cărți vechi cu însemnări din bisericile Mitropoliei Banatului", în „Manuscrise Bisericești", XIX, 4 – 6, 1969.

6. Ioana Cristache-Panait, *Circulația în Moldova a cărții în limba română tipărită în secolul al XVIII-lea*, Mitropolia Moldovei, XLVII, 5 – 6, 1972.

7. Florian Dudaș, *Vechi cărți românești călătoare*, Editura Sport-Turism, București, 1987.

8. I. C. Filitti, „Cine erau frații cărturari Radu și Șerban Greceanu", în „Revista istorică română", 1934.

9. Panait I. Panait, *Rolul Bucureștilor în stimularea relațiilor dintre Țările Române în epoca feudală*, București, VII, 1969.

10. Antonie Plămădeală, „Biblia de la București. Cine a făcut traducerea", BOR, LCLVI, 9 – 10, 1978.

11. Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Dobrogei*, Editura Ex Ponto, Constanța, 1998.

12. Ștefan Ștefănescu, *Istoria românilor de la Mihai Viteazul la Constantin Brâncoveanu*, Editura Universității din București, 1996.

13. Ștefan Ștefănescu, *Istoria Românilor în secolul al XVII-lea*, Editura Universității din București, 1996.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

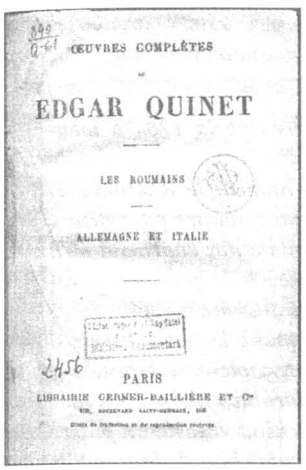

Edgar QUINET, *Oeuvres complètes. Les Roumains. Allemagne et Italie*
Librairie Germer-Baillière et C-ie, Paris, [1856, 1857]

... Vos provinces ne peuvent plus être déchirées, lacérées, sans que toute l'Europe jette un cri.

Vous n'êtes plus des étrangers, vous êtes des citoyens pour tous les peuples policés. Vos vœux, vos besoins, vos droits font désormais partie des vœux, des besoins, des droits de la société européenne. Vous avez maintenant les même chances de vie, de liberté, d'indépendance, d'avenir que l'Europe elle-même...

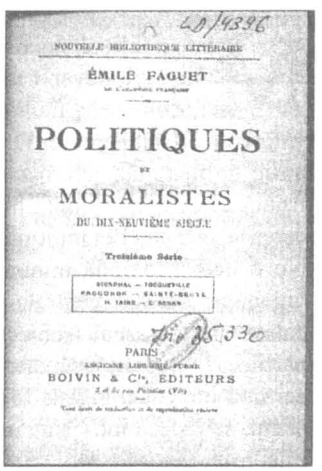

Émile FAGUET, *Politiques et Moralistes du dix-neuvième siècle*
Boivin & C-ie, Éditeurs, Paris, [1899]

... Ce troisième volume constate la faillite générale des penseurs qui ont figuré dans le second. J'y rencontre Stendhal, Tocqueville, Proudhon, Sainte-Beuve, Taine, Renan, c'est-à-dire j'y rencontre des penseurs extrêmement divergents, et ceci est déjà un premier point à considérer. Ceux-ci n'ont même pas entre eux ceci de commun qu'ils poursuivent, sinon le même but, du moins des buts analogues. Ils sont plus éloignés les uns des autres que n'étaient les philosophes du XVIIIe siècle, quelque séparés que fussent ceux-ci mêmes; et il ne faut chercher à établir aucune unité dans le volume que l'on va lire...

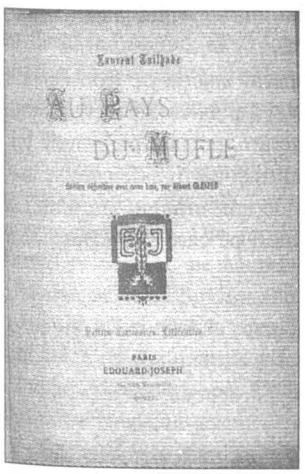

Laurent TAILHADE, *Au Pays du Mufle*
Édition définitive avec onze bois, par Albert Gleizes, Edouard-Joseph, Paris, MCMXX

... Dans Laurent Tailhade, ce qui m'enchante, au delà de toute expression, c'est la musique et le parfum de latinité qui, dans les impressions les plus modernes, affirme en lui la race: musique et latinité de psaumes quelquefois, si vous voulez, mais dans lesquels Virgile se rencontre avec saint Grégoire. Il n'est pas d'écrivain vraiment français qui n'ait ce sang latin dans les veines, fait de paganisme et de liturgie. Tous ceux qui ne l'ont pas sont des barbares et rien de plus. Au même degré Villon et Théophile Gautier sont de la grande famille...

(Armand Silvestre)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

D. PRODAN
Răscoala lui Horea

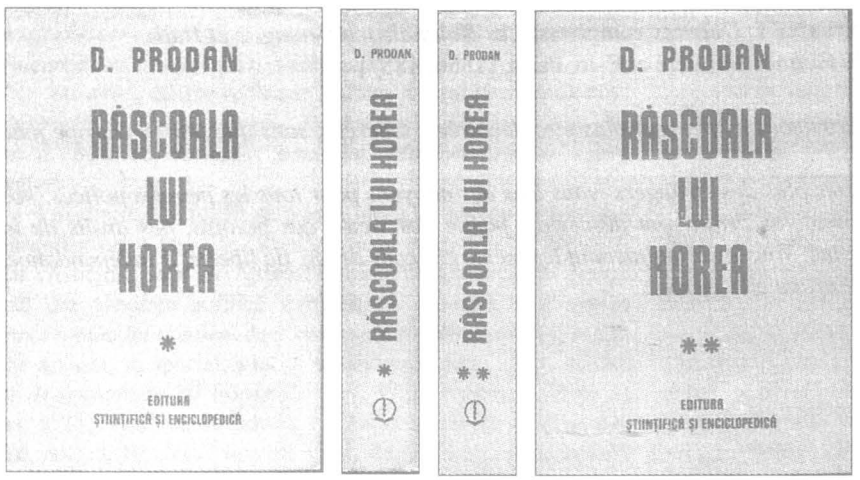

Ridicarea de la 1784 a iobagilor români din Transilvania, intrată în istorie sub numele de* Răscoala lui Horea*, e prima zguduire puternică a orînduirii feudale din cuprinsul țării noastre. Ea deschide procesul revoluționar, de răsturnare a raporturilor feudale. Dar mai e în același timp și prima afirmare violentă a conștiinței de sine a poporului român din Transilvania, izbucnind aceasta cu putere elementară acum chiar de la temeliile sale...

Marea dificultate pentru istoric în cazul subiectului nostru a devenit nu lipsa, ci abundența materialului documentar, multiplicitatea mărturiilor, inegalitatea valorii lor documentare. Dificilă e stăpînirea unei asemenea mase de material, ierarhizarea lui valorică, audierea și confruntarea a cît mai multe mărturii dacă nu ale tuturor, deducerea adevărului din multiplicitatea și neconcordanța opiniilor. Nu e deloc comodă mînuirea balanței. Alături de scriptele organelor de stat centrale, comandamentelor militare, mai calme, relativ mai „obiective", abundă scriptele, textele părților în luptă, încărcate de durere, de patimă, de ură, cernind imaginea însăși. Taberele în luptă se înfruntă violent acum, se judecă între sine inapelabil, de pe poziții inconciliabile.

Previn că lucrarea nu oferă o lectură comodă, confortabilă. Răscoala, ca orice izbucnire de masă, e tumultuoasă, stufoasă, o aglomerare, o încălecare în timp și spațiu de fapte mari sau mici, individuale sau colective. Rupte odată zăgazurile, elementele se precipită ca în revărsările de ape, tulbure, pe albii largi, nedefinite. Se precipită elementar, într-un iureș difuz, nestăpînit, greu de domesticit ca să devină „agreabil" la citit.

Nici n-am avut intenția. Am preferat să-i păstrez, în marginile inteligibilului, desfășurarea tumultuoasă, textura complicată, făcînd simțite și prin expunere masele în mișcare. Momentul însuși e de o gravitate excepțională, o explozie de ură acumulată, tragic și în desfășurarea și în finalitatea lui, cere o participare la suferințe, la întîmplări „dezagreabile". La o asemenea lectură invită lucrarea, nu la o lectură de agrement, la o lectură care „place". Mai ales că n-am înțeles să îndulcesc sau să ocolesc nimic din ceea ce s-a petrecut, nici lumini nici umbre, nici violențe nici atrocități. Am socotit să prezint, cît mai veridic, imaginea întreagă, în toată nuditatea ei. Și această nuditate poate șoca adesea simțămîntul comun. În răscoală, ca în orice răscoală, își cer dreptul violența, excesul. Nu trebuie să surprindă nici atrocitatea, oroarea. În beția urii dezlănțuite, în beția propriu-zisă e posibilă și blasfemia din biserici, de care se face atîta caz. Ridicările de mase răscolesc la maxim patimile, ridică pe primul plan elemente extreme. Răscoalele se fac cu violență, cu cruzime, nu cu convenience. Dar și pe un inevitabil fond uman. Nu lipsesc din ele nici gesturile de milă, de compasiune pentru semenul în suferință, de ocrotire, de atașament față de-aproapele în aceeași stare; nu lipsește o inerentă umanitate, care recidivează adesea, și în cele mai violente momente. Răscoala este un crud, dar complex document uman. [...]

Nu mai fac aci istoricul cercetărilor de mai bine de un veac și jumătate care premerg și de care profită lucrarea de față. Nu mai înșir bogata bibliografie care s-a acumulat în acest răstimp. Am lăsat aceasta în seama bibliografiei analitice a răscoalei, alcătuită cu răbdare de Gh. Bartoș, bibliografie care aștepta de mai multă vreme lumina tiparului și care acum, în sfîrșit, a apărut.

Un nume însă trebuie neapărat înscris pe frontispiciul acestui edificiu ridicat cu trudă, al lui Nicolae Densușianu, memoriei căruia închin această lucrare, pornită pe urmele lui. Fie acest gest un pios omagiu omului și cărții sale care se mai citește și azi după aproape o sută de ani, omagiu sîrguinței și probității pe care a durat-o, sufletului pe care și l-a pus în ea. [...]

D. P.

D. PRODAN, *Răscoala lui Horea*, 2 vol., Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Asupra calamității iobăgiei, servituții românilor, asupra motivelor care-i incită la emigrare, îl lămurea copios cu deosebire memoriul din 1772 al tezaurarului Transilvaniei (pînă la 1772), contele Leopold Clary. Imaginea prezentată de el e nu numai edificatoare, ci și mișcătoare. Starea supușilor îi apare în cele mai sumbre culori: „Iobăgia, căreia îi este supus aproape întreg poporul român, e o apăsătoare povară care-i îmbîcsește supusului aerul și îi face nesuferită patria. Poporul român a îndurat mereu tratament inuman, a fost adus la disperare și de la aceasta la emigrare"... „Casă mizeră care prea puțin apără de frig, îmbrăcăminte tot atît de mizeră, o femeie uscată de sărăcie, copii nevoiași, cîmpuri pe jumătate pustii, cămări goale, vite vlăguite sînt o priveliște de chin, nicidecum de speranță în vreo schimbare a ororii vieții"... „Mîinile românilor întreține deci drumurile și căile, ei aduc locuitorilor produse de folosință din cei mai îndepărtați munți, ei cultivă partea cea mai mare a cîmpurilor, viilor, ei sînt principalul temei al cărăușitului, de la ei curge cea mai mare parte a dărilor în caseriile principelui, din aceste mîini vin cele mai multe venituri camerale din creșterea vitelor și pășunatul cerut de ele, din rîndul românilor se recrutează soldatul, din rîndul lor se asigură considerabilele transporturi de sare. Acest popor este acela care scormonește munții și prăpăstiile pentru a scoate din inima pămîntului prețioasele minereuri spre folosul statului și al principelui. Este cu totul neîndoielnic, că tocmai acest popor, care îndură atîtea chinuri, e cel mai indicat pentru utilizarea în scopul bunăstării generale și tocmai de aceea merită o atenție cu totul deosebită grija pentru el în viitor"...

Giurgiu Marcu din Crișcior, la întrebarea cum au început „vrăjbile", mărturisește simplu în graiul lui țărănesc: „Ne-au dat sămn Horea ca să ne adunăm în cîmpul Mesteacănului, ne-a scris el cum are putere de la împăratul să ne adunăm toți acolo, că are poruncă (porunci) să ni lea dea afară, și ne-au întrebat cu domnii au cu împăratul vom ține, și care vom ține cu împăratul să meargă cu dînsul la Bălgrad, ca să loăm poruncă. Și așa au jurat toți lîngă biserica Mesteacănului, că acum să va alege sluji-vom domnilor au ne va da arme sau alte porunci de la domnul comendaș..."

Din cercul Zarandului țăranii trec în comitatul propriu-zis al Hunedoarei, răscoală toate satele din dreapta Mureșului, se apropie de Mureș. Din jurul Devei cetele lor o propagă în trei direcții principale: pe Mureș în jos trecînd apoi și în comitatul Aradului, pe valea Streiului cu Țara Hațegului, pe Mureș în sus, în comitatul Albei pînă în preajma Albei Iulii, atingînd și comitatul Sibiului. Cealaltă direcție principală pornind din Zarand, e cea a Munților Abrudului, spre Cîmpeni, Abrud, Roșia, pe Arieș în sus. De aici se desprind grupurile care se îndreaptă unul spre comitatul Cluj, altul mai mare spre Baia de Arieș, Ighiu, Cricău, Galda. Desfășurarea răscoalei în aceste direcții e simultană, o urmărim pe direcții numai din motive de ușurare a expunerii...

La ultima interogare, în 24 februarie, după negațiile sale perseverente, i s-au pus ultimele cinci întrebări, aceleași cinci întrebări finale care i s-au pus și lui Cloșca, în aceiași termeni, cu aceleași avertismente. E de prisos să le repetăm. Reținem răspunsurile lui Horea, care sînt și de astă dată consecvent negative. Dacă a luat parte la răscoală? – A vorbit pînă acum așa cum ar vorbi în fața lui Dumnezeu, el n-a avut nici o parte în răscoală. – Să nu stea pe gînduri, să arate adevăratul scop al răscoalei? – El este nevinovat, nu știe nimic despre toate astea. – Ce are de răspuns la cele mărturisite de martori? – El abia a cunoscut pe unul sau altul din martori, nu știe ce ar putea aduce împotriva lor, cînd el nu știe de nimic și e nevinovat. – Dacă mai are de spus ceva pentru dezvinovățirea sa? – Ce să spună pentru dezvinovățirea sa cînd nu se știe vinovat cu nimic, nobilii și unii buciumani erau porniți încă de vreo cîțiva ani împotriva lui. – Dacă rămîne la mărturia sa de pînă acum sau vrea să schimbe ceva? – Cum nu știe nimic altceva decît ce a mărturisit pînă aci, nu poate decît să rămînă la mărturia de pînă acum...

Ce voiau cu mersul la Viena o spune Cloșca, și în dosul cuvintelor lui trebuie să vedem pe Horea: dreptatea hotărîtă de împărat, arătîndu-i „nenorocirea" adusă de răscoală, de care ei nu sînt cu nimic vinovați. Nenorocirea a adus-o ascunderea, neexecutarea rezoluțiilor și poruncilor împărătești, răscoala n-au făcut-o ei, a făcut-o „țara" (Cloșca însuși a fost luat – spune el – cu sila de mulțime!). Se subsumează aci și credința imaginară sau motivarea la nevoie că prin răscoala lor țăranii îi dezvelesc împăratului o situație intolerabilă, „ajutîndu-l" chiar în intențiile sale. Ei, căpitanii, n-aveau de unde ști de sentința categorică a împăratului, de excluderea lor de la prevederile amnistiei...

În 28 februarie dimineața pe la opt și jumătate – scrie profesorul Gábri – pe Horea și Cloșca i-au dus cu mare alai la locul de osîndă. Fură duși separat, pe două care, lîngă fiecare șezînd cîte un preot neunit (schizmatic). Nu e în stare să descrie pompa și mulțimea care era de față. Îi escortau un escadron de husari din regimentul de Toscana în ținută de paradă, vreo 300 de soldați pedeștri din regimentul Orosz, și în afară de aceștia mai erau și haiduci. Miliția pedestră îi însoțea în careu, husarii erau împărțiți pe aripi. Cîți țărani au trebuit să fie de față, pe lîngă nobilimea și alți oameni mai de seamă din comitate, lasă să-și închipuie din ordinul sever ca din fiecare sat a celor patru comitate să fie prezenți cîte șase oameni, trei bătrîni și trei tineri. Așa că au fost cel puțin la vreo cinci mii. La care s-a mai adăugat desigur mulțimea din oraș. Și firește erau reprezentanții Comisiei care răspundeau de execuție.

Locul de osîndă era pregătit anume în sudul cetății, înspre Partoș, pe delușorul de deasupra viilor. Aci, după ce li se citi sentința în fața mulțimii de către Friedrich Eckhard în ungurește, nemțește și românește, cei doi condamnați fură luați în primire de călăul Albei Iulii, Grancea Rokoczi și de ucenicii săi. Fu deslegat și țintuit în „patul" de supliciu mai întîi Cloșca. Execuția lui ținu vreun ceas, primi, după cîte se spune, vreo douăzeci de lovituri pînă să-și dea sufletul. Horea legat și ținut de doi ucenici ai călăului trebui să îndure, privind cu ochii săi, moartea cumplită a credinciosului său tovarăș. Cloșca dat la o parte, fu fixat în „patul" său însîngerat Horea. Execuția lui ținu mai puțin, după cîteva lovituri reprezentantul Comisiei, interpretul Friedrich Eckhard, dădu ordin călăului să-i dea lovitura în piept, lovitura mortală. A făcut-o din proprie inițiativă sau după vreo indicație prealabilă? Fapt e că și aci Horea a [fost] tratat cu un gest de deferență...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Marius TUPAN

Nu ştiu încă dacă Marius Tupan s-a hotărât să rămână la sugestie şi atmosferă, cred însă că apelul la imaginaţia epică, în sensul frecventării faptelor, acţiunilor, gesturilor şi personajelor mai diversificate, l-ar putea conduce spre roman. Deocamdată el a dovedit o remarcabilă forţă de transfigurare cu o mare economie de mijloace; căci* Mezareea, *dincolo de unitatea de program a schiţelor ce o compun, dincolo de cele două calităţi de care am vorbit, promite o evoluţie a prozatorului pe spaţii epice mai mari; ca argument pentru această ipoteză vin: stilul (dezinvolt, deşi de şcoală artistă), talentul narativ (deşi povestirile sunt scurte, ele par a fi un mijloc al unei naraţiuni ample, continuând ceva ce rămâne ascuns şi sugerând o continuare posibilă), tehnica detalierii (prozatorul ştie să descompună cea mai simplă mişcare în infinite momente, luminând astfel o semnificaţie generală).

Laurenţiu ULICI

Biobibliografie

Marius Tupan s-a născut la 18 aprilie 1945, în comuna Tâmna, judeţul Mehedinţi; părinţii: Tupan Nicolae, lăcătuş CFR şi Tupan Izabela, casnică.

Studii: elementare (comuna Tâmna), profesionale (Şcoala de ucenici, Drobeta Turnu Severin), liceale (Liceul „Traian", Drobeta Turnu Severin), universitare (Facultatea de limbă şi literatură română, 1967 – 1972, Bucureşti).

Funcţii: sudor, Şantierul Naval, Turnu Severin, 1962 – 1966; tehnician, Uzina de vagoane, Turnu Severin; bibliotecar, Hidrocentrala Porţile de Fier, 1966 – 1967; redactor la Cărţi Noi, 1972 – 1974; bibliotecar la BCS, 1974 – 1975; redactor la „Urzica", 1975 – 1990; redactor şef adjunct la „Luceafărul", 1990 – 1993; redactor şef la „Luceafărul", 1993 – 2002; director la „Luceafărul", din 2002.

Colaborări la reviste: „România literară", „Luceafărul", „Steaua", „Orizont", „Viaţa Românească", „Convorbiri literare", „Ramuri", „Tomis", „Vatra", „Unu", „Amfitrion", „Terra Grifonis" ş.a.

Lucrări apărute: *Mezareea*, povestiri, Editura Eminescu, 1974, cu o prefaţă de Nicolae Balotă; *Crisalide*, roman, Editura Cartea Românească, 1977; *Noaptea muzicanţilor*, nuvele, Editura Albatros, 1978; *Coroana Izabelei*, roman, Editura Cartea Românească, 1982; *Marmură neagră*, roman, Editura Cartea Românească, 1989; *Vitrina cu păsări împăiate*, roman, Editura Cartea Românească, 1994; *Rezervaţia de lux*, roman, Fundaţia Luceafărul, 1995; *Crucea de argint*, teatru, Editura Eminescu, 1996; *Coroana Izabelei*, trilogie cu subtitlurile *Ursa Mică*, *Rezervaţia de lux*, *Arca rubinie*, 1998, *Alegătorul fatal*, teatru, Editura Semne, 1998; *Rătăcirea Domnului*, roman-teatru, Fundaţia Luceafărul, 1999; *Batalioane invizibile*, roman, Fundaţia Luceafărul, 2001; *Vămile depresiunii*, proze, Fundaţia Luceafărul, 2002.

I-au fost traduse mai multe povestiri în Rusia, Ungaria, Cehia, Slovacia, Serbia, Bulgaria, Polonia, Belarus, Republica Moldova.

Premii literare: multe premii studenţeşti pentru literatură şi publicistică. Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti pentru *Coroana Izabelei*, 1982; Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Rezervaţia de lux*, 1995; Premiul Uniunii Scriitorilor pentru trilogia *Coroana Izabelei*; Premiul Opera Omnia, 2003, la Festivalul „Sensul iubirii" din Drobeta Turnu Severin; Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova; Marele Premiu al Salonului de Carte de la Braşov; Premiul Literart-XXI, Washington; Premiul revistei „Convorbiri literare"; Premiul revistei „Tomis"; Premiul de proză de la Oradea; Premiul „Terra Grifonis" de la Drobeta Turnu Severin; Premiul „Cartea anului", Festivalul Antares; Premiul revistei „Târnava".

Este membru al Uniunii Scriitorilor din anul 1978 şi preşedinte al Fundaţiei Luceafărul din anul 2002.

Particule divine

La fel gândea şi predecesorul său, stăruind pe lângă Dan Dembinschi să le fie duhovnic. Cu atâtea însuşiri şi aptitudini, era cel mai potrivit să-i reprezinte în relaţiile cu Domnul şi să interpreteze, cum numai el ştia, Sfânta Scriptură, Coranul,Tora şi alte cărţi sfinte, ce nu spuneau prea multe unor indivizi neduşi la biserică. Era în stare să ocolească viciile şi să se abţină de la ademeniri, să sufere odată cu oamenii aflaţi în necazuri, să se retragă la momentul oportun din iad. Asta, pe de o parte. Pe de alta, însuşirile lui paranormale trădau propensiuni oculte. Descoperise ascendenţa lui Plagamat într-un prinţ al Albionului, dar şi alte fapte consemnate în diverse epoci, astfel că enciclopedistul ambulant voia să se revanşeze acum, nu într-o viitoare viaţă, fiindcă nu era sigur că o va mai prinde, deşi Dan Dembinschi i-o prezisese. În plus, hipnotizatorul avea un templu impozant, icoane, numeroase obiecte de cult, un glas melodios, menit parcă pentru cântecele de slavă. Îl căutase în mai multe rânduri, îi sugerase, tot de atâtea ori, să oficieze în templu, iar, într-una din zile, insistă în mod deosebit.

– Trebuie să alini suferinţele oamenilor din caldeiră, cerşind mila Domnului. Sunt sigur că El te doreşte să-i fii mesager, căci aspiraţia ta către transcendenţă s-a arătat de mult. A venit timpul, iată, să-l căutăm împreună pe Domnul într-o lume diversă ca a noastră, chiar dacă avem rituri diferite. Ceva le uneşte totuşi. Căutarea, păstrarea şi impunerea Binelui, armonia între semeni. Ce revine ca un leit motiv în creştinism? *Pace ţie, cititorule!* Dar în islamism? *Pacea fie cu voi!* Ajunşi captivii lui Dumnezeu, nu ai lui John Terry sau ai altor yankei, numai Lui trebuie să-i înălţăm cântece de slavă. Laudă-L pe Domnul şi ţi se va lumina cerul! spune undeva, dar nu-mi aduc aminte versetul respectiv. Închină-te Celui mai puternic şi a ta va fi Împărăţia Cerurilor! Ajută-te pe tine, căci şi te va ajuta! Bate şi ţi se va deschide! Cere şi ţi se va da! Caută şi vei găsi! Cel Care este dincolo de rostire şi tăcere, Cel Care păstrează misterul divin va înţelege caznele prin care trecem şi, numai invocat, ne va veni în ajutor. Dat ne este nouă, muritorilor, să urmăm calea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

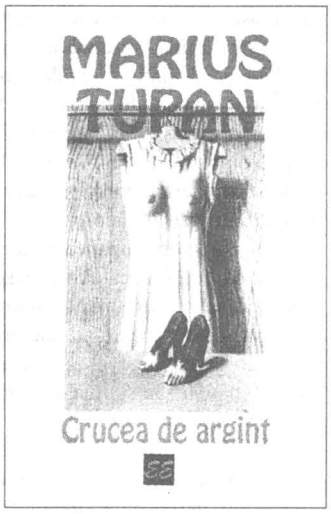

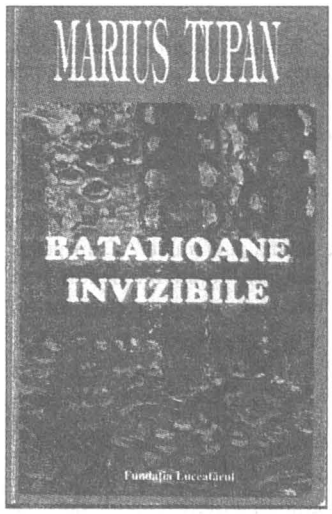

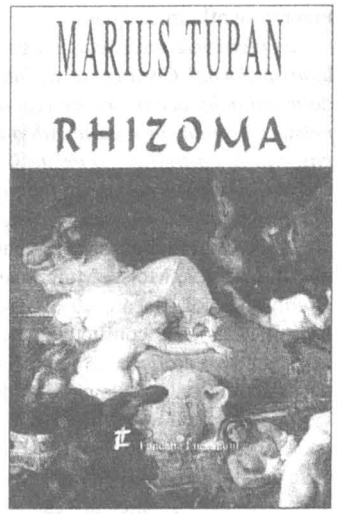

Domnului. Cu cât ne apropiem de El, cu atât ni se luminează mintea şi ni se deschid ochii, pentru a ne putea mântui.

Cu uimire îl asculta Dembinschi, convins şi el treptat că o astfel de convertire îi trebuia comunităţii, pentru a reintra în rândul lumii. Satana îi îndemnase să adopte comportamentul fiarelor, or, aşa ceva nu mai trebuia tolerat. Mai era ceva. Dacă propunerea de redresare spirituală venea de la cel mai păcătos membru al turmei, însemna că lui i se arătase cineva în mijlocul savanei, precum lui Petrache Lupu în lunca Maglavitului şi că nu mai putuse să tacă. Dar nu mărturisise totul. Atunci vru să-l întrebe cum de ajunsese la o asemenea înţelepciune, cu ce ocazie şi la ce moment al zilei, dar se temu că ar destrăma mirajul, aşa că-i răspunse lui Plagamat în acelaşi ton.

– Dumnezeu ne-a legat de El prin rugă. Asta-i temelia închinării noastre. La nevoie, îi cerem ajutor, şi dacă ne găseşte evlavioşi, smeriţi, nu întârzie să ni-l dea. Chiar în lăuntrul nostru, care-i populat de cineva, potrivit scrierilor galatenilor. Ce spun ele? Nu eu trăiesc în Christos, ci El trăieşte în mine!

Ca să demonstreze că simte ceea ce spune, Dembinschi luă poziţia stanei de piatră. Parcă i s-ar fi oprit sângele să mai pulseze, ochii să mai vadă, urechile să mai audă. Era, aşadar, locuit de Fiul Domnului şi-al Omului, în acelaşi timp, pentru a căpăta revelaţia. O primi, se pare, după câteva minute, căci Plagamat îl auzi exclamând.

– Particulele divine! Iată în ce stare le-a cunoscut Miru Rozeta. Omniprezenţa şi omnipotenţa lor induc în fiinţa noastră temerile, ademenirile, ameninţările, ispitele, pasiunile. Plata se face citindu-le tot pe ele, devenite unde ale unei reţele, într-un mediu simpatetic. Se înregistrează, aşadar, gândurile, faptele, comportamentele omului, ca, la Judecata de Apoi, să primească răsplata ce i se cuvine, nu aceea la care năzuieşte el sau aceea dorită de vrăjmaşi. Justiţia dreaptă, prin urmare, se află în făptura noastră, nu în afara ei. Particulele divine! Ce lucrare dumnezeiască!

Surpriza lui Plagamat fu pe măsura mărturisirii hipnotizatorului. El trebuie să fi grăit într-o stare de hipnoză autoindusă, altminteri nu i-ar fi vorbit astfel enciclopedistului ambulant, cunoscându-i ura împotriva lui Rozeta. Încă o dată se dovedea apt pentru îndeletnicirea ce i-o propunea. Dragoste voia să aducă în lumea lor restrânsă, nu ură. Iar particulele divine, ce păreau să fie? În primul rând, batalioanele invizibile ale lui Dumnezeu, care aveau menirea să reorienteze lumea spre paradisul pierdut. Ele făceau diferenţierile dintre plante şi animale, stimulând aspiraţia spre Cel Unic. Se aştepta ca hipnotizatorul să-i vorbească şi de filmele umane, developate la sfârşitul veacurilor, de separarea sufletelor şi conservarea lor, pentru a reintra în alte trupuri, sau a ieşi definitiv din circuite, dar Dembinschi nu se mai încumeta să facă profeţii, căci interesat părea să fie de consolidarea poziţiei lui Rozeta, în presupusul triunghi, care mai conţinea pe El şi pe Dembinschi. Particulele lui divine, adică nu ale lui, ci recunoscute de el, îi asigurau ascendenţa faţă de alţii. Acum, când recunoaşterea savantului venea şi de la Dembinschi, Plagamat era obligat să bată în retragere. Negându-i descoperirile, diminuându-i autoritatea, nu făcuse altceva decât să i-o consolideze şi mai mult. Loviturile sale de-a lungul anilor îl făcuse mai puternic şi mai respectat. Înţelegând că Dembinschi acceptă intrarea în altar numai dacă e recunoscută preeminenţa particulelor divine, patentul lui Rozeta, Plagamat se dădu bătut.

– Crezi că am putea să debutăm chiar de mâine?

Acceptul indirect al enciclopedistului ambulant deveni o primă victorie a celui care voia să slujească în numele pacifismului. Nu era însă de ajuns. Se ivea o piedică pe care n-o puteau surmonta uşor. Varietatea credinţelor.

– N-aş putea să-i slujesc doar pe unii. Pentru ceilalţi, cine oficiază?

Abia acum Plagamat înţelegea în ce complicaţii putea să intre. Deportaţii trebuiau trataţi la fel, lăsa Dembinschi să se înţeleagă.

– Dacă vor să se roage, să-şi schimbe credinţa, să vină la a noastră, nu să rămână la aceea a porcilor, cum zicea un savant de-al nostru.

Arunca pe goarnă tot ceea ce-i trecea prin cap şi Dembinschi înţelegea că Plagamat o luase razna, tocmai pentru că nu mai avea nici un Dumnezeu. Trebuia să-l ajute pentru a-l găsi.

– Discriminare rasială! Religioasă! Un bun credincios nu le poate accepta.

Într-o astfel de situaţie, când Dembinschi refuza să accepte propunerea, Plagamat simţi nevoia să-i mângâie orgoliul, căci nu putea lăsa caldeira fără duhovnic. Eventual, să-l avertizeze că geopatologia poate crea monştri, iar primul care se poate manifesta era chiar el. Salvează-mă, voia să spună, numai noi înşine ne putem ajuta, ar fi trebuit să continue, căci, poate, de aceea am fost aruncaţi în condiţia asta, să ne autodistrugem, să ne autoeliminăm. Toate câte se petrec aici ne conduc spre acelaşi final.

– Tu eşti bravul urmaş al Papei, mări Plagamat miza, care, prin rugăciunile şi actele sale, a stins atâtea focare în secolul recent încheiat. Asta-i credinţa lumii civilizate, nu doar aceea a unor comunităţi izolate. Unul, sub rangul lui, Popeluşco, a fost jertfit pe altarul libertăţii şi, dacă Estul l-ar fi răzbunat la vreme, căderea bolşevicilor s-ar fi realizat de mult. Aţi dat lumii un martir, asemeni multor eroi, care au ieşit din pântecele poporului tău. Iar, peste toate, a triumfat *Solidarnost*. Câte popoare se pot mândri cu o asemenea mişcare de mase? Cu o organizaţie care a anunţat începutul sfârşitului unei dictaturi! Poate fi considerat catolicismul credinţa care a primenit lumea? Sunt eu prea mărginit sau judecata mea e influenţată de prezenţa ta aici? Şi nu uita: eu sunt ortodox, demonstrându-ţi încă o dată că nu am tras foc pe turta mea. Preeminenţa credinţei tale e în afara oricăror calcule!

Dembinschi îngustă ochii făcându-l pe Plagamat să se simtă minimalizat. Parcă s-ar fi aflat iarăşi într-o lecţie de hipnoză, în care magul recurgea la metode variate, pentru a-şi adormi pacienţii.

(continuare în pagina 20)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puterea se afla în cuvinte.

Ai pleoapele grele, cât mai grele! Și capul ți-e greu! Dormi! Trebuie să dormi! Ceea ce se va întâmpla nu te va afecta! Îți deschid doar alți ochi, aceia cu care vezi lumea în care ai fost cândva, într-o primă existență, în regatul Albionului. Sau dimpotrivă: existența în care vei fi, că trebuie să existe și a treia, dacă tot ai parcurs două. Cifra trei e determinantă și obligatorie, lucrăm cu numere alese dinainte de ivirea noastră pe lume.

– E vreo credință care-și poate asuma supremația? Cum pot fi numiți Christos, Moise, Muhmmad, Budha? Profeți, mijlocitori între Domnul și noi, fiecare cu altă reprezentare, dar cu același mesaj. Religiile izgonesc conflictele, aversiunile, diversiunile și perversiunile, pentru a impune armonia. Oare, nu vrea și Rozeta să asigure pacea astrelor? Prezența policromică asigură luminarea lumii din mai multe părți, nu din anumite locuri, diferit, partizan, ca oamenii să se gândească la vanitatea unui Dumnezeu părtinitor și răzbunător. Căldura Unului e dincolo de polii privilegiați, egală pentru toți. Religiile și tradițiile ecleziastice au ieșit din grupuri specifice, particulare, ca emanații ale acestora, potrivit înțelegerilor naționale, dar ceea ce le alimentează nu poate fi arvunit, pus la îndoială. De ce toate invocă același Unul divin? Pentru că doar El există în univers. Dar ce-s concepțiile, aparent diferite, în unele ceremonii? Trăirile puternice ale comunităților de-acolo. Golurile, lăsate special în spațiile unor credințe, pot fi explicate prin componentele altora. Religiile nu se resping, ci se completează.

Plagamat voia să demonstreze că nu întâmplător i se spunea enciclopedistul ambulant. Parcursese și el destule studii în domeniu, cu creionul în mână, își notase asemănările, dar și deosebirile, greșelile de interpretare, chiar erorile, descoperite tot de un polonez, care avertizase că Biblia e o scriere hazlie, ce nu trebuie luată în calcule.

– Există totuși destule deosebiri între ele, nu se lăsă mai prejos, care ne avertizează că Domnul nu a lucrat cu aceeași iubire.

– Spre exemplu?

– Islamismul. Care, se spune, nu mai poate fi corectat, fiindcă a fost dat o dată pentru totdeauna. Nu întâmplător.

Dembinschi avu impresia că vorbește în van sau că Plagamat face pe prostul, numai pentru a-i da lui satisfacție, să se creadă ocrotitorul și atotputernicul unei turme, care trebuia să-și găsească un păstor. Altfel spus, să accepte propunerea. Dar abia se montase. Putea să-i vorbească enciclopedistului ambulant de receptare, de proiectele care au același mesaj, de realitatea ce posedă același conținut, redat însă în forme diferite. Și nu era vorba de eclectism profan, gen New Age. Căci, iată, chiar și un reprezentant al celei mai dogmatice biserici, catolice, susținea relativismul epocii moderne. Era vorba de parabola orbilor, menționată undeva de cardinalul Rotzinger. Poți avea diferite opinii asupra adevărului, dar nu afirmă același sâmbure doctrinar.

– Ce ni se relatează pentru a nu bâjbâi prin veacuri? O poveste ce ne furnizează suficiente elemente, pentru a rămâne consecvenți cu noi înșine. Se zice că odată un rege indian i-a chemat la el pe mai mulți orbi și i-a plantat în apropierea unui elefant. Chiar le-a și precizat ce viețuitoare le-a ales. Îndemnați de el, unii i-au atins coada, alții trompa, câțiva urechile, coama, piciorul, adică părți ale pachidermului. Apoi, regele i-a întrebat în parte. Cum se prezintă un elefant? Au răspuns potrivit senzației ce-o avuseseră: un coș împletit, un vas, un plug, o magazie, o căldare. Cum nici măcar doi orbi nu au ajuns la același răspuns, căci fiecare era consecvent cu propriile-i percepții, susținând adevărul lui, s-a încins o bătaie de zile mari, cum se bat orbii, spre hazul împăratului, care obținuse ceea ce-și propusese.

Dembinschi nu-l convinsese. Plagamat era ispitit să plăsmuiască o altă poveste, prin care să-i demonstreze hipnotizatorului că oricând aceeași realitate poate căpăta reprezentări contradictorii. De ce în anumite comunități ființează mai multe religii? De ce unele au mai mulți practicanți decât altele? De ce câteva se întind pe tot globul? De ce multe au arii restrânse?

Adevărul se coagula în viziuni fragmentare, doar totalitatea fragmentelor restituia adevărul în integralitatea lui. Orice combinație putea răsturna o teorie, căci Satan exploata ezitările, fisurile, chiar și fantele de lumină, întreținând iluziile. De la un bătrân filosof știa că absolut e doar relativul, iar de la un cârmuitor că toate cimitirele sunt doldora de oameni de neînlocuit. Speculă în continuare: și de bătrâni bisericoși, expuși sacrificiului. Căci, când dracul vrea să te ia, te smulge din brațele popii în fața altarului.

O străfulgerare a minții îl avertiză că, atunci când puterile dintr-o societate nu cad de acord într-o anume privință, propun degrabă o comisie. Sau o organizație, după cum e cazul. Nici el nu voia ca toate religiile să fie practicate în același templu, sub un unic confesor. Ar fi încălcat principiul unității divine, în diversitatea fenomenală, ceea ce le-ar fi compromis toată lucrarea din caldeiră.

– Am găsit salvarea! anunță el biruitor.

– Renunțăm la supunere, rămânem ce-am fost mai ieri? întrebă Dembinschi.

– Ar fi prea simplu. Și în defavoarea noastră. Trebuie să găsim o formă prin care să le servim pe toate, pentru a-i aduce în templu pe toți exilații, dar să nu acceptăm in corpore slujba tuturor religiilor.

– Să inventăm alta.

– Care să le reprezinte pe toate, dar să nu le înglobeze.

– Știi că nu-i deloc rău!

– N-ar fi rău să fie bine! Citat dintr-un clasic.

– Propuneri!

Enciclopedistul ambulant se împotmolea încă o dată. Dacă ar fi fost în apropierea lui, Rozeta l-ar fi scos din încurcătură. Savantul găsea de fiecare dată formulări potrivite, ca orice om care aduna, combina și sintetiza. Nu întâmplător îi recunoștea Dembinschi autoritatea. Era deasupra lui, hărăzit cu adevărat, inspirat numai de Domnul, fără a lua seama la cel care-i dădea continuu târcoale, să-l ademenească: Satan. Nu de florile mărului îl foloseau yankeii, așteptând ca el să nimicească bolovanul cosmic, care amenința pământul.

Și totuși, Plagamat nu-și depășise vechile accese de furie, când era vorba de rivalul său la gloria pământească. De ce în presupusul triunghi, el ocupa locul cel mai neînsemnat? Ce descoperise, de fapt, tâmneanul? *Legea determinărilor simpatetice*; un apendice al consonantismului celui care ar fi putut triumfa, dacă mințile oamenilor ar fi fost pregătite să-l înțeleagă. Poate tocmai conflagrația mondială îl stimulase și tot ea îl trecea în anonimat, împingând un yankeu în prim-plan, care avea să se bucure de onoruri nemeritate. Teza aceasta din urmă apărea la zece ani după aceea a savantului din izolata Marconie.

Ieșirea de sub tutelă a lui Rozeta se soldase cu descoperirea *particulelor divine*. Poate aici mai era de discutat. Și aceasta pătrunsese înaintea altor descoperiri ale codului genetic, prin rețelele cunoașterii. Această alchimie stabilea și determina lumea în evoluția ei continuă. Desigur, configurată, inițial, de Dumnezeu, într-un program coerent, bine structurat. Cu atâtea precedente, pe care le bagatelizase doar atunci, enciclopedistul ambulant se simți atins de aripa inventicii.

– *Simpateticosincretismul* sau *sincretosimpatetismul*!

Transpirase tot, sudorile-i curgeau de pe chip, ca și cum trecuse printr-o baie de aburi, într-o cură de slăbire. Așteptă un cuvânt de la Dembinschi, dar acesta nu se grăbi să i-l dea, căci el însuși avea nevoie de timp, pentru a se convinge de revelația inventatorului. După ce acesta evaluă datele, conchise:

– Într-adevăr, vom împăca pe toată lumea. Chiar și pe Rozeta, dacă ar fi internat aici.

La fel de resentimentar, căci nici o sugestie a hipnotizatorului nu era suficientă să-i moaie aversiunea față de savant, făcu totuși ochii mari.

– E posibil?

– De ce nu! Dar n-ar fi bine. Acolo unde se află, s-ar putea să aibă influențe benefice și asupra noastră.

Fragment din romanul *Batalioane invizibile*,
Fundația Luceafărul, 2001

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI

Redeschiderea Sediului Central *Mihail Sadoveanu*

În prezența autorităților administrative bucureștene, miercuri, 20 septembrie 2006, de *Ziua Bucureștilor*, a avut loc deschiderea oficială a serviciilor de informare și lectură publică la Sediul Central *Mihail Sadoveanu* al celei mai mari biblioteci publice din România, Biblioteca Metropolitană București.

În alocuțiunea sa, primarul general al Bucureștilor, domnul Adriean Videanu, a susținut rolul important pe care îl joacă biblioteca publică, factor civilizator al comunității. Totodată, a subliniat eforturile depuse de conducerea și colectivul acestei instituții în asigurarea de servicii profesioniste, în ciuda faptului că nu sunt, încă, asigurate cele mai bune condiții de desfășurare a activității. Domnul director general al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, susține demersul dezvoltării și diversificării serviciilor bibliotecii publice în contextul numeroaselor probleme cu care se confruntă societatea românească, în general, și comunitatea bucureșteană, în special. Complet consolidat și modernizat (în perioada 2002 – 2005 – total investiții – 3.603.093,28 lei), Sediul Central va asigura servicii specifice bibliotecii publice pentru toți bucureștenii.

Centrul de Tineret, coordonat de Alexandru Horia Frunză, a asigurat un moment muzical în interpretarea studenților Sabin Penea, vioară și Dragoș Ignat, chitară. De asemenea, vernisarea expoziției fotodocumentare *Bucureștii lui Carol I*, rod al Serviciului *Memorie Comunitară*, organizată de doamna Ana Maria Orășanu, șef serviciu, și de Florin Preda, a completat, în mod fericit, prima parte a evenimentului.

A urmat vizitarea Sediului Central, fiind prezentate aspecte ale activităților desfășurate aici, precum și în cele 34 de filiale ale Bibliotecii Metropolitane București. La etajul I a avut loc lansarea *Bibliotecii Digitale* și a *Catalogului Electronic*, componentele proiectului *Biblioteca Virtuală*, ajutor de bază în derularea programelor și proiectelor prezente și viitoare ale instituției. Doamna ing. Marcela Ciorcan, șefa serviciului *Intranet. Informatizare*, a punctat elementele principale ale proiectului, modul de funcționare și utilitatea sa pentru membrii comunității bucureștene. Pe tot parcursul manifestării pe monitoarele instalate au fost derulate spoturi privind activitățile din diverse secții și filiale. Detalii despre Biblioteca Metropolitană București pot fi obținute prin accesarea site-ului www.bmms.ro. Toate acestea au fost posibile printr-o rodnică colaborare cu prestigioasa Companie SOFTWIN. Momentul de socializare, coordonat de colega noastră Claudia Sorescu, a contribuit la o bună comunicare între cei prezenți și s-a datorat, fără îndoială, și sponsorilor BRD – SOCIÉTÉ GÉNÉRALE, sponsor principal, CONTEAM, UNILEVER, DACIA TEXTILE, ELMIPLANT, DECATEX, AGROPLAST și McDonald's.

Pe parcursul întregului eveniment au fost distribuite diverse materiale informative realizate în cadrul Bibliotecii Metropolitane București, revista „Biblioteca Bucureștilor" fiind extrem de solicitată.

A fost o manifestare la a cărei reușită întreg personalul instituției a dat dovada profesionalismului, manifestare care deschide lungul și plăcutul drum al comunicării interactive dintre Biblioteca Metropolitană și toți membrii comunității bucureștene. (*GSM*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca Virtuală

Biblioteca Virtuală în Rețeaua Metropolitană vine în întâmpinarea publicului interesat în consultarea online a catalogului electronic sau a publicațiilor digitizate, parte a fondului de carte aflat în colecțiile deținute de Biblioteca Metropolitană București în Sediul Central și în rețeaua de biblioteci-filiale aflate pe raza municipiului București.

Biblioteca Virtuală, aplicație accesibilă prin intermediul Internet-ului, integrează:

- **Catalogul Electronic** – bază de date care conține descrieri bibliografice în format electronic conform normelor internaționale de descriere și transfer electronic interbibliotecar (ISBD, UNIMARC);
- **Depozitul de publicații în format electronic** – constituit din pagini WEB obținute prin digitizarea și structurarea operelor care aparțin patrimoniului cultural național, aflate în domeniul public sau pentru care se obține dreptul de publicare din partea deținătorilor drepturilor de autor.

Aplicația WEB prin care este realizată Biblioteca Virtuală permite, în forma actuală, dezvoltarea conținutului său prin adăugarea descrierilor bibliografice sau a publicațiilor full-text.

Structura scalabilă a aplicației oferă posibilitatea dezvoltării de noi funcționalități prin care Biblioteca Metropolitană București își va putea diversifica serviciile oferite online utilizatorilor săi.

Catalogul Electronic, compus din descrierile bibliografice în format electronic aferente colecțiilor deținute, permite regăsirea datelor prin intermediul interogărilor *simple*, *complexe* sau *avansate*.

Interogarea simplă permite introducerea condițiilor de căutare referitoare la autor, titlu, subiect, editură, localitate de publicare, an de apariție.

Interogarea complexă (*profesională*) se adresează, în exclusivitate, cunoscătorilor standardului UNIMARC, permițându-le acestora să construiască diverse criterii de căutare.

Interogarea avansată este un caz particular de căutare profesională în care criteriile sunt preîncărcate în sistem sub forma unor filtre predefinite (de tip ISBN, editor, funcție editorială).

Indiferent de tipul de *interogare*, aplicația oferă utilizatorului Bibliotecii Virtuale informația solicitată, dar și posibilitatea de a vizualiza descrierile bibliografice în format ISBD sau UNIMARC și, acolo unde există, elementele grafice, textul integral al cărții sau audierea înregistrărilor sonore atașate.

Depozitul de publicații în format electronic oferă spre consultare opere literare, evidențiind și exploatând structura acestora. Informația adițională prezentă în ediția tipărită include, în totalitate, cuprins, note de subsol, comentarii, introduceri, pre și postfață, index de termeni, glosare, abrevieri, ilustrația copertei, fotografii sau imagini grafice etc.

De asemenea, aplicația permite stocarea, gestionarea, respectiv consultarea informațiilor suplimentare despre autorii ale căror opere sunt prezente în bibliotecă, informații de tip biografic.

În prezent, depozitul de publicații full-text conține 11 unități biblioteconomice, ceea ce reprezintă peste 5.500 de pagini convertite în format electronic structurat.

Regăsirea informației se poate realiza prin *interogări simple* sau *avansate*.

Interogarea simplă se realizează în funcție de elemente de descriere bibliografică: autor, titlu, gen literar și/sau cuvinte cheie asociate.

Interogarea avansată răspunde solicitărilor utilizatorilor, în vederea regăsirii operelor literare până la nivelul volumelor din care acestea fac parte, pe baza următoarelor criterii:

- elemente cheie ale operei literare – autor, titlu paralel/original, limba originală, anul primei apariții, specie literară, cuvinte cheie etc.;
- date specifice edițiilor/volumelor tipărite – anul publicării, editura, responsabilități editoriale primare sau secundare, ISBN, seria/colecția;
- informații adiționale – text și/sau tipuri de informații (prefață, glosar, index), autor.

Indiferent de tipul de *interogare*, aplicația oferă utilizatorului date privind titlul operei, numele autorului, informații suplimentare despre operă, ediții disponibile, volumul sau volumele aferente operei însoțite de link-uri care permit conectarea la paginile WEB corespunzătoare.

Utilizatorii **Bibliotecii Virtuale** pot avea statut de *utilizator anonim* sau *utilizator autentificat* pe baza unui *nume de utilizator* și *parolă*. Utilizatorii autentificați beneficiază de funcționalități suplimentare care permit *partajarea descrierilor bibliografice*, stabilirea *semnelor de carte*, introducerea *adnotărilor* asupra conținutului, selectarea uneia sau a mai multor opere literare și plasarea acestora pe *raftul* din *spațiul virtual individual* sau *comun*.

Biblioteca Virtuală poate fi accesată gratuit direct la www.bmb-on-line.ro sau prin intermediul site-ului Bibliotecii Metropolitane București www.bmms.ro ca parte integrată acestuia.

Marcela CIORCAN
șef Serviciu Intranet. Informatizare

Sînziana BUZĂ-BRĂTEANU
bibliotecar

Dana PETRESCU
șef Birou Clasificare. Catalogare. Catalog Electronic

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

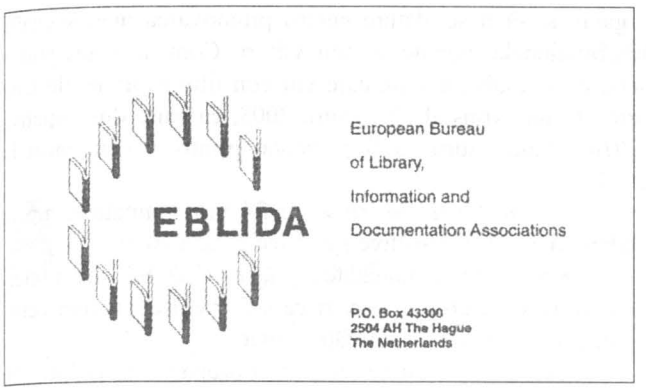

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Accesul liber la cunoaştere

Pledoarie pentru arhive şi biblioteci

Andrew Cranfield, directorul EBLIDA, publică o notă despre reuniunea de la Geneva, din 26 – 30 iunie, şi anume lucrările Comitetului Provizoriu însărcinat cu extinderea agendei privind Dreptul de Proprietate Intelectuală (IPR) şi inserarea optimă a celor 111 propuneri în acest sens. Propunerile cuprind: asistența tehnică şi spațiul de stocare; norme de funcționare flexibile; raportul cu publicul şi domeniul public; transferul de tehnologie informațională şi accesul la cunoaştere; impunerea, evaluarea şi impactul cercetărilor; aspecte instituționale, inclusiv delegare şi conducere ş.a.

EBLIDA, împreună cu IFLA şi eIFL, au prezentat, în scris şi oral, o scurtă expunere vizând atât bibliotecile țărilor dezvoltate cât şi pe ale celor în curs de dezvoltare. Intervenția a scos în evidență însemnătatea bibliotecilor ca parteneri pentru Servicul de Cooperare al WIPO (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale) şi îndemnarea țărilor în curs de dezvoltare de a deveni competitive în materie de economia cunoaşterii. Studiile economice, între altele ale Bibliotecii Britanice, dovedesc că bibliotecile adaugă o valoare economică societății, dincolo de fondurile pe care le primesc. Acest fapt trebuie luat neapărat în seamă când se fixează investițiile pentru biblioteci ca o condiție prealabilă de stabilire a economiei cunoaşterii.

În timp ce, în principiu, tehnologia digitală are în vedere o mai largă răspândire a cunoştințelor decât forma tipărită, măsurile tehnice de protecție (TPM) şi extinderea înțelesului de *copyright* amenință cunoştințele disponibile din domeniul public şi în acest fel restrâng cantitatea de informații necesare cercetării şi creației.

Expunerea EBLIDA şi a partenerilor săi mai recomandă ca WIPO să încurajeze deliberat accesul liber la modele pentru membrii săi. Şi aceasta pentru că există credința că principiul accesului liber este un mecanism viabil de folosire reală a informației ştiințifice şi tehnice.

În acest moment nu e foarte limpede ce urmări va avea întâlnirea de la Geneva. Au existat opinii diferite în ceea ce priveşte continuarea procesului şi, nu în ultim rând, cum pot fi eliminate unele propuneri în această fază a consultărilor. Orice s-ar întâmpla, EBLIDA consideră că acest Comitet Provizoriu este important pentru bibliotecile din Europa, aşa cum Dreptul de Proprietate Intelectuală în era digitală marchează o adevărată globalizare.

2008 – Anul european al dialogului intercultural

La 1 iunie Parlamentul European a adoptat o rezoluție în acest sens; s-a creat un premiu pentru un proiect – în cadrul programelor comunitare – de tipul *Socrate*, *Tineretul şi Cultura*. De altfel, Anul european al dialogului intercultural se va încheia cu un Forum intercultural în Parlamentul European unde se vor regăsi societatea civilă, reprezentanți ai vieții politice şi religioase. Rezoluția a fost adoptată cu 548 voturi pentru, 62 împotrivă şi 22 abțineri. O majoritate redusă din Parlament a insistat ca dialogul interconfesional să fie una din temele prioritare ale forumului. În clipa de față se aşteaptă punctul de vedere al Consiliului Europei.

Educație

În conformitate cu disponibilitățile financiare stabilite de UE pentru anii 2007 – 2013, Consiliul a adoptat, la 27 iunie, un program de învățământ permanent (*Lifelong Learning Programme*). Textul va fi trimis Parlamentului European pentru a doua lectură şi votare (programate pentru 14 noiembrie).

Noua inițiativă cuprinde programele COMENIUS, Erasmus, Leonardo da Vinci şi GRUNDTVIG. De asemeni, un program „în diagonală" referitor la politica dezvoltării, învățarea limbilor, însuşirea şi răspândirea rezultatelor, ca şi altul (Jean Monnet) de sprijinire a integrării europene, inclusiv instituții şi asociații.

Noul program are în vedere atât învățământul permanent menit să contribuie la dezvoltarea Comunității europene ca o societate avansată în ceea ce priveşte cunoaşterea, cât şi interacțiunea, cooperarea şi mobilitatea între educație şi sistemul de instruire pentru a deveni, calitativ, o lume de referință.

Bugetul alocat programului este de 6,2 milioane €.

Sprijin în promovarea diversității culturale şi lingvistice

Importanța poliglotismului trebuie pusă în evidență, ca şi rolul limbilor minoritare, al culturilor ce migrează spiritual pentru promovarea societății multilingvistice – se precizează în raportul consilierului Seamus Murray adoptat la 14 iunie de Comitetul Regiunilor (CoR).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Raportul insistă asupra rolului jucat de autoritățile locale și regionale în implementarea unei politici de promovare a multilingvismului. Consilierul invită instituțiile UE să-și sporească eforturile pentru creșterea deliberată a multilingvismului și de inițiere a unor acțiuni la toate nivelele Uniunii. Raportul reprezintă un răspuns la strategia-cadru de poligloție a Comisiei Europene și sprijină folosirea diferitelor limbi ca punte de legătură între UE și cetățenii săi.

Lărgirea UE

La 16 iunie, Consiliul a reafirmat obiectivul UE de a primi, în ianuarie 2007, Bulgaria și România ca membre, dacă sunt pregătite. Consiliul Europei cere Bulgariei și României să facă eforturi serioase pentru recuperarea fără întârziere a dosarelor neîncheiate menționate în rapoartele Comisiei de monitorizare din 16 iunie 2006.

Consiliul Europei salută intenția Comisiei de a prezenta următorul raport de monitorizare la începutul lui octombrie, la ultima reuniune a statelor membre, spre a completa ratificarea și Tratatul de aderare la timp. De văzut și Rezoluția Parlamentului European cu privire la aderarea Bulgariei și României.

În plus, Curtea Europeană de Audit tocmai a publicat raportul său despre proiectele de investiții PHARE în Bulgaria și România. Potrivit raportului, susținerea PHARE pentru cele două proiecte dirijate de instituții financiare internaționale este problematică. În timp ce controlul preliminar se dovedește a fi fost efectiv, Curtea critică Comisia în general pentru managementul proiectelor de investiții.

Societate informațională

Prin semnarea *Declarației miniștrilor de la Riga* din 12 iunie, reprezentanții UE cheamă Comisia Europeană și alte organisme să li se alăture pentru promovarea unei societăți informaționale globale în anii viitori. Comisia a pregătit o serie de inițiative anume care vor constitui capitole ale unui proiect mai extins al UE pentru 2008, ca parte din inițiativa *i2010*. Planul-cadru va fi prezentat printr-un comunicat în 2007.

Declarația de la Riga, cu 34 țări semnatare, are în vedere mai multe obiective specifice pentru 2010:

- reducerea la jumătate a prăpastiei de folosire a Internetului de acele grupuri care riscă a fi excluse, precum vârstnicii, persoanele cu dizabilități, șomerii;
- acoperirea până la 90% în Europa a rețelei Internet. Comisia propune concentrarea strategiilor naționale în această privință, ele oglindind limpede obiectivele și nevoile regionale;
- să se asigure că toate *site*-urile publice sunt accesibile;
- să stabilească măsuri legislative în ceea ce privește accesul la Internet;
- să facă recomandări în ceea ce privește standardele de accesare și abordare uniformă, începând cu 2007, și care ar putea deveni obligatorii în 2010;
- în 2008 să demareze acțiuni legate de cultura digitală spre a reduce în 2010 la jumătate numărul persoanelor pentru care Internetul rămâne inaccesibil.

Pentru 2006 Comisia a propus deja acțiuni privitoare la persoanele de vârsta a treia.

(Din buletinul EBLIDA „Hot News", iunie 2006)

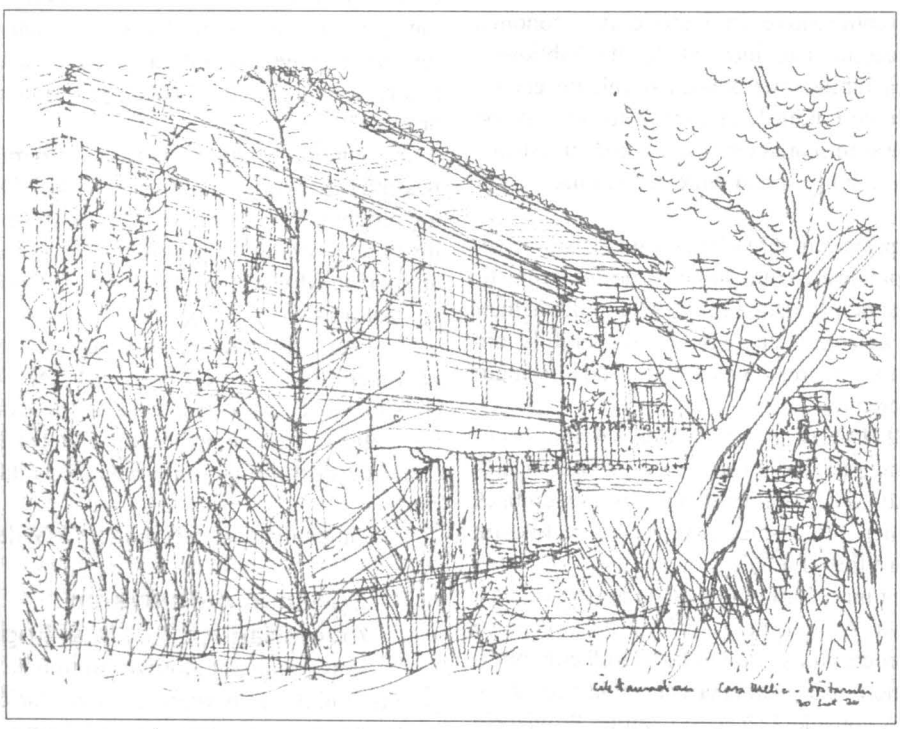

Casa Melik

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Euroreferențial I&D

Gabriela TOMA

A doua ediție a *Euroreferențialului privind competențele profesioniștilor europeni în domeniul informării și documentării* reprezintă un instrument care relevă importanța noului mod de afirmare a informației, formarea profesională la standarde europene, precum și axarea pe competențele info-documentare. Acest proiect cu implicații majore aparține Consiliului European al Asociațiilor de Informare – Documentare, consiliu care are, printre obiectivele principale, promovarea comunicării competențelor, conștientizarea valorii informării la nivelul societății, dezvoltarea managementului în informare – documentare. Lucrarea este realizată cu sprijinul Comisiei Europene în cadrul programului *Leonardo da Vinci* și al Centrului de Pregătire Profesională în Cultură, sub egida ABIDOR.

În ceea ce privește adresabilitatea, manualul are în vedere atât publicul larg („pentru înțelegerea cerințelor profesiei de informare – documentare"), corpul profesional activ care dorește să fie la curent cu noutățile din domeniul în care profesează, dar și pe cei care doresc o reconversie profesională, formatorul și profesionistul care își evaluează gradul de „cultură a informației". Profesiile discutate aici aparțin domeniului informării – documentării: supraveghetor, bibliotecar, documentarist, arhivar etc., ale căror obiective, relații cu obiectele, precum și limbaje sunt diferite, dar ale căror competențe și principii deontologice sunt identice.

O primă concluzie în urma lecturii acestui ghid profesional este obligativitatea deontologică a celor care dețin orice tip de funcție în domeniul info-documentării de a studia, analiza și aplica aceste informații, altfel riscă să ofere informații perimate utilizatorilor/clienților sau să reprezinte o imagine negativă a instituției la care lucrează, iar riscurile sunt foarte mari.

Primul volum al *Euroreferențialului* se intitulează *Competențe și aptitudini ale profesioniștilor europeni din domeniul informării și documentării* și prezintă o listă cu 33 de domenii de competență repartizate pe grupe și pe nivele, alături de alte douăzeci de aptitudini asupra cărora au căzut de acord profesioniștii diferitelor țări care au participat la acest proiect.

Provocările, evoluțiile și consecințele acestora apărute în profesiile din domeniul info-documentării sunt punctate în acest studiu prin menționarea competențelor aferente aptitudinilor și a elementului lor constitutiv – comportamentul – atât la nivelul general de informare – documentare, cât și la nivelul diferenței specifice.

Lista domeniilor de competență sunt formate din cinci grupuri – Informare, Tehnologii, Comunicare, Management și Alte cunoștințe științifice – care au la rândul lor o subîmpărțire. Taxonomia are în vedere caracteristicile actuale de înțelegere a paradigmei în care evoluează profesiile info-documentare, printre care amintim: formarea continuă, formarea formatorilor, practici deontologice, cooperare instituțională, comunicare interpersonală, diagnostic și evaluare etc. La capitolul aptitudini, sunt menționate principalele șase – relaționare, căutare, analiză, comunicare, gestiune, organizare – având o subîmpărțire ce ține de cerințele respective.

Al doilea volum al *Euroreferențialului* analizează *Nivelele de calificare ale profesioniștilor din domeniul informare – comunicare*, prin urmare competențe necesare la locul de muncă în funcție de competențele tehnice și de nivelul de complexitate al operațiilor de realizat. Sunt amintite condițiile prealabile cerute de toate nivelele – nivel de cultură și pregătire intelectuală, dobândirea unui minim de cunoștințe în diferite câmpuri ale info-documentării, un plan de dezvoltare profesională continuă. Au fost identificate patru nivele de calificare – asistent, tehnician, manager și expert în informare – documentare – pentru fiecare stabilindu-se competențele și aptitudinile necesare încadrării sau atingerii unui anumit nivel.

Cele două volume ale *Euroreferențialului* sunt însoțite de un glosar, un index, precum și o listă a publicațiilor ADBS (Association des Professionnels de l'Information et de la Documentation), instrumente necesare regăsirii informațiilor cuprinse în ghid, dar și cercetării amănunțite a noilor cerințe ale secolului XXI euroreferențial.

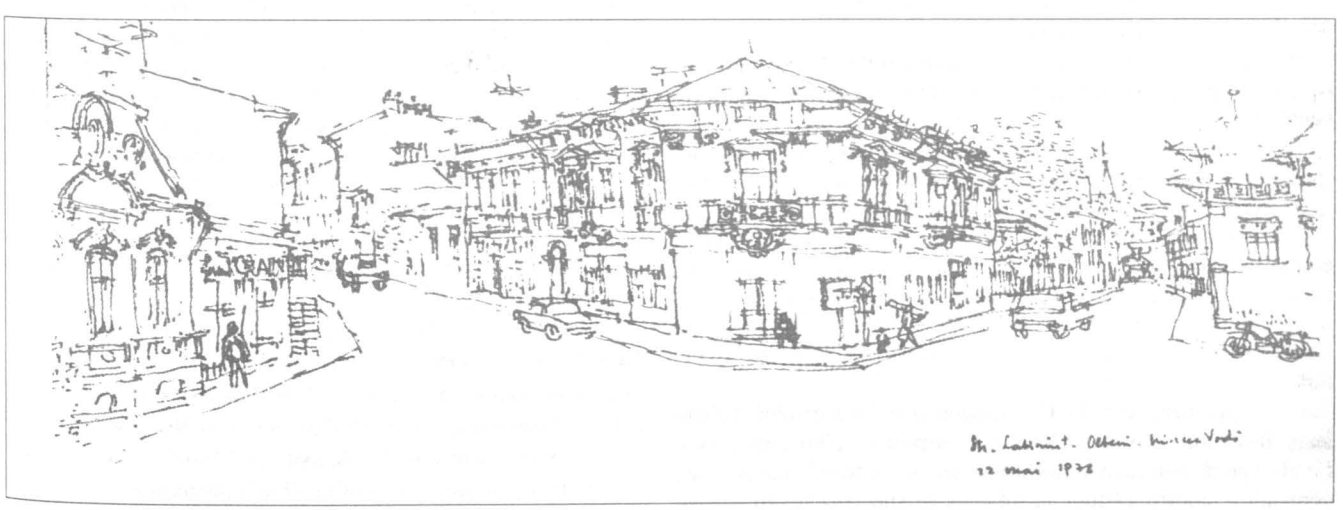

Str. Labirint – Olteni – Mircea Vodă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cartea în flux şi cartea în stoc
– două principii complementare de biblioteconomie –

Dumitru BĂLĂEȚ

În fond, ştiinţa organizării bibliotecilor (biblioteconomia) a trebuit să facă faţă, încă de la începuturile ei, acestor două mari cerinţe obiective, fundamentale, şi anume: nevoia de a stoca memoria colectivităţilor umane adunată în cărţi şi deschiderea prin cărţi de noi fluxuri ale cunoaşterii. Sunt două feţe ale aceleiaşi medalii, dar citirea lor diferită este obligatorie.

Pe prima faţă e scrisă obligaţia bibliotecilor de a aduna în interiorul lor cât mai multe cărţi, în aşteptarea a cât mai mulţi şi mai diverşi cititori posibili, nu numai de azi, de mâine, ci şi de peste veacuri şi milenii. De ce? Fiindcă oamenii au simţit nevoia de a-şi perpetua memoria în conştiinţa generaţiilor următoare, iar feţele adevărului din cărţi se dovedesc multiple şi nevoile de cunoaştere a lui, de asemenea.

Iată, de pildă, pentru noi românii, cât de rău este faptul că din bibliotecile lumii au dispărut cărţi precum *Dacicele* împăratului Traian, *Geticele* lui Stratilius Crito, medic militar care l-a însoţit pe Traian în Dacia, *Istoria romană* în 24 de cărţi a lui Appianus, partea referitoare la Dacia din *Istoria romană* a lui Dio Cassius, şi multe altele despre care ştim numai indirect din alte cărţi ale bibliotecilor antice.

De ce s-a întâmplat astfel? Pentru că stocarea acestor cărţi a fost depăşită de fluxul contorsionat al evoluţiei istorice a bibliotecilor, de amestecul de interese şi vicisitudini care au dus la pierderea lor.

Faptul se verifică şi-n alte situaţii. Din bibliotecile pe cărămizi ale asiro-babilonienilor ni s-a păstrat foarte puţin, din enormele desfăşurări de hieroglife ale Piramidelor egiptene aproape nimic, uriaşa acumulare de cărţi a Bibliotecii din Alexandria a fost supusă la trei incendii devastatoare.

Şi cu toate acestea, fluxul evoluţiei cărţii a găsit alte căi să se manifeste, alte centre culturale care au preluat, fie şi parţial, acumulările de memorie colectivă ale trecutului, realizate prin cărţi şi biblioteci. Astfel, după distrugerea marii biblioteci din Alexandria, i-a revenit Bizanţului rolul de a stoca şi a acumula în bibliotecile sale memoria adunată în cărţi a Antichităţii.

În momentul în care Bizanţul a căzut sub invazia otomană, această memorie s-a transferat, evident cu pierderi uriaşe, la Veneţia, unde s-a întâlnit cu invenţia hârtiei şi a tiparului şi a început o eră nouă de înflorire, aceea a bibliotecilor bazate pe cărţi tipărite.

Fluxul apariţiei cărţilor a devenit mai mare, mai rapid, mai divers. Acumularea şi stocarea lui în biblioteci, mai dificilă. Este motivul pentru care regii Franţei au adoptat şi lansat legea *Depozitului Legal de tipărituri*, lege care s-a extins apoi la toate popoarele occidentale.

Astfel a început să se întemeieze biblioteconomia modernă care cere ca tipăriturile de orice fel să se acumuleze şi să se stocheze în biblioteci după criterii, în primul rând, naţionale.

Naţiunile care îşi pierd cărţile au o memorie mai puţină, efortul lor de progres e zădărnicit în mare măsură. Dimpotrivă, naţiunile cu o producţie de carte mai mare şi un flux mai mare de utilizare a ei în biblioteci au realizat progrese mai mari în organizarea lor internă, în dezvoltarea economico-industrială, în ştiinţă şi cultură.

Aşa a fost, de pildă, Germania la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX, a cărei organizare biblioteconomică l-a uluit pe tânărul savant Vasile Pârvan, care a adus la noi practica germană a stocării cărţilor în bibliotecile specializate. Biblioteca seminarului de istorie al Universităţii din Bucureşti a devenit astfel un model în această privinţă, contribuind în mod esenţial la formarea marii şcoli istorice româneşti dintre cele două războaie mondiale.

Tot lui Vasile Pârvan i se datorează şi iniţiativa unui mare local specializat pentru Biblioteca Academiei Române, care a ajuns să fie, încă dintre cele două războaie mondiale, una din cele mai mari şi mai bogate biblioteci din sud-estul Europei.

Astăzi, biblioteconomia se confruntă cu noi probleme, dar principiile ei sunt aceleaşi. Cartea în stoc trebuie să facă faţă cărţii în flux din ce în ce mai mare, mai debordant. Încă de la mijlocul secolului trecut se aprecia că apariţia cărţilor este de trei ori mai mare decât creşterea populaţiei mondiale. Pentru a putea face faţă unei asemenea situaţii a fluxului cărţii, au apărut marii giganţi ai acumulării şi stocării de carte ai ţărilor superdezvoltate: Biblioteca Congresului SUA, Biblioteca Naţională a Franţei, Biblioteca Britanică ş.a.m.d. Numai aceasta din urmă numără peste 300 de kilometri de rafturi subterane, special amenajate, ferite de intemperii.

Tot pentru mărirea puterii de stocare a memoriei umanităţii prin cărţile bibliotecilor, s-a introdus în biblioteci tehnica electronică. Aceasta nu numai că stochează într-un mod nou şi mult mai complex memoria din cărţile bibliotecilor, ci schimbă într-un mod esenţial şi raporturile dintre stocare şi fluxul informaţional al cărţilor. Odată introduse în memoria calculatoarelor, cărţile se pot fragmenta la nesfârşit după nevoile utilizatorilor şi recompune în alte multiple structuri informaţionale. În acelaşi timp, viteza de cercetare şi documentare prin memoria electronică se urgentează enorm, putându-se manifesta şi în alte domenii ale activităţilor umane (informaţie cotidiană, educaţie, turism, divertisment etc.).

Unii cercetători, chiar şi la noi (vezi I. Stoica, *Criza în structurile infodocumentare*; Liviu Butuc, *Scurtă istorie a bibliocidului*) extind relaţia dintre flux şi stoc la întreaga cultură contemporană, care tinde să se bazeze tot mai mult pe utilizarea memoriei calculatoarelor electronice şi Internetului, omul bazat pe cultura tradiţională a cărţilor devenind un *hommo conecticus* al reţelelor şi conexiunilor din fluxurile informaţionale. Astfel se consideră că sub imperativul Internetului şi al noilor suporturi de exprimare ultraperformante (CD, CD-Rom, DVD etc.) accesibile on-line, structurile infodocumentare tradiţionale vor depăşi criza dintre fluxul informaţional şi stocare şi se vor sincroniza deplin cu noile deziderate ale societăţii informaţionale, iar cartea arhaică, pe suport papetar, va intra în crepusculul existenţei sale până va rămâne fie un obiect de muzeu, fie un rezultat al printării de strictă necesitate.

Peisajul interior al unei biblioteci viitoare va fi dominat de mobilierul ergonomic şi de ansamblul electronic de comunicare şi transfer de informaţie, complementat cu noile „cărţi" pe suporturi moderne, cu e-book-uri, cititori dedicaţi şi ecrane.

Un astfel de viitor al bibliotecilor, tehnicizat şi mecanizat excesiv nu este dintre cele mai credibile, câtă vreme funcţia cărţilor şi a existenţei lor prin biblioteci nu se reduce la simpla informare mecanică şi la stabilirea mecanică a raportului între flux şi stoc în memoria umanităţii.

Oricâte schimbări de suporturi a cunoscut cartea în istoria evoluţiei sale, ea a rămas ca expresie fundamentală a relaţiei omului cu cosmosul în care trăieşte. Chiar şi de pe imprimantele calculatoarelor electronice textul cărţilor va coborî din necesitatea absolută de a fi cunoscut şi înţeles deopotrivă. El va fi urmărit în acelaşi timp în flux şi în stoc şi de duşmanii lui dintotdeauna: ignoranţa şi interesul distrucţiei umane, amplificate şi ele pe structuri electronice.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

– VI –

Liviu BUTUC

6. Presa scrisă între anii 1859 – 2000

6.4. Presa scrisă comunistă (1944 – 1989)

Prin lovitura de stat de la 23 august 1944 se spera revenirea la regimul democrației politice de dinainte de anul 1938. În realitate, comuniștii, susținuți de armatele de ocupație sovietice, vor instaura un regim de „democrație populară" după model sovietic, în care rolul principal în societate îl va avea partidul-stat. Perioada care a urmat, de aproape cinci decenii, nu este o epocă istorică uniformă și unitară. Din punct de vedere istoric, ea se poate diviza aproximativ în următoarele etape:

A. Tranziția spre comunism (1944 – 1948). Corespunde înlăturării dictaturii antonesciene și întoarcerii armelor împotriva Germaniei naziste. Stalin, într-o întrevedere cu Churchill, obține asentimentul acestuia de a controla 90% din România, 50% din Iugoslavia, 10% din Grecia etc. Liderul de la Kremlin concluzionează anticipativ: „acest război nu este cum cele din trecut; cine ocupă un teritoriu își impune și propriul său sistem social". În februarie 1945, la Yalta, înțelegerea dintre Kremlin, Londra și Washington plasează România, Bulgaria, Ungaria etc. în sfera comunismului stalinist. Jocurile erau făcute. Conform acestui plan, la 6 martie 1945, cu ajutorul Armatei Roșii, care-și aroga statut de ocupant, se instaurează guvernul condus de dr. Petru Groza, în care un rol important îl aveau comuniștii. Aceștia, de la 860 membri, vor ajunge într-un an la 35.800, iar în următorii doi ani, prin absorbția și a numeroși legionari, se vor situa în jurul cifrei de 803.831 membri (cifră redusă ulterior prin epurări masive). Sfârșitul războiului și preparativele pentru încheierea păcii impun României, în ciuda sacrificiilor materiale și umane pentru întreținerea frontului, un statut de țară învinsă și nu de cobeligerantă, cu obligații uriașe la plata pagubelor aduse URSS (300 milioane de dolari datorii de război). De asemenea, după triumful aliaților, României nu-i sunt cedate teritoriile anexate brutal (Basarabia și Bucovina de Nord) prin pactul Ribbentropp-Molotov. Eliminarea dintre opțiuni a restaurării valorilor societății democratice capitaliste și preluarea puterii politice de către șubreda grupare comunistă, cu consimțământul ocupantului sovietic, vor fi consfințite prin alegerile puternic fraudate din noiembrie 1946. Un an mai târziu, la 30 decembrie 1947, regele Mihai I este convins să abdice, garantându-i-se libertatea și averea, iar România este declarată „republică populară". Din acest moment începe sovietizarea României și instaurarea unui regim totalitarist prin impunerea monopolului politic, monopolului mijloacelor de forță și de persuadare și a monopolului deciziei economice. Partidele democratice („istorice") și oficioasele lor dispar de pe scena politică, lăsând locul partidului-stat, iar cei mai mulți dintre politicieni vor fi încarcerați sau condamnați la moarte. Politicidului i-au căzut victime nu mai puțin de 159 de personalități de prim rang ale României, dintre care 62 și-au găsit sfârșitul în temnița de la Sighet. Luptele pentru putere la vârful Partidului Comunist se vor configura în troica Bodnăraș – Rangheț – Pârvulescu (după detronarea lui I. Foriș în 1944) până în 1945, continuate cu cvartetul Pauker – Luca – Georgescu – Dej și finalizate cu victoria celui din urmă, în 1952.

B. Etapa 1948 – 1953. Se definitivează stalinizarea și impunerea modelului sovietic de regim, având în conținut: lupta de clasă și demascarea dușmanului de clasă, printr-o trează vigilență revoluționară, căreia îi vor cădea pradă toți opozanții regimului și elementele *„burghezo-moșierimii inadaptabile"*; campania antiimperialistă și războiul rece; colectivizarea agriculturii; industrializarea țării și deschiderea marilor șantiere patriotice ale tineretului revoluționar comunist; instaurarea stalinismului cultural (*„obsedantul deceniu 1948 – 1958"*), care va distruge vechiul sistem de valori, canonul literar interbelic și va suprima instituțiile democratice culturale consacrate; naționalizarea principalelor mijloace de producție și a surselor de informare; impunerea monopolului puterii asupra informației printr-un puternic aparat de propagandă și prin publicații controlate de guvern; reorganizarea structurală a instituțiilor culturale și rusificarea învățământului în vederea realizării omului de tip nou (*homo sovieticus*); în acest sens este demn de menționat că până în 1948 s-au tipărit și difuzat în România nu mai puțin de 1.175 de titluri de carte sovietică în tiraje ce atingeau totaluri de 13.319.000 de exemplare. Numai în anul 1952 lucrările lui Lenin și Stalin ating un tiraj de 7.500.000 de exemplare[249]; exaltarea cenzurii și epurarea bibliotecilor, ghidată după un volum intitulat *Publicații interzise*, de 522 de pagini, în fapt o listă neagră cu peste 8.000 de titluri de cărți și reviste care vor fi fie eliminate, fie retrase în fonduri secrete cu acces restrâns; în literatură se inițiază proletcultismul, cu creații indigeste (literatură aservită) inspirate de „realismul socialist"; scriitorii și publiciștii caută salvarea în exil (Horia Stamatu, Mircea Eliade, Vintilă Horia, Emil Cioran, Eugen Ionescu ș.a.), alții încearcă opoziția și înfundă pușcăriile (Nichifor Crainic, Adrian Maniu, Petre Pandrea, Nicolae Balotă, Nicolae Steinhardt, Alexandru Paleologu ș.a.), cei mai mulți *„pactizează cu diavolul"*, se supun patului procustian, uniformizant, al epocii, pentru a-și salva opera (Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Tudor Arghezi ș.a.).

C. Etapa 1953 – 1965. Destalinizarea României, abandonarea tezei criminale a luptei de clasă și revenirea la național. După moartea *„tătucului popoarelor"* (1953), în URSS are loc așa-zisa destalinizare hrușciovistă, care mai atenuează din deșănțatul cult al personalității, elimină excesele și demască abuzurile autocrației staliniste. În România, Dej trece la relaxarea regimului comunist de factură sovietică prin: desființarea sovromurilor; derusificarea instituțiilor cultural-educative; retragerea armatelor sovietice (1958); continuarea și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

finalizarea colectivizării agriculturii, proces care s-a manifestat prin brutalitate contrată de circa 70 de conflicte locale de amploare, din care 30 numai în satele din Vrancea, precum şi prin deportări de populaţie din Banat şi din alte zone spre Bărăgan şi Dobrogea; respingerea încercărilor sovietice şi ale aliaţilor din CAER de a introduce în cadrul acestei organizaţii o specializare a ţărilor socialiste pe producţii specifice, României acordându-i-se condiţia de ţară agricolă (Planul Valev, 1964); dezgheţul politico-ideologic, cu excepţia anului 1956 când, ca urmare a revoltei din Ungaria, se desfăşoară un nou val de represiune, de amplificare a terorii; edulcorarea cenzurii şi deschiderea culturală; intensificarea procesului de alfabetizare.

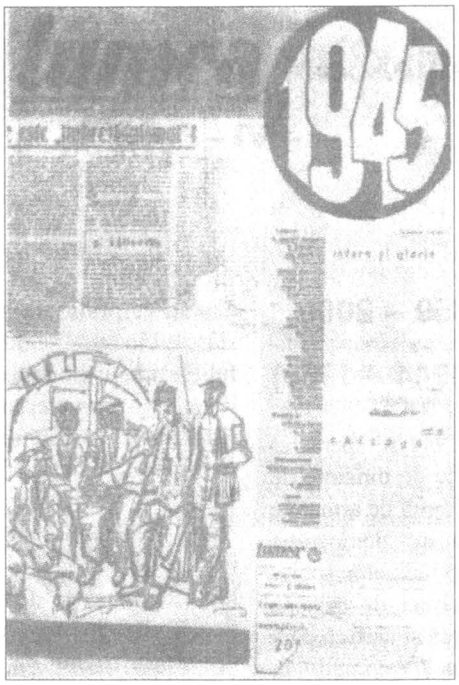

D. Etapa 1965 – 1974. Cvasi-liberalizarea regimului comunist. În martie 1965, după moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, în fruntea PCR este adus Nicolae Ceauşescu, care iniţiază o relativă autonomie faţă de Kremlin şi o deschidere mai mare faţă de Occident în politica externă. Câştigă adeziunea populară prin refuzul de a participa la invazia Cehoslovaciei, în anul 1968; pe plan intern impune accentuarea industrializării României şi a procesului de urbanizare; societatea civilă este confiscată de regim, mass media, însă, deşi monopol de stat, sunt oarecum descătuşate, iar creaţia naţională pluriformă se manifestă plenar sub atenta supraveghere a activiştilor de partid până în 1971 când, în urma aşa-ziselor teze din iulie, regimul începe să-şi schimbe comportamentul de relaxare ideologic-doctrinară.

E. Etapa 1975 – 1989. Regim neo-stalinist, cu nuanţă naţionalist-comunistă. Încet-încet, „democraţia populară" se restrânge de la partidul-stat la clanul Ceauşescu şi, în final, la dictatura bicefală, cu un dezmăţat cult al personalităţii. Angajarea în „*ctitorii*" costisitoare şi megalomanice, pe fondul achitării datoriilor externe, dă regimului autocratic-ceauşist coloratura de comunism auster-ascetic, cu numeroase lipsuri şi privaţiuni materiale şi spirituale, care vor declanşa criza sistemului şi disoluţia regimului. Teama de represiuni brutale din partea regimului anihilează opoziţia latentă a maselor. Puseurile dizidente sunt rare (Mişcarea Paul Goma), iar încercările muncitorilor (Lupeni – 1977, Braşov – 1987) de a manifesta pentru revendicări de ordin social-economic sunt finalizate cu arestări şi deportări. Iniţiat printr-o lovitură de stat susţinută din afară, comunismul românesc va ieşi din scenă tot printr-o lovitură de stat, cu acord extern şi pe fondul unei entuziaste revolte populare, în decembrie 1989.

Statistic şi tipologic, presa românească a acestei perioade urmează o curbă ascendentă cantitativ, dar suprapusă calitativ şi ideologic comandamentelor regimului comunist. În 1945 începe comunizarea presei şi a vieţii artistice, dar încă se mai menţin vechi publicaţii sub supraveghere strictă. În 1949, apăreau în total 200 de publicaţii, din care 83 cotidiane şi 117 alte periodicităţi şi profiluri, cu o medie de 1,3 publicaţii la 100.000 de locuitori. Din totalul general, 28 de titluri (14%) reprezentau presă în limbile minorităţilor naţionale. În anul 1951, pe piaţa presei româneşti se distribuiau 21 de cotidiane, 13 bisăptămânale, 27 hebdomadare, 9 mensuale, 2 trimestriale, 13 ziare de uzină şi 6 publicaţii religioase, cu un tiraj total de 750.000 de exemplare[250] în perioada 1953 – 1964, presa atinge vârful în anul 1960, când pe piaţă apar 388 de publicaţii, din care 112 cotidiane, 276 alte periodicităţi, cu o medie de 2,1 titluri/100.000 locuitori. În anul 1975, se constată o creştere semnificativă la 475 de publicaţii, din care 31 de cotidiane, 444 alte periodicităţi (2,3 titluri/100.000 loc.). În limbile minorităţilor apar acum 51 de publicaţii (10,5%). Tirajele sunt şi ele consistente: de la 3,5 milioane /apariţie la cotidiane la 7,7 milioane/apariţie la reviste. În ultimul an al dictaturii ceauşiste se constată o uşoară creştere faţă de 1975, cu 20 de publicaţii. Astfel că, din totalul de 495 de titluri, 36 sunt cotidiane, iar 459 alte periodicităţi (2,1 titluri/100.000 loc.). Presa în limba minorităţilor creşte cu un titlu, de la 51 la 52, având o pondere de 10,5% din totalul publicaţiilor[251].

Libertatea presei (a exprimării prin scris sau la radio) va fi strict controlată de putere începând cu anul 1944. Astfel, la 12 septembrie 1944 se semnează Convenţia de armistiţiu dintre România şi Naţiunile Unite prin care se prevedea, între altele, „*stricta supraveghere a mijloacelor de comunicare, a propagandei şi culturii*". La art. 16 se precizau următoarele: „*Tipărirea, importul şi răspândirea în România a publicaţiilor periodice şi neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru şi a filmelor, funcţionarea staţiunilor de poştă-telegraf-telefon, vor fi executate în acord cu înaltul comandament aliat (Sovietic)*". În acest fel, libertatea de informare şi exprimare era drastic limitată, iar numeroase publicaţii îşi încetează activitatea sau sunt interzise („Vremea", „Convorbiri literare", „Acţiunea", „Curentul", „Ecoul", „Gândirea" etc.). Numeroase nume de ziarişti ori de patroni de ziare sunt proscrise şi li se intentează procese. Pamfil Şeicaru şi Stelian Popescu reuşesc să se refugieze în exil, însă intelectuali ca Nichifor Crainic, Constantin Rădulescu-Motru, Alexandru Brătescu-Voineşti, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica ş.a. sunt condamnaţi la ani grei de închisoare, învinuiţi de trădare sau colaboraţionism. La 30 august 1945, sub oblăduirea noului guvern, se constituie noua Uniune a Sindicatelor de Artişti, Scriitori şi Ziarişti, obedientă noului regim, care va elimina

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

din presă 111 ziariști inculpați că „*s-au pus în slujba unor interese străine și dușmane intereselor poporului român*". Prin această nouă formă de organizare profesională se condiționa apartenența la breaslă de adeziunea la procesul de comunizare a tuturor formelor de comunicare. Cenzura, oficializată printr-un decret-lege din 2 mai 1945, impune eliminarea tuturor publicațiilor periodice și neperiodice apărute între 1 ianuarie 1918 și 23 august 1944, circa 8.500 de titluri fiind epurate sau trecute la fonduri secrete. Presa opoziției politice este rărită, cenzurată sau supusă sistării alocării de hârtie, pe piață apărând doar acele titluri agreate de regim și care se supuneau agresiunii propagandistice în favoarea acestuia: „România liberă" (apărută în august 1944 sub conducerea lui Grigore Preoteasa), „Scânteia" (oficiosul PCR, apărut la 29 septembrie 1944 cu un tiraj, în 1947, de 400.000 de exemplare), „Scânteia tineretului" (organ al UTM-ului, ulterior – 1965 – UTC), „Scânteia pionierului". La acestea se adăugau complementare locale de aceeași culoare ca: „Lupta Moldovei", „Luptătorul bănățean", „Înainte", „Vremea nouă" ori publicații dirijate direct de la Moscova ca: „Grai Nou" și „Veac nou", iar din 20 septembrie 1946, revista „Contemporanul". Până în anul 1948 au mai apărut, cu intermitențe, publicații ale aliaților vremelnici ai comuniștilor ca: „Libertatea" (oficios PSD), „Ultima oră", „Lupta tineretului", „Dreptatea nouă" (reprezentând gruparea țărănistă a lui Anton Alexandrescu atrasă în FND), „Drapelul" (dizidența liberală a lui Gheorghe Tătărescu) ori ale partidelor istorice („Dreptatea" – PNȚ, „Viitorul" și „Liberalul" – PNL). Câștigarea alegerilor fraudate din noiembrie 1946 de către comuniști și abdicarea forțată a regelui în decembrie 1947 fac ca scena politică și spațiul presei scrise să se golească, lăsând loc partidului-stat și presei slujitoare acestuia. Mai este încă tolerată o presă neutră sau cvasiindependentă, de informare și atitudine spirituală, ca „Tribuna poporului" (George Călinescu), „Revista familiei" (N. Carandino), „Academia" (Radu Câmpeanu), „Tribuna Transilvaniei", „Jurnalul de dimineață", „Tribuna Românească", „Era Nouă", „Națiunea" (George Călinescu, între 1946 – 1949), „Semnalul" (1944 – 1948), „Adevărul" (1946 – 1951) și „Universul" (1944 – 1953). În octombrie 1947, la Congresul al II-lea al USASZ, se trasează principalele direcții ideologice ale activității în presă, literatură și artă, marcându-se astfel „*începutul revoluției culturale și al realismului socialist*", etapă prin care se propunea „*făurirea unei culturi noi, expresie a năzuințelor și a ideologiei clasei muncitoare*", și a unei prese combative și angajate „*în crearea omului de tip nou, după tiparele comuniste*"[252].

La 2 mai 1949 se creează Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, subordonată direct guvernului, organ de cenzură care autoriza difuzarea, colportarea, importul, exportul publicațiilor de presă, carte și obiecte de artă. Din 1954, această instituție își arogă și competența „*controlului de stat asupra tuturor materialelor cu caracter de propagandă, agitație și asupra oricăror tipărituri ce urmau a fi difuzate public*". Astfel, statul comunist și-a creat toate instrumentele necesare propagandei și epurării tuturor informațiilor sau scrierilor cu caracter ostil sau critic la adresa regimului. În subsidiar specificăm că cenzura nu este o invenție comunistă, că ea apare odată cu mijloacele de comunicare în masă, numai că în comunism ea nu îndeplinește numai rolul de filtru ideologic, de supraveghere a expresiei, ci este parte componentă a unui angrenaj total de control și coerciție, a unui sistem represiv de intimidare, marginalizare, izolare sau eliminare a vectorului de nonconformism, a creatorului nedocil propagandei oficiale. Desființată în 1977, ea se mută în cabinetele speciale ale Direcției presei, în birourile Consiliului culturii și ale comitetelor județene de partid, dar, mai ales, persistă ca autocenzură, un stereotip bine întipărit în mințile ziariștilor și creatorilor temători de represalii și obsedați de grija zilei de mâine. Deși draconismul cenzurii se atenuează, ea rămâne parte în procesul de creație, ca o strategie de supraviețuire.

În 1955, se formează Uniunea Ziariștilor din România, Casa Ziariștilor și se editează publicația profesională „Presa noastră" care, din 1973 până în 1989, va apărea cu subtitlul: „Revistă de dezbatere profesională". Adiacent organizației profesionale se pun bazele învățământului ziaristic (1953) puternic impregnat ideologic, jurnalistul absolvent devenind astfel un activist al dezideratelor partidului-stat. Urmare a destinderii regimului, în anul 1968 apar mai multe forme asociative în presă (Asociația Fotoreporterilor, Asociația Presei Sportive, Asociația Redactorilor etc.), se instituie premiul anual pentru gazetărie (Alexandru Sahia, 1969), se dezvoltă învățământul jurnalistic, transferat acum la Academia de Studii Social-Politice de pe lângă CC al PCR, crește numărul titlurilor și se diversifică tipologia presei, iar la centrele de difuzare a presei se puteau găsi oficioase sau reviste de informare și divertisment străine. Vârful cantitativ este atins în 1970, cu 698 de titluri apărute. Această situație de excepție va rezista puțin, pentru că din 1971, urmare a celebrelor teze din iulie, revelate de vizita cuplului prezidențial în China și Coreea de Nord, dictaturi model, cu un exhibiționist cult al personalității, presa va fi supusă tot mai mult apetitului pentru neostalinism și festivism grandilocvent, funcționând sub regim de encomă continuă. În taxinomia presei comuniste, preeminență avea presa politică de informare, care va deveni în timp complementară audio-vizualului, parte a mass media cu un rol mai pregnant și mai penetrant în mase. „Scânteia", organ al CC al PCR, rămâne principalul cotidian de diseminare a ideologiei comuniste, a discursului oficial și de susținere a regimului. Apendice al puterii dictatoriale, docil și cuminte, jurnalul „Scânteia" era tern, ateizant și redundant în componente care eludau sau mistificau adevărul, exacerbau festivismul de circumstanță, hiperbolizau succese banale, exhibau discursurile standard-anoste ale „genialului cârmaci", modelau omul nou sau ridicau în slăvi partidul – „centrul vital al națiunii" – și pe conducătorul său. În rețeta ziarului nu intrau senzaționalul, sordidul, comportamentele deviante sau antisociale, nemulțumirile cetățenilor, lipsurile acestora etc., creând astfel impresia „unei societăți în deplină armonie". Era urmat de „România liberă", cu o mai mare diversitate tematică și cu multe pagini de reclamă, ferpare și anunțuri funerare, din această cauză fiind taxat anecdotic cu expresia că: „cea mai vie rubrică era cea de decese". Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, curea de legătură între partid și popor, edita ziarul „Munca", exortativ, dominat de spiritul „educației prin muncă și pentru muncă". Tineretul „se adăpa la izvorul viu" al propagandei oficiosului UTC, „Scânteia tineretului", unde s-au format și și-au exprimat talentul numeroase generații de ziariști și scriitori puse în slujba îndoctrinării și mobilizării potențelor juvenile. După crearea definitivă a poporului unic muncitor, decelat în pături sociale cu țel unic, finalizarea societății socialiste multilateral dezvoltate, „Lupta de clasă" își pierde obiectul muncii și se metamor-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

fozează în „Era socialistă". În sprijinul acestora vin publicațiile destinate anumitor domenii și categorii socio-profesionale („Apărarea patriei", „Revista economică", „Lumea" etc.) sau cele ale minorităților conlocuitoare, bine reprezentate în teritoriu și echilibrate numeric cu ponderea etniilor în structura demografică națională. Pentru a pătrunde cât mai mult în intimitatea organismului social, partidul-stat a creat o presă locală și chiar ziare de uzină, cu caracter de uz intern, *„pilotate de publicațiile centrale, care prezentau linia partidului și desfășurau propaganda oficială, în mod concertat cu radioul și apoi cu televiziunea – naționale și unice –"*[253]. Dintre acestea amintim: „Informația Bucureștiului", „Crișana" (Bihor), „Clopoțelul" (Botoșani), „Flacăra Iașiului", „Teleormanul", „Viața Buzăului", „Flacăra roșie" (Arad), „Secera și ciocanul" (Argeș), „Steagul roșu" (Bacău), „Viața nouă" (Galați) etc. Presa literar-artistică crea o breșă în monolitul ideologic-doctrinar prin policromia genurilor literare, dar și printr-un limbaj metaforic, pigmentat cu arta echivocului, cu ambiguități și esopisme, pentru eludarea vigilenței cenzurii. Este curios faptul că după stabilizarea regimului au reapărut majoritatea revistelor culturale importante. *„N-a putut să apară* Gândirea *pentru că era impregnată de spirit ortodox, sau* Revista Fundațiilor, *pentru că Fundațiile erau «Regale». În rest a fost posibilă aproape orice rebotezare a unor reviste din perioada anterioară"*[254]. Astfel, „Alma Mater", revista universității ieșene, devine „Dialog", „Universitas"-ul studenților din București se transformă în „Convingeri comuniste" (*coco* – cum o alintau redactorii și studenții), „Iașiul literar" se convertește în „Convorbiri literare", „Gazeta literară" (1954 – 1968) este continuată de „România literară", obținându-se astfel *„iluzia continuității culturale în condițiile în care istoria era rescrisă după bunul plac al ideologilor comuniști"*. „România literară" a fost liantul celor mai importante condeie românești, de la redactorii responsabili (Geo Dumitrescu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Ion Horea ș.a.) până la colaboratori faimoși ca Tudor Vianu, Mihail Sadoveanu, Eugen Simion, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Șerban Cioculescu, G. Macovescu, Dumitru Radu Popescu ș.a. Scriitorilor tineri, din 1958 până în 1989, li s-a pus la dispoziție revista „Luceafărul". „Contemporanul", printre ai cărui colaboratori s-a aflat și George Călinescu între anii 1962 – 1964, a continuat să se manifeste *„cu texte de mici dimensiuni, dar semnate cu nume «grele»"*. Din țară făceau concurență reviste bine întocmite și cu conținut eclectic precum: „Steaua" și „Tribuna" (Cluj), „Ramuri" (Craiova), „Tomis" (Constanța), „Orizont" (Timișoara), „Familia" (Oradea), „Astra" (Brașov), „Cronica" (Iași) etc. Pentru evaziuni și gnosinformații pertinente bagajului cultural individual, mai puțin politizate, cu texte decente și ilustrații persuasive, erau revistele „Magazin", „Știință și tehnică", „România pitorească", „Magazin istoric", „Cinema", „Secolul XX", „Teatrul", „Femeia", la care se adăugau periodicele de loisir, pasiuni și sport ca: „Sportul", „Autoturism", „Revista de șah", „Urzica" etc. Propaganda regimului depășea granițele României prin publicații în limbi de circulație internațională („Actualitatea românească", „România azi", „Revista română" sau „Tribuna României"). În ultimul deceniu al dictaturii presa românească, deși se

menține numeric, este tot mai mult aservită aparatului de partid, tot mai politizată, condițiile de exprimare ale lucrătorilor din presă devin tot mai dificile, mulți dintre ei fiind monitorizați permanent. Așa se și explică faptul că în declanșarea revoltei din decembrie 1989 presa scrisă românească a avut un rol insignifiant.

Din punct de vedere al actului comunicării, presa comunistă, ca și cea dictatorială în general, este sui-generis: cuminte, ternă, uniformă, fără insolențe sau pete de culoare, mobilizatoare și în același timp imobilizantă, prin criza de opinie a societății civile, încremenite în muțenie. Cel mai adesea comunicarea socială este „înviorată" de zvonistică, de colportarea de informații, mai ales în cadrul comunicării de grup, la mesele festive familiale ori la cozile interminabile la produsele alimentare, cozi care se transformaseră în mediu de socializare și spațiu informațional complementar. Discursul este unilateral, impregnat ideologic-doctrinar, cu puseuri de idolatrizare și zeificare propagandistică a dictatorului. Comunicatorul prelucrează informația, textualizată sau iconografică, o face utilă puterii și abia apoi o pune în pagini de jurnal, secătuind-o astfel de valoarea ei de întrebuințare. Specii gazetărești ca opinia cetățeanului, polemica, pamfletul, caricatura politică se insinuează rar și cu consimțământul cenzurii numai atunci când acestea au o țintă în afara autorității paternalist finanțatoare. Rolul educativ este constrâns în tipare, socializarea este aproape nulă, iar solidarizarea controlată apare doar în cazuri extreme. Presa comunistă oficioasă este depersonalizată și excesiv generatoare de pasivitate socială, de acalmie și conformism, rolul de manipulare al destinatarului de mesaj fiind evident. Influența prin presa scrisă, „persuadarea benignă", în interesul adresantului, se face prin mijloace insidioase, de la inducția subliminală a unor idei și convingeri, prin repetiție de mesaj, până la utilizarea constantă a verbelor mobilizatoare, superlativelor, hiperbolelor, cosmetizarea și mascarea realității etc. În fine, nu trebuie uitat lexicul, limbajul jurnalistic. Presei comuniste îi lipsește aproape total funcția de modelare a limbajului, dar îl utilizează ca pe o forță auxiliară de manevrare a psihologiei umane. Lexicul este decent fără culoare naturală sau devianțe de limbaj, pudibond (exclude limbajul erotic) și ateizant (cuvintele din arsenalul confesional sunt ocultate ori eufemizate. Cenzura era cu ochii pe unități lexicale ca Dumnezeu, moarte, înger etc.). Invenția ideologiei comuniste este limba de lemn seacă, pauperă, atemporală, clișeizată. *„Ce presupunea această limbă? În primul rând eliminarea evenimențialului și a uneltelor lingvistice care-l făceau posibil, adică verbelor. Articolele perioadei abundă, toate, în utilizarea substantivelor înecate în adjective. În comunism, nu există practic actualitate, referințele temporale fiind înlocuite de unele personale; timpul pare să fie, de*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

*altfel, unul din marii dușmani ai regimului, singurul care putea sugera schimbarea. Pronumele personal «**eu**» – simbol al individualității – este înghițit de «**colectivizatorul noi**», atât de util în operarea distincțiilor maniheiste între socialiști și capitaliști*"[255]. O mostră indeniabilă de limbaj lemnos este însăși *Legea presei din 1974*, omisă special din text: „*În RSR* – proclama ritos legiuitorul – *presa îndeplinește o înaltă misiune social-politică, slujind, prin întreaga sa activitate, cauza poporului, interesele supreme ale națiunii socialiste. Presa are menirea să militeze permanent pentru traducerea în viață a politicii PCR, a înaltelor principii ale eticii și echității socialiste (...), contribuie prin întreaga sa activitate la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate **(art. 1)**. Presa își desfășoară activitatea sub conducerea PCR – forța politică conducătoare a întregii societăți din RSR **(art. 2)***" etc.

Bibliografie și note

249. Petcu, Marian – *Puterea și cultura*, Iași, Editura Polirom, 1999.

250. Pasailă, V. – *Ibidem.*

251. Petcu, M. – *Tipologia presei românești*, Iași, Editura Institutului European, 2000.

252. Pasailă, V. – *Ibidem.*

253. Craia, Sultana – *Comunicare și spațiu unic la români*, București, Editura Meronia, 2005.

254. Pricop, Constantin – „Transformarea instituțiilor culturale în instrumente de propagandă comunistă. Diversiunea prin titlurile publicațiilor". în: „Luceafărul" nr. 3, 25 ianuarie 2006.

255. Thom, Françoise – *Limba de lemn*, București, Editura Humanitas, 1993.

Răsfoiri

București

Paul MORAND

Francezii la București

Iată-ne ajunși la această oră capitală pentru democrații, în care torentul de idei lansat de Revoluția franceză, croindu-și drum în Europa Sfintei Alianțe, a stîrnit peste tot revendicări naționale și sociale. În Valahia, principii fanarioți încercară să tragă după ei țara în marea mișcare insurecțională pe care Eteria, subvenționată de ruși, o atița peste tot pentru a smulge turcilor independența Greciei. Dar românii îi urau prea mult pe stăpînii lor străini pentru a accepta să le apere cauza. Fu aceasta reacția națională a lui Tudor Vladimirescu și sfîrșitul regimului fanariot. Influența greacă trebuia să se șteargă în fața influenței franceze pe care ea însăși o introdusese în țară. Moda voia deja ca boierii și principele să angajeze preceptori și secretari francezi. Ruffac, bețivan înveterat, secretar al domnitorului, cînta *Carmagnola* iar declarația Drepturilor Omului era tradusă în grecește.

Încă de la sfîrșitul secolului al optsprezecelea e o adevărată năvală de francezi: La Roche, Tissandier, Nagny, Durosay, Colson, Martinot, Clémarion, Ledoulx, cei doi Trécourt, Laurençon, Récordon, Mondovillier, Cadot de Lille. Ofițerii noștri emigrați rămași în armata rusă, Langeron, Bourgoing, Drouville, Choiseul, Sainte-Aldegonde, îi seduceau pe români cu manierele lor, cu gustul lor rafinat și cu ideile lor liberale care exercitaseră deja o oarecare influență asupra mișcării ruse de la 1825. Sublima Poartă se resemnase în sfîrșit să dea al său *exequatur* consulilor francezi, iar aceștia acordau întreaga lor simpatie puternicului elan național care pornea din adîncul straturilor populare. Dictatura profesorală a lui J.-A. Vaillant, în fine, asigură în mai puțin de douăzeci de ani triumful Franței. Fu ca un trăznet. Românii găseau în cărțile franțuzești cuvinte avînd o strînsă înrudire cu ale lor și idei foarte apropiate de aspirațiile lor. J.-A. Vaillant, căruia Pompiliu Eliade i-a înfățișat cu atîta excelență viața, venit la București ca preceptor, deschide un internat pentru fiii de boieri. El singur predă gramatica, istoria, geografia, aritmetica, retorica și pictura, publică o gramatică și un dicționar franco-român. Renumele său e imens și succesul său atît de mare încît școlile grecești din oraș sînt silite să-și închidă porțile. În curînd limba franceză devine obligatorie.

În același timp actorul Aristia, care îl admirase pe Talma la Paris, se întoarce din călătoria sa atît de pasionat de arta dramatică încît întemeiază de îndată o școală de tragedie. Boierii fanarioți se străduiseră deja să joace ca amatori *Meropa* sau *Zaire* și eteriile își disimulau efortul politic sub reprezentări dramatice. Pe scurt, teatrul slujea ideile revoluției franceze așa cum cinematograful slujește azi ideile revoluției ruse. Actorul francez Baptiste Fourreaux întemeiază în 1831 la București Teatrul de Varietăți și joacă *Fra Diavolo* cu un succes strălucitor. La lumina lumînărilor, el își împodobește piesele cu marșuri militare, cu lupte teribile și cu o întreagă punere în scenă de propagandă. „Teatrul românesc, spune Eliade, a ieșit din teatrul francez așa cum teatrul francez iese din comedia italiană". Publicul parizian, primindu-i pe actorii români de Max, Ventura, Yonnel, Cocea și Elvira Popescu, nu face decît să întoarcă politeturile.

Regimul fanariot își va da suflarea în mijlocul cîtorva ultime convulsii, lăsînd România să inaugureze o perioadă tulbure în care, trasă din două părți de doi tutori urîți în egală măsură, rușii și turcii, ea aruncă priviri duioase și rugătoare către francezi. Atunci izbucniră primele simptome ale acelei pasiuni pe care România nu va înceta s-o nutrească pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Franța și mai ales pentru Paris. Sînt începuturile acelui du-te-vino București – Paris, Paris – București, cărora numai căderea leului le-a pus capăt. Fiii principilor domnitori Bibescu și Știrbei, împreună cu numeroși tineri boieri își vor face studiile, iar tinerii liberali valahi își vor începe cariera revoluționară, la Paris.

Bucureștiul sub Carol I

Noul prinț coborî pe Dunăre și își făcu intrarea în capitala sa în 1866; fu primit de primarul Dumitru Brătianu. După ce a străbătut, sub o aversă de ploaie neprevăzută în acest ținut secetos, Șoseaua Kisseleff, într-o caleașcă trasă de șase cai albi, parcurse vechiul Pod al Mogoșoaiei (care, după Plevna, va deveni Calea Victoriei), cale triumfală, împodobită cu doamne, cu covoare la ferestre și cu drapele albastru, galben și roșu. Prințul se opri în fața vechii case a boierului Golescu, achiziționată de stat și care, după ce a fost școală militară, cazarmă și spital, tocmai fusese amenajată ca reședință princiară, fapt de care bucureștenii erau nu puțin mîndri. Carol I, scărpinîndu-și nasul mare de vultur, întrebă, în mijlocul confuziei asistenței: „Dar unde-i Palatul?". Ar fi putut să spună, cu aceeași candoare: „Dar unde mi-e capitala?"

Într-adevăr, Bucureștiul nu mai era decît umbra unui mare oraș; fusese distrus pe trei sferturi de incendiul din 1847; marșurile și contramarșurile armatelor rusești, inundațiile, holera, incursiunile tîlharilor, foametea și ciuma au făcut ce mai rămăsese de făcut. Dar, după ce a revenit liniștea, progrese aproape prea rapide au dus orașul spre acea occidentalizare totală care șterge una cîte una incintatoarele priveliști desenate de Raffet și Doussault. Palatul Regal, Fundația universitară, Ateneul, palatul Cotroceni, cluburile, muzeele, forturile, monumentele istorice restaurate, căile ferate, universitățile, aproape totul datează de pe vremea acestei frumoase domnii cînd, pentru prima oară, Bucureștiul a putut crește fără flageluri naturale sau omenești.

Punîndu-și pe cap coroana României, făcută din oțelul unui tun turcesc, Carol I alese ca soție pe Elisabeta de Wied. Era o femeie înaltă cu fața roșie înconjurată de o aureolă de păr scurt și foarte negru, care deveni destul de repede complet cenușiu; îmbrăcată în lungi rochii albe, cu părul în vînt acoperit cu un văl, druidesă cu ochelari de miop pe nas, se plimba pe sub stejari și îi strîngea la inima pe care maternitatea o decepționase pe toți copiii supușilor săi, în amintirea fiicei sale moarte la șapte ani. Fără îndoială că, fiind poetă, cu tendința de a pune lirism peste tot, ea ar fi preferat Bucureștiul anului 1830, în stilul *Orientalelor*:

Qui trouble ainsi les flots près du sérail des femmes?
(Cine tulbură astfel valurile lîngă seraiul femeilor?)

Ea trebui să se mulțumească cu recepțiile democratice de la 1 ianuarie, cu umbra tristă a brazilor nordici de la Sinaia și cu un dormitor auster cu coroane deasupra patului în care regalul ei soț nu-i făcea decît scurte vizite, cu ochiul pe cronometrul pe care-l punea pe noptieră. Literatura și muzica o consolau oarecum pe această regină copleșită de toate darurile inteligenței; ea se înconjurase cu o curte de tinere admiratoare care o ascultau spunînd versuri cu vocea ei de aur: cast decameron, al cărui exemplu a fost urmat mai tîrziu în mai multe rînduri la București, camarilă mai curînd germanică decît provensală, în care se cultivau ca într-o seră caldă florile iubirii romantice germane. Decorul acesta contură o idilă care este istorie. Viitorul rege Ferdinand trebui să-și sacrifice dragostea în serviciul rațiunii de stat și să renunțe la căsătoria cu D-ra Elena Văcărescu. Cu inima revoltată, însă dresată de disciplina prusacă, el plecă într-o lungă călătorie. La întoarcere, fu oaspetele kaiserului la Wilhelmshöhe și s-a văzut așezat la masă lîngă fiica mai mare a ducelui de Edimbourg, verișoară a împăratului Wilhelm, nepoată a țarului și nepoată de fiu al reginei Victoria: era cea mai frumoasă și cea mai blondă dintre viitoarele regine din Europa. Așa se face că România și-a avut prințesa, după cum Parisul și poezia au avut-o pe a lor, în persoana Elenei Văcărescu.

Regele Carol I a murit în septembrie 1914. Era grav bolnav de multă vreme, însă fără îndoială că ceea ce l-a ucis a fost refuzul României, în urma Consiliului de coroană din 3 august 1914, de a intra în război alături de Puterile Centrale. Pentru el, victoria germană era sigură iar victoria rusească puțin de dorit. Fu nevoie de decesul bătrînului rege, de doi ani de lupte politice între intervenționiști și neutraliști și de optsprezece luni de îndelungată pregătire diplomatică condusă cu mînă de maestru de Ion Brătianu, pentru ca regatul, sub noul său suveran Ferdinand I, să declare război foștilor lui aliați. O făcu cu entuziasm, însă nu fără neliniște, căci o tradiție seculară îl învățase să nu aibă încredere în Rusia.

Palatul Cotroceni

Pe vîrful ascuțit al liniei de fugă a unei perspective îndepărtate, pe culmea unei ridicături, palatul se înalță pe locul ocupat în secolul al XVII-lea de o sihăstrie închinată sfinților Serghei și Bacchus (ciudată pereche hagiografică!). Ținutul aparținea domnitorului Șerban Cantacuzino. Acolo, în pădurile care urcă și astăzi spre castel, prințul scăpînd de tătari își găsise adăpost. Dar mănăstirea pe care el o construi aici nu scăpă, în ce-o privește, hoțiilor de mai tîrziu ale turcilor și rușilor; turcii zgîriară ochii de gips ai sfinților zugrăviți în frescele din biserică iar rușii luară tot, pînă și cratițele. Arhitectul francez Goterreau, însărcinat cu clădirea noii reședințe, a făcut și mai rău, fiindcă a distrus întreg palatul vechi, inclusiv zidurile de cărămidă ale fortificațiilor, și n-a mai lăsat în picioare din această cetate pe jumătate regală, pe jumătate fermieră, decît mica ei biserică; Cantacuzino se odihnește aici sub o lespede înflorită în care motivele vegetale se încolăcesc ca șarpele în jurul caduceului, printre morminte de copii regali adormiți sub argintul amorțit al candelelor.

Alb ca un costum de țăran, încins cu o broderie de irișsi, Cotroceniul domină cu terasele sale fumurile și cețurile Bucureștiului. El și-a păstrat din fericire vechiul caracter de conac întărit, coloanele de mănăstire prinse în zid dar încă vizibile, marele portic pe care-l apără cu bastonul său de magician, din abanos cu măciulie de argint, elvețianul cu barbă lungă și albă. Îmi place fastul scării de marmură cu covor albastru, pe care-l împodobesc, de sus pînă jos, toți Hohenzollernii, foarte wagnerieni; îmi place severitatea hexagonală a bibliotecii răposatului rege Ferdinand, în care revistele englezești alternează cu fotografii de la 1900. Recunosc celebrele tablouri ale lui El Greco, care, după ce au părăsit nu știu cum galeria spaniolă a lui Ludovic-Filip în 1848, trecură în colecția consulului Bamberg și de acolo în cea a regelui Carol. La fiecare colț al coridorului, o livrea în albastru și argint stă la pîndă și mă împinge înapoi către bariera doamnelor de onoare și a ofițerilor reglementari care stau drepți pe lespezile tari și lucitoare ale marii săli cu pereți albi, cu mese de refectoriu în marmură, în care o așteptăm pe regină.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Regina Maria

Ultima dată cînd o văzusem pe regină a fost în octombrie 1934, la cîteva zile după asasinarea regelui Alexandru. Trecea prin Paris aducîndu-l de la Londra pe tînărul rege și conducîndu-l la funeraliile tatălui său, la Belgrad. În anticamera întunecoasă de la hotelul Ritz, văzusem deodată ivindu-se din ascensor o mare umbră îndoliată, cu acel doliu pe care știe să-l poarte cu atîta noblețe și cu o atît de dureroasă strălucire; zărisem o clipă smaltul translucid al ochilor săi albaștri și verzi, și singura frază pe care mi-a spus-o cu o blîndețe mîhnită, urcînd în mașina care o ducea spre gară, a fost una dintre cele mai meritate și mai umilitoare din cîte am auzit vreodată: „I am sorry for the French; they must feel so ashamed". „Sînt foarte mîhnită cînd mă gîndesc la francezi: trebuie să le fie atît de rușine".

Astăzi, precedată de cei doi prepelicari negri și de cîinele său chinez, regina Maria, pe care o însoțește regina Elisabeta a Greciei în mare doliu, apare în sala de audiențe, de o răceală în același timp mănăstirească și de palat în care ferigile coboară de pe coloanele cu capiteluri bizantine, în care damascurile italiene capătă o cruditate barbarescă. Regăsesc acest cap mic și mîndru care-l încînta pe Marcel Proust, acest nas atît de bine arcuit, acest gît așa de înalt și care poartă fără să se înconvoaie greutatea perlelor enorme; revăd acești ochi atît de albaștri, atît de englezi în sinceritatea lor optimistă, atît de verzi în stranietatea ascuțită a adîncimii lor slave. Cariatidă regală, în stare să poarte pe largii săi umeri cele mai mari imperii, fiică a unui neam de semizei, ea este totuși și foarte femeie, toată numai blîndețe, nuanțe, elipse. Adolescentă, a crescut în bungalow-urile engleze ca în palate; regină, a trăit în palate ca într-o vilă de la țară. A format o generație; toți bărbații au fost îndrăgostiți de ea și mai sînt încă; toată societatea din București s-a îmbrăcat, a trăit, a rîs și a povestit ca suverana ei. Ea a deschis ferestrele, ferestrele duble, și romîncele au respirat. S-a sustras etichetei de curte germană impusă de bătrînul rege și a instaurat dictatura animalelor și a florilor. A alungat tristul brad Hohenzollern și l-a înlocuit cu sîngelevoinicului, înmiresmat, din Kent. Și-a arătat rareori frumoșii dinți pentru a mușca, întotdeauna pentru a rîde, și toată lumea s-a distrat; căci nimeni nu știe să rîdă ca regina Maria. Regina e atît de spontan veselă, încît în anumite ocazii anturajul se agață de trena sa, implorînd-o: „Don't be too funny". „Să încerce Majestatea Voastră să nu fie prea veselă".

Fragmente preluate, fără note, din vol. *București*,
traducere de Marian PAPAHAGI și Ion POP,
prefață și note de Ion POP,
Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2000

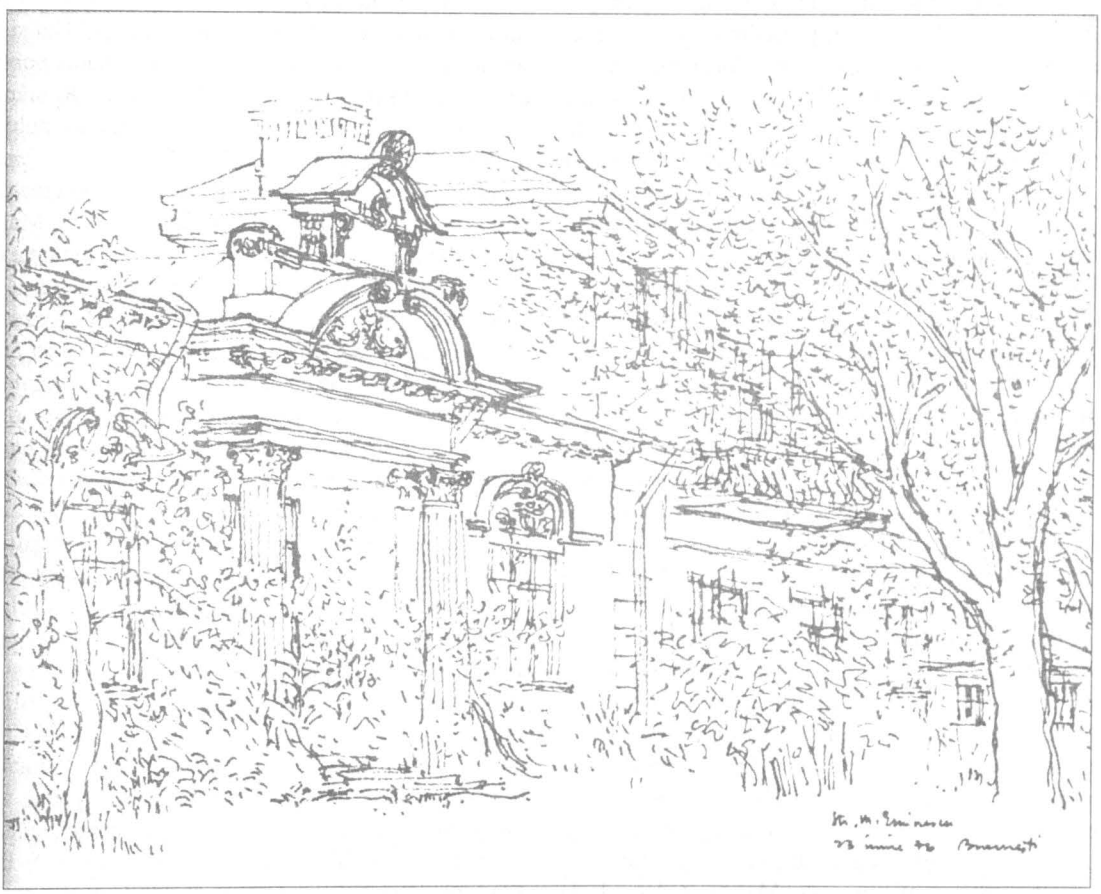

Str. M. Eminescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Ziua limbii române la Chișinău

În perioada 30 – 31 august 2006, la Chișinău, în cadrul Sărbătorii Naționale *Limba noastră cea română* s-a desfășurat o suită de manifestări culturale cu genericul *Limba, literatura și istoria românilor: identitate și diversitate în context european*. Acțiunile au fost organizate de Centrul de Cultură și Carte Românească din Chișinău, Uniunea Scriitorilor și Asociația Istoricilor din Republica Moldova în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe al României – Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni și Ambasada României în Republica Moldova.

În ziua de 30 august 2006, la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu" din capitala moldavă a avut loc un simpozion științific, sub genericul *Probleme actuale ale istoriei românilor*. Au rostit mesaje de salut: acad. Mihai Cimpoi, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, președintele Centrului de Cultură și Carte Românească, acad. Ionel Haiduc, președinte al Academiei Române, dr. hab. în istorie Mariana Șlapac, vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei și dr. Mihai Gheorghiu, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe al României, DRRP. În continuare s-au desfășurat lucrările simpozionului, avându-i ca moderatori pe: prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu, președinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova și dr. Constantin Rezachevici, cercetător științific la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" al Academiei Române. Au fost prezentate următoarele comunicări: acad. Dumitru I. Protase, Institutul de Istorie și Arheologie, Cluj: *1900 de ani de la încadrarea Daciei în Imperiul Roman*; acad. Alexandru Zub, șeful Secției Științe Istorice și Arheologice a Academiei Române: *Istorie și memorie în România contemporană*; membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei Andrei Eșanu, Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe din Moldova: *Cercetarea istorică în Republica Moldova la etapa actuală*; prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu, Universitatea de Stat din Moldova: *Învățământul istoric din Moldova în contextul integrării europene*. Au urmat dezbaterile, la care au participat: prof. univ. Demir Dragnev, membru corespondent al Academiei de Științe din Moldova; prof. univ. dr. Gheorghe Zbuchea, prof. univ. dr. Ion Bulei, conf. univ. dr. Dan Dungaciu și conf. univ. dr. Alin Ciupală de la Universitatea București; prof. univ. dr. Pavel Parasca și conf. univ. dr. Gheorghe Postică de la Universitatea Liberă Internațională, Chișinău; prof. univ. dr. Vladimir Potlog, prof. univ. dr. Ion Niculiță, conf. univ. dr. Ion Țurcanu și conf. univ. dr. Gheorghe Palade de la Universitatea de Stat din Moldova; prof. univ. dr. Ioan Agrigoroaiei și conf. univ. dr. Flavius Solomon de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași; prof. univ. dr. Boris Vizer de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău; conf. univ. dr. Marian Zidaru de la Universitatea „Andrei Șaguna" din Constanța; dr. Ion Varta, cercetător științific la Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe din Moldova; Dorin Matei, redactor-șef la revista „Magazin istoric", dr. Ion Constantin, Biblioteca Metropolitană București ș.a. În cuvântarea sa, reprezentantul Bibliotecii Metropolitane București a relevat câteva coordonate ale colaborării cu Biblioteca „B.P. Hasdeu" din Chișinău, arătând că, în ianuarie 2007, se vor împlini 15 ani de la înființarea în capitala moldavă a Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu", care a devenit un important centru de cultură românească. A sugerat ca sesiunea de anul viitor a *Zilelor Ghibu* să fie consacrată unor personalități basarabene de referință, care au avut un rol decisiv în realizarea Marii Uniri din 1918 (Pantelimon Halippa, Ion Pelivan, Onisifor Ghibu, Constantin Stere, Ion Inculeț ș.a.).

În după amiaza aceleiași zile, la Librăria „Pro Noi" din Chișinău, a avut loc dezvelirea plăcii comemorative *„1900 de ani de la sfârșitul războaielor daco-romane"*, cu participarea unor scriitori, istorici, editori, profesori, studenți și elevi. Au rostit alocuțiuni: acad. Mihai Cimpoi, acad. Dumitru I. Protase, generalul (r) Mircea Chelaru și prof. univ. dr. Gheorghe Zbuchea din partea Ligii pentru Unitatea Națională a Românilor de Pretutindeni, fiind acordate, totodată, distincții și diplome ale acestei organizații.

În dimineața zilei de 31 august 2006 au fost depuse flori la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt și la busturile scriitorilor de pe Aleea Clasicilor din Grădina publică „Ștefan cel Mare". În prezența personalităților din România și Republica Moldova, precum și a unui numeros public s-a desfășurat, apoi, recitalul de muzică și poezie *Omagiu limbii române*, la care au fost prezentate lucrări din creația unor scriitori precum: Arcadie Suceveanu, Valeriu Matei, Andrei Burac, Nina Josu, Emilian Galaicu-Păun, Steliana Grama, Ion Hadârcă, Vasile Romaniuc, Mirela Roznoveanu, Emil Stănescu, Ianoș Țurcanu ș.a. Cu acest prilej s-a prezentat o expoziție de carte și a fost lansată culegerea *Moment poetic*.

Manifestările au continuat la sediul Uniunii Scriitorilor din Moldova, unde a fost inaugurată o expoziție de fotografie artistică. În aceeași locație s-au desfășurat lucrările simpozionului științific *Limba și literatura română în spațiul Basarabiei*, consacrat împlinirii celei de-a 85-a aniversări de la nașterea ilustrului om de știință Eugen Coșeriu și având-i ca moderatori pe: acad. Mihai Cimpoi; acad. Marius Sala, vicepreședinte al Academiei Române, directorul Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan"; acad. Silviu Berejan, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei și acad. Anatol Ciobanu, Facultatea de Litere a Universității de Stat din Chișinău. Au rostit mesaje de salut: acad. Mihai Cimpoi, acad. Ionel Haiduc, acad. Marius Sala și dr. Ion Bărbuță, directorul Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. Simpozionul a cuprins comunicări prezentate de: acad. Anatol Ciobanu, acad. Silviu Berejan, acad. Marius Sala, scriitorul Vladimir Beșleagă, prof. univ. dr. Ion Ciocanu de la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, dr. Vitalia Pavlicenco, filolog și deputat în Parlamentul Republicii Moldova, prof. univ. dr. Ion Melniciuc de la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, prof. univ. dr.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Tudor Nedelcea de la Universitatea Craiova și Fundația „Scrisul Românesc", prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru de la Universitatea de Vest din Timișoara, prof. dr. Mina-Maria Rusu, prof. Teodor Codreanu de la Liceul „Cuza Vodă" din Iași, scriitor și prof. univ. dr. Cătălin Bordeaianu de la Universitatea „Petre Andrei" din Iași. La dezbateri au luat parte cercetători științifici, profesori universitari, cadre didactice din învățământul preuniversitar, oameni de cultură, masteranzi și studenți.

În Sala Mare a Uniunii Scriitorilor din Chișinău s-a desfășurat monospectacolul actorului Vasile Butnaru, intitulat *Basarabia martiră* (după poezia lui Nicolae Dabija), iar la Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu" a fost prezentată expoziția de carte *Scriitori Români de Pretutindeni*.

În finalul manifestărilor, la Teatrul Satiricus „I.L. Caragiale" a avut loc concertul extraordinar prezentat de Grigore Leșe, după care, la Teatrul de vară din Chișinău, a urmat un spectacol de muzică populară, cu participarea interpreților Gheorghe Turda și Grigore Leșe din România și a ansamblului „Folclor" din Republica Moldova.

Manifestările organizate în acest an, în cadrul Sărbătorii Naționale *Limba noastră cea română*, au fost deosebit de bogate, bucurându-se de o largă audiență în rândul publicului chișinăuean, fiind reflectate, totodată, corespunzător, în mass media locale. Cu acest prilej, a fost lansată campania de informare „Basarabia, pământ românesc", care va dura până în data de 1 decembrie 2006 și se va desfășura pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Ion CONSTANTIN

„Potecașul de bronz" de la Slătioara s-a alăturat tezaurului românesc din Rusia

Vreme de șase zile, la Slătioara, Vâlcea, lângă Horezu, s-a desfășurat cea de-a opta ediție a festivalului internațional ***Eco-Etno-Folk-Film***. Această manifestare culturală inedită, fiind singura acțiune de acest gen inițiată în mediul rural, a fost organizată de Fundația Națională „Niște țărani", condusă de prozatorul Dinu Săraru. Ce înseamnă de fapt acest festival?

Între 28 august și 2 septembrie a.c., la Casa de cultură țărănească din Slătioara, s-au proiectat o serie de filme documentare, menite să readucă în discuție tradițiile și nu numai, aproape scufundate ca într-un nisip mișcător, iar juriul a decis cine merită să fie răsplătit cu Marele Premiu, trofeul „Potecașul de bronz", preluat din fresca bisericuței din Vioreşti. Anul acesta au avut misiunea dificilă de a stabili câștigătorii următorii: Andrei Blaier, președintele de onoare al juriului, Geo Saizescu, președintele juriului, Nicolae Dragoș, scriitor, Zoran Cvetković, regizor (Serbia), Ion Horea, scriitor, Elard Escala, ambasadorul statului Peru la București, Ovidiu Drugă, operator imagine, Sabina Pop, realizator de filme documentare, Nicoleta Zaharia, ziarist și Gabriela Simon, de asemenea, jurnalist. În prima zi, pe lângă discursurile de la festivitatea de deschidere, la care a participat, ca întotdeauna, Înalt Prea Sfinția Sa Gherasim, Episcopul Râmnicului, a avut loc lansarea volumului *Astă seară dansăm cu Bachus*, semnat de regizorul Geo Saizescu. De-abia de marți au început să curgă filmele pe bandă rulantă. Au fost incluse în program nu mai puțin de 100 de documentare, selectate dintr-un total de 252 trimise, filme din 33 de țări de pe întreg mapamondul, din Venezuela până în Georgia, sau din Kazahstan ori Norvegia. De la ediție la ediție, se ajunge la concluzia că festivalul crește calitativ, scenariul repetându-se și acum. De altfel, după primele două zile, deja se remarcaseră câteva producții. Unele nu au rezistat până în final, fiind înlocuite din mers cu altele mai bune. Filmele au fost și bune, și mai puțin bune. Critica ad-hoc, de chibiț mereu la datorie în părculețul unui oraș pașnic, s-a datorat în primul rând secvențelor lungi, plictisitoare, cu același cadru reluat minute în șir. „Potecașul de bronz" a revenit filmului *Micuța Katerina*, al regizorului rus Ivan Golovnev, o poveste despre viața izolată din zăpezile eterne ale îndepărtatei Siberii. Personal, nu dintr-o inițiativă de ambiționare patriotică, mi-au plăcut filmele *Confesiuni*, autor Maximilian Popescu, o frumoasă întoarcere în timp la Sulina, precum și *Pentru Maria*, realizat de Dumitru Călugăru, o pledoarie sensibilă pentru redescoperirea costumului popular. Încercând să trag linie după acest festival, se poate spune că a fost o reușită. Din păcate, sala a fost aproape pustie, ca stadionul unei echipe retrogradate. Fără a divaga, pedalând în gol, aceasta este situația prezentă: cultura este ca o geamandură purtată prea departe de valuri puternice, iar oamenii de rând preferă să rămână pe faleză, la o linie de table și o bere la gheață, șampania românului ce nu va ajunge niciodată la Mediterana. Vă închipuiți spre exemplu un concert Pavarotti fără public? Sau un derby Dinamo – Steaua cu porțile închise? Și-ar pierde orice farmec. Cam aceasta ar fi în mare povestea de la Slătioara din acest an. Sătul de stereotipuri banale, de îmbărbătare superficială, de tipul „să vedem ce-o să iasă la anul", nu-mi rămâne decât să închei, punând punct aici. Și totuși, nu mă abțin și de-abia aștept să văd cum va fi la Slătioara deja europeană în 2007. Europeană cu acte în regulă, oficial, pentru că până acum Slătioara a fost și europeană, și asiatică, și nord ori sud americană...

Alexandru DUMITRIU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

In honorem Gabriel Ştrempel
Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2006, 849 p.

... Cine l-a văzut pe credinciosul Gabriel Ştrempel în timpul slujbei într-o biserică a înţeles imediat legătura spirituală ce uneşte pe cercetător de obiectul investigaţiei sale. Predicile lui Antim Ivireanul au o rezonanţă specială în duhul celui împărtăşit de învăţătura creştină. Ele oferă un confort sufletesc, ce rămâne străin necredinciosului.

Astăzi, mai mult ca oricând, cuvintele mitropolitului Antim, trecut în rândul sfinţilor de Biserica Ortodoxă Română, au o rezonanţă actuală, căci, ne aflăm iarăşi „întru aceste vremi ce s-au înmulţit nevoile şi pre toţi, împreună, de toate părţile ne-au încungiurat nenorocirile, necazurile şi scârbele".

Este o consolare că, în astfel de timpuri, mai există şi oameni ca Gabriel Ştrempel.

(Florin Constantiniu)

***Emil Giurgiuca 1906 – 1992.* Antologie centenară 1906 – 2006**
Volum conceput şi îngrijit de Tudor Giurgiuca, Editura Corvin, Deva, 2006, 362 p.

... Poezia lui Emil Giurgiuca aşteaptă azi o nouă lectură şi o nouă înţelegere. Există în ea un adevăr al existenţei pe care mulţi l-am pierdut şi nici nu am avut, poate, cum să-l recunoaştem, necum simţi, un adevăr care azi ne pare poveste ori numai vis uitînd că pentru un copil povestea şi bucuria sunt adevărul, tot astfel cum a trăi înseamnă o continuă minunare în faţa lumii. (Doina Uricariu)

Sultana CRAIA, *Francophonie et francophilie en Roumanie*
Version française par Ileana Cantuniari, illustrations et chronologie par Gheorghe Buluţă, Editura Meronia, Bucureşti, 2006, 224 p.

La France – un modèle constamment suivi par les Roumains dans la modernisation de leur société.
Le français – langue de cœur pour les Roumains, des siècles durant.
Étudier la francophonie et la francophilie chez les Roumains c'est observer une zone compacte de l'histoire des mentalités et de la société, de l'histoire culturelle, de la communication multiculturelle.

SULTANA CRAIA (née en 1948), critique et historien littéraire, docteur ès lettres, auteur d'ouvrages dans le domaine de l'histoire littéraire, de la théorie et de l'histoire de la communication, retrace dans cet ouvrage une image d'ensemble de ces phénomènes qui ont marqué notre façon de parler et de penser, en l'absence desquels la société roumaine eût été différente aujourd'hui. (Meronia)

Geo SAIZESCU, *Un surâs la... Balul de sâmbătă seara.*
Jurnalul unui bătrân lup de cinema
Editura Scrisul Românesc, volumul II, Craiova, 2004, 250 p.

*... Prietenul meu din totdeauna, prozatorul, dramaturgul de teatru şi de film, eseistul de notorietate, Dumitru Radu Popescu, văzându-mă cum **lenevesc**... la scris, m-a **înţepat** cu **unele verbe**, punându-mă pe gânduri. „Nu-i de-ajuns **să începi** o cursă, îmi spunea el, să câştigi **doar** o etapă, important este **să continui** şi dacă se poate... să şi **câştigi**!"*

*M-am gândit ce m-am gândit şi graţie soţiei mele Avi şi lui fi-meu Cătălin, proaspăt cineast, înţelegători cu **hachiţele** mele de... scriitor, m-am înhămat la muncă şi... gata!*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ionel JIANU, *Între teatru şi literatură*
Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Editura Palimpsest, București, 2004, 284 p.

Ionel Jianu face parte din strălucita generație de eseiști din perioada interbelică. Coleg de generație cu Petru Comarnescu, Constantin Noica, Eugen Ionescu, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Mihail Polihroniade, Mihail Sebastian, Şerban Cioculescu şi alții, el şi-a făcut un nume extrem de respectat printre colegii săi, prin talentul său de cronicar dramatic şi artistic. Deşi la început activitatea sa în domeniul teatrului a fost mai bogată şi cu roade dintre cele mai concludente, cu timpul, preocupările sale s-au restrâns la domeniul artelor plastice, unde a devenit un specialist de primă mână... (Mircea Popa)

Aurel GURGHIANU, *Strada Vântului.* Poeme
Ediție sentimentală alcătuită de Ion Cocora, prefață de Ion Pop, Editura Palimpsest, București, 2004, 192 p.

Readucerea în memoria iubitorilor de poezie a scrisului lui Aurel Gurghianu, la opt decenii de la naşterea sa, e un gest frumos şi necesar pe care poetul Ion Cocora, prezent adesea, alături, în paginile revistei „Steaua", îl face – acum în calitate de editor – pentru a omagia personalitatea confratelui ce fusese atât de puternic legat de mediul literar al Clujului din ultima jumătate a secolului XX. (Ion Pop)

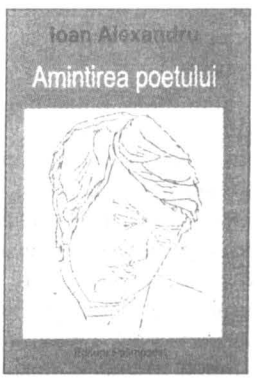

Ioan ALEXANDRU, *Amintirea poetului*
Ediție sentimentală alcătuită de Ion Cocora, prefață de Aurel Rău, Editura Palimpsest, București, 2003, 216 p.

Ioan Alexandru îşi face apariția în poezie viguros, în genul erupțiilor vulcanice sau unor iviri de sori din pâcle, şi e întâi un matur, ca la puțin timp să înceapă să caute, parcă după o rețetă pe care şi-o dă singur „Crescând din moarte spre copilărie". Modul acesta de constituire, tardiv şi timpuriu, cu prime semne la vârsta de 19 ani şi cu o evoluție precipitată care pe suprafața unui deceniu arde, străbate toate etapele unei definiri, de crug, de la volumul de început, Cum să vă spun, *1964, prin* Viața deocamdată, *1965 şi* Infernul discutabil, *1967, până la* Vămile pustiei, *1969, căruia ce-i urmează e o întinsă şi rămurită artă aplicată, numeşte însăşi o factură: de pariu icaric în existențial...*
(Aurel Rău)

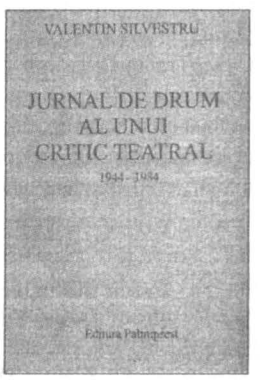

Valentin SILVESTRU, *Jurnal de drum al unui critic teatral (1944 – 1984)*
Editura Palimpsest, volumul 2, București, 2004, 260 p.

Jurnalul de drum, ca mărturie nu despre sine, ci despre alții; o anticonfesiune, căci privirea e spre un exterior populat de evenimente, personalități, fapte de creație, inițiative şi blocaje, momente de înălțare prin comuniune artistică şi prăbuşiri în mizerie morală, conexiuni fertile cu alte culturi şi destrămări silite – totul văzut prin filtrul unei conştiințe critice. Divulgându-şi impresiile, argumentându-şi afectele – pe cât se poate – încercând a istorisi, criticul caută să asigure câte un paragraf, sau o parcelă, în viitoarea istorie a vieții teatrale româneşti, pentru ceea ce crede că poate – şi merită – să dăinuie din atât de volatila în timp şi totuşi atât de durabila, în memoria noastră, artă dramatică. (Autorul)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

CENTENAR „VIAȚA ROMÂNEASCĂ"
Viitorul literaturii române?

Nina VASILE

Ozi de toamnă caldă, numai bună să ne amintim aniversări de primăvară, mă îndeamnă să citesc cu plăcere texte literare sau cu valoare documentară, ce străbat un veac din istoria „Vieții Românești", revista întemeiată de Constantin Stere și Garabet Ibrăileanu la Iași, în martie 1906. Avem astfel un motiv întemeiat să marcăm tardiv dar și admirativ, în mult mai tânăra „Bibliotecă a Bucureștilor" (care are doar nouă ani de apariție), centenarul unei surori venerabile. Mult mai important, însă, în acest moment mi se pare tocmai prezentul „Vieții Românești" în istoria culturii, și mai ales viitorul ei; mai exact, având în vedere tradiția revistei și a valorilor pe care le-a marcat consecvent, discutarea într-o anchetă (în numărul 3/2006) a *viitorului literaturii române* este una dintre cele mai acute problematizări în contextul socio-economic de astăzi, al unei Românii despre care, la 1925 (!), P. Nicanor & Co (semnătura colectivă din „Viața Românească") spunea că este o „țară în eternă epocă de tranziție"; am putea adăuga, desigur: viitorul nu doar al literaturii ci al întregii culturi, cu celelalte arte, cu știința, cu oricare dintre valorile materiale făptuite sub semnul unui *spirit românesc*; iar în termenii de piață: sub semnul unei mărci românești. Dar, dacă revista centenară nu mai este acum atât de complexă ca și în urmă cu 100 de ani, când se puteau citi în paginile ei articole despre „Materie, viață, celulă" (v. G. Marinescu, 1914), încât să poată cuprinde în anchetă mai mult decât literatura, ne mulțumim cu atât, pentru că, oricum, fie și principial, tema este lansată, și ea poate fi dusă mai departe.

Vreau să remarc, înainte de a mă întoarce – oricât de succint – la numărul 3 al „Vieții Românești", că este importantă pentru istoria literaturii române realizarea, prin contribuția profesorului Marin Diaconu, a trei volume aniversare: *Documentar 1906 – 2006*, unde sunt prezentate succint „viața an de an a revistei, cu semnalări privitoare la direcție, echipă redacțională, colaboratori, creații literare (poezie, proză, teatru, teorie, critică și istorie literară), filozofice, artistice, științifice, rubrici, polemici, ilustrații ș.a."; *Un secol de istorie*, cu articole ce conturează, în timp și polemici, dincolo de o doctrină inițială numită „poporanism", existența dinamică, particularitățile și consecvența conceptuală decurgând din însuși numele ei („viață românească" = una socio-culturală dar, în măsura ei înalt valorică, și europeană); *O sută de ani într-o carte* este o antologie ce cuprinde, cum spune Caius Traian Dragomir (redactorul șef al revistei), „texte privind actualitatea «Vieții Românești»". Și, deși nu avem la îndemână o analiză efectiv comparativă, care ar argumenta indubitabil, pentru oricine, „veșnicia europeană a creației spirituale în limba română", cred că actualitatea revistei nu rămâne, cu siguranță, doar în sensul prezentării acum a unei tranziții din care încă n-am ieșit. Marii noștri scriitori, începând cu Eminescu, Sadoveanu, Blaga, Barbu, Bacovia, Hortensia Papadat-Bengescu, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Nichita Stănescu, Constantin Noica, toți prezenți în antologie, maeștri ai limbii române (și în două cazuri, chiar franceze!) dar mai ales *creatori* nu doar *întru ființa* românească (așa cum a dorit cel puțin Noica) ci *umană* pur și simplu, pot, exact din acest motiv, să fie oricând în „veșnicia europeană" a lumii. Și, desigur, până la învățarea unei strategii practice de afirmare și de „bifare în istoria altora" a valorilor românești, știm sigur că într-o istorie simbolică a omenirii, artiștii și savanții noștri și-au făcut datoria. Pentru că: a crea la valoarea cea mai determinantă în ordine paradigmatică, a institui un model artistic pentru oricâte generații următoare, spunem cu tărie, înseamnă a accede la ființa umană în adâncimea ei, ca atare în universalitatea ei. (Micul construct teoretic de aici merită, cu altă ocazie, o dezvoltare mai amplă).

Întorcându-mă la prezentul și viitorul „Vieții Românești", în mod firesc aș putea spune că el depinde exact de valorile prezente. Tradiția din care vine o obligă la consecvență, dar, ca întotdeauna, e greu să te privești tocmai în timpul pe care-l parcurgi. În interviul lui Virgil Diaconu cu criticul Marin Mincu sunt prezente liste de scriitori: Mircea Cărtărescu, Leonid Dimov, Ileana Mălăncioiu, Ion Mureșan, Angela Marinescu, Ioan S. Pop, Liviu Ioan Stoiciu, Ioan Flora, Virgil Mazilescu, Cristian Popescu ș.a. Între aceștia, abia primul ar putea fi recunoscut ca poet de către oamenii obișnuiți într-un sondaj pe stradă. Din păcate, am ajuns să ne întrebăm dacă și Nichita mai poate fi cunoscut. Și nu din lipsa valorilor... Istoria este dură acum, iar scriitorii care-și fac datoria în paginile „Vieții Românești" (numărul 3 – coordonat de Vasile Andru) oferă pulsul unei vieți literare românești. Altădată, și franceze, sau germane, sau rusești... Altădată, și științifice, sau plastice, sau filozofice...

Sursele ilustrațiilor: p. 5: *Istoria poporului românesc*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985; pp. 6, 9, 24, 25, 33: Cik Damadian, *Bucurescii, 78 desene*, Editura Sport-Turism, 1978; pp. 10 – 11: Internet; pp. 12 – 13: George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, 1, Editura Științifică, 1969; pp. 28, 30: *Presa literară românească*, II, Editura pentru Lite[illegible] 1968; coperta III: Internet; coperta IV: *M. Gaster în corespondență*, Editura Minerva, 1985.

Sursele citatelor: p. 18: Ion Roșioru, *Marius Tupan între utopie și parabolă*, Editura SEMNE '94, 2001; coperta II: *In honorem Gabriel Știrbu*, Editura Muzeului Sătmărean, 2006; coperta III: Ghiorghios Seferis, *Poezii*, Editura Tineretului, 1965; coperta IV: *M. Gaster în corespondență*.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

septembrie 2006

♦ septembrie 1716. 290 de ani de la moartea mitropolitului, cărturarului, tipografului **Antim Ivireanul** (1650 – sept. 1716)

♦ 2 septembrie 1861. 145 de ani de la nașterea lui **Mircea Demetriade**, poet, dramaturg (2 sept. 1861 – 11 sept. 1914)

♦ 3 septembrie 1991. 15 ani de la moartea cineastului american **Frank Capra** (18 mai 1897 – 3 sept. 1991)

♦ 3 septembrie 1991. 15 ani de la moartea actriței **Elvira Godeanu** (13 mai 1904 – 3 sept. 1991)

♦ 5 septembrie 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Ludwig Eduard Boltzmann**, fizician austriac (20 feb. 1844 – 5 sept. 1906)

♦ 6 septembrie 1806. 200 de ani de la nașterea lui **Juan Eugenio Hartzenbusch**, dramaturg spaniol (6 sept. 1806 – 2 aug. 1880)

♦ 6 septembrie 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Nicolae Buicliu**, compozitor (6 sept. 1906 – 18 apr. 1974)

♦ 7 septembrie 1866. 140 de ani de la nașterea lui **Tristan Bernard**, scriitor francez (7 sept. 1866 – 7 dec. 1947)

♦ 7 septembrie 1881. 125 de ani de la moartea lui **Sidney Lanier**, scriitor american (3 feb. 1842 – 7 sept. 1881)

♦ 8 septembrie. **Ziua Internațională a Alfabetizării**

♦ 8 septembrie 1636. 370 de ani de la fondarea **Universității Harvard**

♦ 8 septembrie 1841. 165 de ani de la nașterea lui **Antonin Dvorják**, compozitor ceh (8 sept. 1841 – 1 mai 1904)

♦ 8 septembrie 1926. 80 de ani de la nașterea lui **Gabriel Ștrempel**, istoric al culturii, membru de onoare al Academiei Române

♦ 8 septembrie 1981. 25 de ani de la moartea lui **Hideki Yukawa**, fizician japonez, laureat al Premiului Nobel, 1949 (23 ian. 1907 – 8 sept. 1981)

♦ 9 septembrie 1886. 120 de ani de la adoptarea, la Berna, a primei **Convenții internaționale pentru protecția operelor literare și artistice**

♦ 9 septembrie 1896. 110 ani de la moartea actorului **Matei Millo** (25 nov. 1814 – 9 sept. 1896)

♦ 9 septembrie 1931. 75 de ani de la moartea poetei **Matilda Cugler-Poni** (2 apr. 1851 – 9 sept. 1931)

♦ 9 septembrie 1966. 40 de ani de la moartea lui **Octav Mayer**, matematician (5 oct. 1895 – 9 sept. 1966)

♦ 10 septembrie 1806. 200 de ani de la moartea lui **Johann Cristoph Adelung**, filolog, lingvist german (8 aug. 1732 – 10 sept. 1806)

♦ 12 septembrie 1981. 25 de ani de la moartea lui **Eugenio Montale**, poet italian, laureat al Premiului Nobel, 1975 (12 oct. 1896 – 12 sept. 1981)

♦ 13 septembrie 1506. 500 de ani de la moartea lui **Andrea Mantegna**, pictor italian (1431 – 13 sept. 1506)

♦ 13 septembrie 1876. 130 de ani de la nașterea lui **Sherwood Anderson**, scriitor american (13 sept. 1876 – 8 mart. 1941)

♦ 13 septembrie 1976. 30 de ani de la moartea lui **George Buznea**, poet, traducător (23 apr. 1903 – 13 sept. 1976)

♦ 14 septembrie 1856. 150 de ani de la nașterea prozatoarei **Sofia Nădejde** (14 sept. 1856 – 1946)

♦ 14 septembrie 1876. 130 de ani de la nașterea lui **Alexandru Lapedatu**, istoric, om politic (14 sept. 1876 – 30 aug. 1954)

♦ 14 septembrie 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Emil Vora**, poet (14 sept. 1906 – 17 mart. 1979)

♦ 14 septembrie 1916. 90 de ani de la moartea lui **José Echegaray Y Eizaguirre**, matematician, scriitor, om politic spaniol, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1904 (19 apr. 1832 – 14 sept. 1916)

♦ 14 septembrie 1926. 80 de ani de la nașterea lui **Michel Butor**, poet, romancier, eseist francez

♦ 14 septembrie 1926. 80 de ani de la moartea lui **Johan Dreyer**, astronom danez (13 feb. 1852 – 14 sept. 1926)

♦ 14 septembrie 1936. 70 de ani de la nașterea actriței **Ileana Stana Ionescu**

♦ 15 septembrie 1926. 80 de ani de la moartea lui **Rudolf Eucken**, scriitor, filosof german, laureat al Premiului Nobel, 1908 (5 ian. 1846 – 15 sept. 1926)

♦ 15 septembrie 1931. 75 de ani de la nașterea lui **Sever Frențiu**, pictor, grafician, scenograf de teatru și film (15 sept. 1931 – 9 nov. 1997)

♦ 17 septembrie 1856. 150 de ani de la nașterea lui **Moses Gaster**, filolog, traducător, folclorist, istoric literar (17 sept. 1856 – 5 mart. 1939)

♦ 17 septembrie 1881. 125 de ani de la nașterea poetului **George Bacovia** (17 sept. 1881 – 22 mai 1957)

♦ 18 septembrie 1831. 175 de ani de la moartea poetului **Vasile Cârlova** (4 feb. 1809 – 18 sept. 1831)

♦ 19 septembrie. **Ziua Europeană a Patrimoniului**

♦ 19 septembrie 1961. 45 de ani de la moartea artistei **Lucia Sturdza-Bulandra** (25 aug. 1873 – 19 sept. 1961)

♦ 20 septembrie. **Ziua Bucureștilor**

♦ 20 septembrie 1866. 140 de ani de la nașterea lui **George Coșbuc** (20 sept. 1866 – 9 mai 1918)

♦ 20 septembrie 1971. 35 de ani de la moartea lui **Ghiorghios Seferis**, poet, eseist, diplomat grec, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1963 (19 feb. 1900 – 20 sept. 1971)

♦ 22 septembrie 1831. 175 de ani de la nașterea lui **Grigore Cobălcescu**, geolog, paleontolog (22 sept. 1831 – 21 mai 1892)

♦ 24 septembrie 1916. 90 de ani de la nașterea compozitorului **Aurel Giroveanu**

♦ 25 septembrie 1881. 125 de ani de la nașterea lui **Lu Xun**, eseist, poet, povestitor chinez (25 sept. 1881 – 19 oct. 1936)

♦ 25 septembrie 1881. 125 de ani de la nașterea poetului **Panait Cerna** (25 sept. 1881 – 26 mart. 1913)

♦ 25 septembrie 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Dmitri Dmitrievici Șostakovici**, compozitor rus (25 sept. 1906 – 9 aug. 1975)

♦ 25 septembrie 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Jaroslav Ježek**, compozitor, pianist, dirijor ceh (25 sept. 1906 – 1 ian. 1942)

♦ 26 septembrie 1866. 140 de ani de la moartea lui **Carl Jonas Love Almquist**, scriitor suedez (28 nov. 1793 – 26 sept. 1866)

♦ 28 septembrie 1876. 130 de ani de la moartea lui **Costache Negri**, scriitor, om politic, diplomat (1812 – 28 sept. 1876)

♦ 29 septembrie 1931. 75 de ani de la nașterea lui **James Watson Cronin**, fizician american, laureat al Premiului Nobel, 1980

♦ 29 septembrie 2001. 5 ani de la moartea poetului, prozatorului **Gellu Naum** (1 aug. 1915 – 29 sept. 2001)

♦ 30 septembrie 1916. 90 de ani de la moartea lui **Mihail Săulescu**, poet, dramaturg, publicist (23 feb. 1888 – 30 sept. 1916)

♦ 30 septembrie 1931. 75 de ani de la nașterea actorului **Dem Rădulescu** (30 sept. 1931 – 17 sept. 2000)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

N. IORGA – The United State of Romania. Prince Cuza and King Carol I 2

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – The French Book in the Regulations Era (1831 – 1858) 7

Ana Maria ORĂȘANU – Bucharest in the Time of King Carol I – School – A Priority Programme 10

Florin PREDA – The Circulation of Bucharest Book in the 16th – 18th Centuries 12

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 15

History of the Book – D. PRODAN 16

Contemporary Autographs – *Marius TUPAN* 18

Bucharest Metropolitan Library – Reopening of the Mihail Sadoveanu Main Library 21

– Virtual Library 22

EBLIDA Hot News. June 2006 – Library and Information Society Issues 23

Gabriela TOMA – Euroreferential I&D 25

Dumitru BĂLĂEȚ – Book in Flow and Book in Stock – Two Complementary Principles in Library Science 26

Liviu BUTUC – Short History of Communication in Romania (VI). The Communist Printing Press 27

Paul MORAND – Bucharest 31

Ion CONSTANTIN – The Romanian Language's Day in Chișinău 34

Alexandru DUMITRIU – The 8th Eco-Etno-Folk Film International Festival 35

Catalogue 36

Nina VASILE – Centenary – „Viața Românească" 38

Calendar – September 2006 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 316.83.00
Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 20.000 lei / 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei / 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GHIORGHIOS SEFERIS

1900 – 1971

35 de ani de la moarte

„Nu cer nimic mai mult decît să pot vorbi simplu,
să mi se acorde această grație.
Cîntecul ni l-am încărcat cu atîtea muzici
că încetul cu încetul se scufundă
şi arta ne-am împodobit-o într-atît
că fața îi e roasă de zorzoane
şi trebuie să spunem puținele noastre cuvinte
pentru că mîine sufletul îşi înalță pînzele…“

În româneşte de Aurel RĂU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

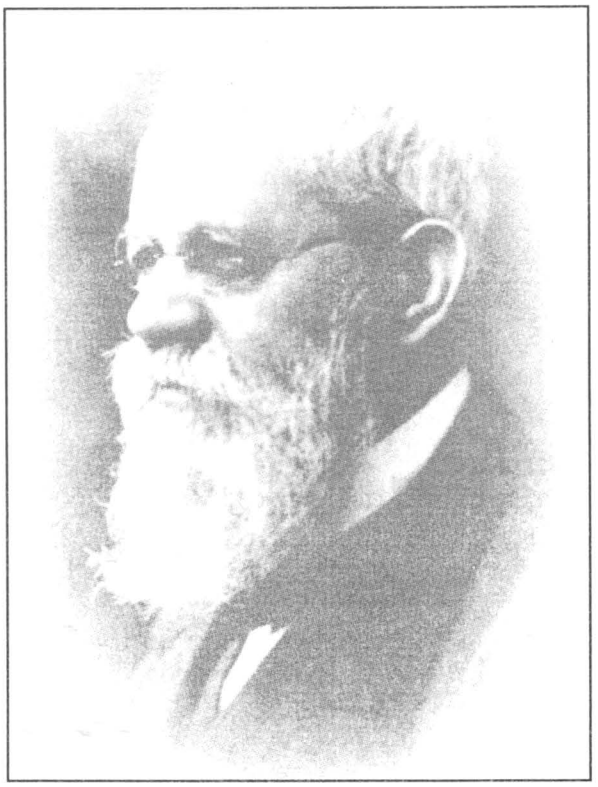

MOSES GASTER

1856 – 1939

150 de ani de la naştere

„Credincios statornicei sale convingeri… Gaster a adus, la Londra, însemnate servicii ţării sale de origine, «baştina mea», cum îi plăcea s-o numească, pe care a iubit-o, cu un rar devotament, pînă la moarte, întîmplată în dimineaţa zilei de 5 martie 1939, în timp ce, deşi bătrîn şi bolnav, se ducea să ţină o conferinţă despre folclorul românesc la Universitatea din Reading. Se încheia astfel, parcă la modul simbolic, o existenţă nu tocmai liniştită, «ci, dimpotrivă, una foarte tulburată şi bătută de furtunile vieţii», după cum o relevă însăşi arhiva rămasă de la marele învăţat, oglindă fidelă, în acelaşi timp, a prestigioasei sale activităţi de profesor, de prolific şi apreciat autor, ca şi de neîntrecut animator, în capitala britanică, al vieţii culturale româneşti…“

Virgiliu Florea

ISSN 1454-0487

9 771454 048009

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro